

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

Nr. 2 / 2012

Revistă bilingvă • Vol. II

Revista de Economie Socială

Journal of Social Economy

INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Asociația Alternative Sociale

Universitatea
„Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Academia de Studii
Economice, București

România

Programul
Națiunilor Unite pentru
Dezvoltare România

Vol. II / Nr. 2
Mai 2012

**Revista
de Economie Socială**

**Journal
of Social Economy**

Editura
Hamangiu
2012

REVISTA DE ECONOMIE SOCIALĂ

ISSN print: 2248 – 0560; ISSN online 2248 – 3667

ISSN-L = 2248 – 0560

Revista este editată în parteneriat de către Asociația Alternative Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice, București și UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România, în cadrul proiectului „Modelul economiei sociale în România”, la Editura Hamangiu, București.

Scop:

Revista de Economie socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice, practice și experiențe locale, naționale și transnaționale. Sunt încurajate abordările inovatoare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Toate articolele trimise vor fi supuse unui proces de recenzare (peer-group review). Revista apare de cinci ori pe an, în 500 de exemplare/număr.

Copyright:

Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura că trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este, de asemenea, responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția. Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline. Prezentarea stereotipă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului: studii teoretice și empirice: 5000-7000 cuvinte; descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte; recenzii: 800-1200 cuvinte.

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

JOURNAL OF SOCIAL ECONOMY

ISSN print: 2248 - 0560; ISSN online 2248 - 3667

ISSN-L = 2248 - 0560

The journal is edited in partnership by Alternative Sociale Association, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iași, The Bucharest Academy of Economic Studies and United Nations Development Programme Romania, in the project: “Social Economy model in Romania”, Hamangiu Publishing House, Bucharest.

Aims:

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

All submissions will undergo a peer-group review process. The journal is published five times per year. Number of copies / issue: 500 copies. Any views expressed in this publication are the views of the authors and are not the views of the editors or publishing house.

Copyright:

Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, key-words, notes and references: theoretical studies: 5000-7000 words; empirical studies: 5000-7000 words; described experiences and best practices: 1800-2200 words; book reviews: 800-1200 words.

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC ȘI EDITORIAL

Michael Cernea, Universitatea George Washington, SUA;
Nicu Gavriluță, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, București, România;
Moshe Idel, Universitatea Ebraică din Jerusalem, Israel;
Silviu Neaguț, Academia de Studii Economice, București, România;
Mariana Iovițu, Academia de Studii Economice, București, România;
Vasile Ișan, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Pobeda Loukanova, Institutul de Cercetări Economice, Veliko Turnovo University, Bulgaria;
Cătălin Luca, Asociația Alternative Sociale, România;
Antonio Maturo, Universitatea `Gabriele D`Anuzio` Chieti-Pascara, Italia;
Mona Maria Pivniceru, Consiliul Superior al Magistraturii și Înalta Curte de Casație și Justiție, România;
Marius Cristian Neacșu, Academia de Studii Economice, București, România;
Nadji Rahmania, Universitatea Lille I, Franța;
Conțiu Tiberiu Cristi Șoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Daniela Vîrjan, Academia de Studii Economice, București, România.

Editor Șef

Daniela-Tatiana Șoitu, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România

Membri

Adriana Doboș, Asociația Alternative Sociale, România;
Victoria Canțîr, Asociația Alternative Sociale, România;
Simona Stănescu, UNDP/Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, România;
Geta Mitrea, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, România;
Adrian Kanovici, Academia de Studii Economice, București, România.

Adresa redacției: Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza Vodă nr. 8A, Iași 700036, România, jse@alternativesociale.ro; Tel: 0332/405.475/ Fax: 0332/405.477, Web: <http://profitpentruoameni.ro>

Adresa Editurii: *Hamangiu*, Str. Colonel Corneliu Popeia, Nr. 36, Sector 5, București; www.hamangiu.ro

Datele limită de trimitere a articolelor/studiilor:
15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 15 septembrie și 01 noiembrie.

SCIENTIFIC AND EDITORIAL BOARD

Michael Cernea, The George Washington University, USA;
Nicu Gavriluță, „Alexandru Ioan Cuza” University Iasi, Romania;
Cătălin Ghinăraru, INCSMPS, Bucharest, Romania;
Moshe Idel, Hebrew University of Jerusalem, Israel;
Silviu Neguț, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Mariana Iovițu, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania;
Vasile Ișan, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Pobeda Loukanova, Institut for Economic Research, Veliko Turnovo University,
Bulgary;
Cătălin Luca, Alternative Sociale Association, Romania;
Antonio Maturo, University `Gabriele D`Anuzio` Chieti-Pascara, Italy;
Mona Maria Pivniceru, Superior Council of Magistracy and High Court of
Cassation and Justice, România;
Marius Cristian Neacșu, The Bucharest Academy of Economic Studies,
România;
Nadji Rahmania, l'Université de Lille I, France;
Conțiu Tiberiu Cristi Șoitu, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Daniela Vîrjan, The Bucharest Academy of Economic Studies, România.

Editor in Chief

Daniela-Tatiana Șoitu, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania

Members

Adriana Doboș, Alternative Sociale Association, Romania;
Victoria Canțîr, Alternative Sociale Association, Romania;
Simona Stănescu, United Nations Development Programme Romania;
Geta Mitrea, „Alexandru Ioan Cuza” University, Iasi, Romania;
Adrian Kanovici, The Bucharest Academy of Economic Studies, Romania.

Address: Alternative Sociale Association, no.8A Cuza Voda Street, Iasi 700036,
Romania, jse@alternativesociale.ro; Phone: 0332/405475; Fax: 0332/405477; Web:
<http://profitpentruoameni.ro>

Publishing house: *Hamangiu*, Colonel Corneliu Popeia Str., No. 36, District 5,
Bucuresti; www.hamangiu.ro

The authors should respect the deadlines for papers submissions:
15th January, 01th April, 15th June, 15th September and 01th November.

CUPRINS

ECONOMIA SOCIALĂ. PERSPECTIVE TEORETICE

Reglementări cu impact comunitar și național asupra domeniului economiei sociale

Simona Stănescu, Cătălin Luca, Octavian Rusu _____ 3

Cadrul juridic privind dialogul social – premisă a economiei sociale

Mihaela Tofan, Mihai-Bogdan Petrișor _____ 44

Economia socială și îmbătrânirea activă – un răspuns conjugat la provocările societății moderne

Aura-Mihaela Alexandrescu _____ 69

Biserica catolică și economia socială

Egidiu Condac _____ 102

ECONOMIA SOCIALĂ. EXPERIENȚE ȘI INTERVIURI

Interviu cu doamna Carmen Grigoraș, Președintele Asociației *Spehro* din România

George Pascaru _____ 115

Interviu cu domnul Eugen Curelaru, Președintele *FEDERALCOOP* Iași

Mihaela Pitea _____ 129

Interviu cu doamna Teia Gavrilescu, Președintele Asociației *Viitorplus*

Cătălin Luca _____ 143

Interviu cu domnul Wilhelm Schuster, Membru *Biocoop* Sibiu

Liliana Foca _____ 158

ECONOMIA SOCIALĂ. ORGANIZAȚII ȘI PRACTICI

Totul pornește de la oameni

Andreea Sterea, Arpad Mathe _____ 173

Magazinul social

Egidiu Condac _____ 190

**Asociația Liga Națională a Organizațiilor cu Personal
Handicapat din Cooperația Meșteșugărească
(L.N.O.P.H.C.M.) – ONG umbrelă pentru forme
ale economiei sociale**

Ioana Ene _____ 196

**În sprijinul companiilor românești pentru o dezvoltare
competitivă și durabilă**

Alina-Nona Petric _____ 204

O investiție pentru viitor: Masterul de Economie Socială

Iosefina Cristina Loghin _____ 210

RECENZII

Economia Solidară: Alternativă sau Paliativ?

(Guigue, B.)

Ada-Marlen Chmilevschi _____ 221

Demografie și sociologia populației

(Rotariu, T.)

Alexandru-Ovidiu Bufnilă _____ 227

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI _____ 237

SUMMARY

SOCIAL ECONOMY. THEORETICAL PERSPECTIVES

Regulations with Community and Nationwide Impact on Social Economy

Simona Stănescu, Cătălin Luca, Octavian Rusu _____ 24

The Legal Framework for Social Dialogue – The Premise of Social Economy

Mihaela Tofan, Mihai-Bogdan Petrișor _____ 57

Social Economy and Active Ageing, an Integrated Response to the Challenges of Modern Society

Aura-Mihaela Alexandrescu _____ 86

Catholic Church and Social Economy

Egidiu Condac _____ 107

SOCIAL ECONOMY. EXPERIENCES AND INTERVIEWS

Interview with Mrs. Carmen Grigoraș, President of *Spehro* Association from Romania

George Pascaru _____ 122

Interview with Mr. Eugen Curelaru, President of *FEDERALCOOP* of Iași

Mihaela Pitea _____ 136

Interview with Mrs. Teia Gavrilescu, President of *Viitorplus* Association

Cătălin Luca _____ 151

Interview with Mr. Wilhelm Schuster, Member of *Biocoop* Sibiu

Liliana Foca _____ 165

SOCIAL ECONOMY. ORGANISATIONS AND PRACTICES

Everything begins with the people

Andreea Sterea, Arpad Mathe _____ 183

The Social Store <i>Egidiu Condac</i> _____	193
An Umbrella NGO for Social Economy Entities: The National League of Handicraft Cooperative Organizations with Disabled Employees (L.N.O.P.H.C.M.) <i>Ioana Ene</i> _____	200
Supporting romanian companies towards a competitive and sustainable development <i>Alina-Nona Petric</i> _____	207
An investment for the future: The Social Economy Master Program <i>Iosefina Cristina Loghin</i> _____	214
BOOK REVIEWS	
Solidarity Economy: Alternative or Palliative? (Guigue, B.) <i>Ada-Marlen Chmilevschi</i> _____	224
Demography and Sociology of Population (Rotariu, T.) <i>Alexandru Ovudiu Bufnilă</i> _____	232
RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS _____	242

**Economia socială.
Perspective teoretice**

**Social economy.
Theoretical perspectives**

REGLEMENTĂRI CU IMPACT COMUNITAR ȘI NAȚIONAL ASUPRA DOMENIULUI ECONOMIEI SOCIALE*

Dr. Simona Maria Stănescu^[1]

Dr. Cătălin Luca^[2]

Octavian Rusu^[3]

Rezumat

Articolul analizează principalele documente europene privind economia socială care promovează un mediu economic inclusiv. Documentele au fost adoptate în ultimii zece ani și sunt elaborate din perspectiva direcțiilor de acțiune care pot fi implementate la nivel național de statele membre. Sunt prezentate și analizate politicile publice adoptate în România începând cu anul 2002 inclusiv inițiativele legislative privind antreprenorul social și economia socială (2011). Analiza juridică s-a axat pe identificarea definițiilor conceptului de economie socială și evidențierea principalelor reglementări de stimulare a acesteia.

Cuvinte cheie: *economie socială, entități de economie socială, politici publice, antreprenor social, grupuri vulnerabile, inserție profesională, facilități fiscale, responsabilitate socială corporativă*

---

* Fragmente din articol aparțin raportului Profit pentru oameni – raport de deschidere în cadrul proiectului Modelul Economiei Sociale în România co-finanțat prin Fondul Social European și implementat de Asociația Alternative Sociale în parteneriat cu Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Academia de Studii Economice și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare România

^[1] Sociolog, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Bd. Primăverii 48A, sector 1, București simona_vonica@yahoo.com

^[2] Psiholog, Asociația Alternative Sociale, Iași, strada Cuza Vodă, nr. 8A, luca@alternative-sociale.ro

^[3] Jurist, Fundația Dezvoltării Societății Civile, strada Orzari, nr 86A, sector 2, București, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Bd. Primăverii 48A, sector 1, București

Economia socială (ES) și-a consolidat în ultima perioadă locul pe agendele instituțiilor comunitare și parțial pe agenda publică românească.

Printre măsurile europene adoptate recent menționăm: Statutul European al Cooperativelor (2003)^[1], Actul privind Piața Unică (2011)^[2], Actul privind Întreprinderile Mici și Mijlocii (2008)^[3] și Strategia Europa 2020 (2010a)^[4].

O întrebare firească este în ce măsură România oferă un cadru oportun de dezvoltare și promovare a inițiativelor de ES? Un răspuns în acest sens implică evaluarea reglementărilor internaționale și a cadrului legislativ cu impact atât asupra domeniului ES în general, cât și asupra entităților specifice ES.

Definiția economiei sociale asumată în acest demers este „tipul de economie care îmbină în mod eficient responsabilitatea individuală cu cea colectivă, în vederea producerii de bunuri și/sau furnizării de servicii, care urmărește dezvoltarea economică și socială a unei comunități și al cărei scop principal este beneficiul social. ES are la bază o inițiativă privată, voluntară și solidară, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, presupune un risc economic și o distribuție limitată a profitului” (Stănescu coord., 2012:13). Entitățile corespunzătoare principiilor ES și reglementate juridic în România sunt: organizațiile non-profit, casele de ajutor reciproc ale salariaților, casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cooperativele de credit și societățile cooperative de gradul I (MMFPS, 2010:38). Alte forme de organizare care respectă parțial principiile ES, dar a căror activitate este relevantă pentru acest domeniu sunt: obștea și composesoratul, unitățile protejate autorizate și societățile cu obiectiv social (Stănescu coord., 2012:51-52).

---

[1] Vezi: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/l26018_ro.htm, accesat pe 3 martie 2012.

[2] Vezi și http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_ro.htm, accesat pe 12 martie 2012.

[3] Vezi și ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/, accesat pe 12 martie 2012.

[4] Vezi și http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm, accesat pe 12 martie 2012.

1. Inițiative internaționale de stimulare a economiei sociale

ES este recunoscută internațional pentru contribuția la dezvoltarea economică și coeziunea socială prin crearea de locuri de muncă mai ales pentru grupurile vulnerabile. ES a contribuit la atingerea obiectivelor Strategiei Lisabona prin răspunsurile pozitive acordate „șomajului, stabilității locurilor de muncă și excluziunii de pe piața muncii a grupurilor vulnerabile” (Rezoluția Parlamentului European cu privire la economia socială 2008/2250(INI). Diversele forme ale ES recunoscute la nivel european (cooperativele, asociațiile și fundațiile, organizațiile mutuale) sunt singurele forme care răspund simultan celor două obiective asumate de statele membre, respectiv: social (coeziunea socială) și economic (dezvoltare economică). Inițiativele comunitare urmăresc stimularea entităților de ES, dar și atragerea mediului de afaceri prin acordarea unor facilități/stimulente.

La nivel comunitar nu am identificat o reglementare juridică sau fiscală unică a ES. Analiza legislațiilor naționale ale statelor membre ne arată o varietate de organizare și funcționare a entităților de ES. Se utilizează mai degrabă termeni subsumați conceptului general de ES, precum: antreprenoriat social sau întreprinderi sociale. Există și abordări prin care ES este definită prin prisma unor principii de funcționare (activitate orientată mai degrabă pe interesul social și modul democratic de luare a deciziilor și mai puțin pe maximizarea capitalului/profitului) sau enumerarea unor forme de organizare (societăți cooperative, asociații, fundații, organizații mutuale).

Conceptul de ES a fost pentru prima dată utilizat la nivel european în Carta Economiei Sociale (1980)^[1] și mai târziu în Raportul Consiliului Socioeconomic Valon. În anul 2002, Conferința Cooperativelor, Societăților Mutuale, Asociațiilor și Fundațiilor a promovat Carta Principiilor

---

[1] Vezi și http://www.lemois-ess.org/accueil/je_veux_comprendre/quest_que_leconomie_sociale_et_solaire_/aller_plus_loin/la_charte_de_less, accesat pe 21 martie 2012.

Economiei Sociale^[1]. În anul 2006, Comisia Europeană a propus Manualul pentru stabilirea Conturilor Satelit ale Companiilor în Economia Socială^[2] (cooperative și societăți mutuale) cu scopul de a obține date consistente și relevante privind ES.

Singura reglementare europeană a unor entități de ES este Statutul European al Cooperativelor (2003). Proiectele legislative europene privind Statutul Societăților Mutuale (2003)^[3] și Statutul Asociațiilor (2003)^[4] au fost înaintate spre consultare și ulterior retrase datorită lipsei de consens. Din acest motiv, în acest moment, nu există statute europene privind societățile mutuale respectiv asociațiile. Recunoașterea domeniului ES la nivel european include readucerea în discuție și adoptarea celor două statute menționate și asumarea de către Comisia Europeană a unei abordări transversale a ES ținând cont de diversitatea, mărimea și diferitele forme legale de funcționare ale ES. (Cabra de Luna, 2009).

Efectele crizei financiare au determinat Comisia Europeană să se preocupe îndeaproape de încurajarea practicilor și mecanismelor prin care mediul de afaceri să răspundă problemelor comunităților locale, să promoveze afaceri etice și solidare și dezvoltarea socială sustenabilă. Comunicările Comisiei^[5] din această perioadă sprijină acest demers.

Prezentăm în continuare succint cele mai importante referințe comunitare privind ES. Considerăm necesară aducerea în plan național a acestor dezbateri și preocupări pentru a reuși încurajarea unor ini-

---

[1] Vezi și http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/2007_08_20_EN_charte-2.pdf, accesat pe 21 martie 2012.

[2] Vezi și http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3837, accesat pe 21 martie 2012.

[3] Vezi și <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/>, accesat pe 20 martie 2012.

[4] Vezi și http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/associations-foundations/index_en.htm, accesat pe 20 martie 2012.

[5] Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii COM(2010) 2020; Comunicarea „Platforma europeană de combatere a sărăciei și excluziunii sociale: un cadru European pentru coeziune socială și teritorială” COM(2010) 758 final din 16 decembrie 2010; Comunicarea „Actul privind piața unică - Douăsprezece pârghii pentru stimularea creșterii și întărirea încrederii”, COM(2011) 206 final din 13 aprilie 2011; Comunicarea - Inițiativa pentru antreprenoriatul social COM(2011) 682 final Comunicarea – Strategia revizuita UE 2011-2014 pentru Responsabilitatea Socială a Întreprinderilor, COM(2011) 681.

țiative private similare, cât și promovarea unor politici naționale cu accent pe stimularea ES.

1.1. Actul privind Piața Unică (Single market Act)

Globalizarea comerțului, progresele tehnologice și apariția unor noi actori internaționali au modificat regulile sistemului de derulare a activităților comerciale. Criza financiară și economică a avut un impact puternic asupra lucrătorilor și agenților economici. Această realitate economică necesită un nou răspuns. Comisia^[1] relansează o recomandare pentru valorificarea potențialului de creștere economică a Europei. Opțiunea viabilă propusă prin Actul privind piața unică este de „a încuraja reșezarea cetățenilor în centrul pieței unice (...). O piață unică puternică și de succes ar trebui să creeze locuri de muncă și să abordeze aspecte legate de protecția socială și a mediului” (Comisia Europeană, 2010b:4).

Printre măsurile propuse în Actul privind piața unică se întâlnesc: derularea de achiziții mai ecologice, mai inovatoare și mai eficiente, promovarea întreprinderilor sociale precum și reglementarea unui statut european al organizațiilor de ES. Piața internă trebuie să fie fondată pe o „ES de piață cu grad ridicat de competitivitate”, care reflectă evoluția către o „creștere incluzivă, mai corectă din punct de vedere social și mai durabilă din punct de vedere ecologic” (Comisia Europeană, 2010d:14). Se încurajează aplicarea de noi modele economice, în cadrul cărora aceste considerații de ordin social depășesc logica ce vizează doar profitul financiar.

În ultimul deceniu, în Europa au existat numeroase proiecte inovatoare ale unor persoane, fundații și mari societăți comerciale care oferă soluții creative la problemele excluderii sociale și economice. Comisia Europeană (CE) își propune o nouă inițiativă de sprijinire a dezvoltării întreprinderilor sociale, prin includerea obiectivelor sociale în normele

---

[1] *Ibidem.*

privind achizițiile publice și promovând etichetarea care garantează conformitatea cu principiile etice și ecologice. Aceasta va încuraja băncile și instituțiile financiare în sensul unei mai mari deschideri a fondurilor sociale de investiții și al utilizării economiilor latente (Comisia Europeană, 2010b:19).

În ansamblul principiilor, avute în vedere, în procedurile de achiziții publice responsabile, din punct de vedere social, menționăm oportunități de ocupare a forței de muncă, incluziune socială, egalitate de șanse și responsabilitatea socială corporativă (Comisia Europeană, 2010c:7).

Pentru o mai bună încurajare a acțiunii transfrontaliere între statele membre, Comisia Europeană analizează posibilitatea reglementării unui statut european pentru organizațiile care contribuie la ES (societăți mutuale și fundații). Pentru a se putea dezvolta și pentru a-și putea îndeplini obiectivele, ES din cadrul pieței interne va trebui să poată beneficia de forme de organizare cu statut juridic special.

Actul Pieței Unice subliniază că societățile mutuale activează la nivel național în sectoare esențiale pentru cetățeni (sănătate, bancar, asigurări etc.), dar rareori își oferă serviciile în mai multe state membre. Cu toate acestea, cu o cotă de 25% din piața de asigurări și reprezentând 70% din totalul întreprinderilor din sector, acestea nu pot fi ignorate de piața unică.

La ora actuală România este slab integrată economic în UE, „iar expunerea economiei românești la exigențele și presiunile concurențiale ale pieței unice europene” ar putea avea un efect negativ asupra agenților economici (Stanciu, 2011:56).

În UE, fundațiile contribuie la finanțarea demersurilor inovatoare și de interes general. Ele se lovesc însă de dificultăți în ceea ce privește stabilirea în alte state membre sau punerea în comun a mijloacelor dincolo de frontierele naționale. Pentru a remedia aceste dificultăți, Comisia Europeană va prezenta o propunere de regulament de stabilire a statutului de fundație europeană. Unele întreprinderi de ES și-au asumat ca misiune lupta contra excluziunii sociale fără a renunța la profit. Deseori acestea sunt întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) care acțio-

nează pe plan local și au potențial de creștere și creare de locuri de muncă. În cadrul instrumentelor juridice naționale^[1] piața unică ar trebui să constituie terenul de dezvoltare și orizontul acestora de creștere economică. CE și-a propus prin acest document programatic să promoveze și să adopte o comunicare privind responsabilitatea socială corporativă (RSC), care încurajează toate întreprinderile să urmărească acțiuni cu obiective sociale sau de mediu în cadrul activităților cotidiene. Această comunicare a fost publicată în luna noiembrie 2011 de către CE.

În cadrul Platformei europene de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale (2010)^[2], CE și-a propus sprijinirea și dezvoltarea ES ca instrument de incluziune activă, elaborând, în 2011, un document denumit Inițiativă privind antreprenoriatul social^[3] și facilitarea accesului acestora la programele de finanțare. O atenție sporită a fost acordată obiectivului de dezvoltare a sectorului companiilor mici, respectiv a acelor afaceri din comunitățile mici care, de cele mai multe ori, sunt responsabile și au un obiectiv social față de comunitatea din care își procură resursele umane sau materiale, dar și în care își desfac produsele și serviciile. Condițiile reușitei în atingerea obiectivului de creștere incluzivă sunt: promovarea și asumarea Platformei la nivel național în contextul eficientizării implementării metodei deschise de coordonare în domeniul protecției sociale și incluziunii” (Dragotoiu, Marinoiu, 2011:75-76).

După consultări extinse, Comisia Europeană a lansat, în 2008, *Small Business Act* (Actul privind întreprinderile mici)^[4]. Documentul prevede

---

[1] Reglementarea achizițiilor publice, relațiile dintre întreprinderi, în special în domeniul comercial și în cel al distribuției (*Business to Business*), accesul la finanțare [credit bancar, fonduri de investiție dedicate, direcționarea economiilor private prin intermediul unor inițiative de tipul Big Society Bank (Regatul Unit)].

[2] Vezi și http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282010%290758_/com_com%282010%290758_ro.pdf, accesat pe 15 martie 2012.

[3] Vezi și <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0682:RO:NOT>, accesat pe 8 martie 2012.

[4] Vezi și <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>, accesat pe 12 martie 2012.

pentru Europa un set de măsuri proîntreprinderi cu spectru larg. Acesta a fost conceput pentru sprijinul firmelor mici în vederea îmbunătățirii accesului acestora la finanțare, îmbunătățirea cadrului de reglementare și creșterea accesului pe piață a acestora. *Small Business Act* vizează ameliorarea abordării strategice generale a spiritului antreprenorial, pentru a fixa, în mod ireversibil, principiul „Gândiți mai întâi la scară mică” în definiția politicilor, începând cu reglementarea până la serviciul public, și de a promova creșterea IMM-urilor ajutându-le să rezolve ultimele probleme care le împiedică dezvoltarea.

La începutul anului 2011, Comisia Europeană a adoptat o nouă comunicare privind *Small Business Act*, comunicare adaptată noii situații politice și economice care stabilește linii de acțiuni pentru a răspunde dificultăților curente. Dificultăți de accesare a fondurilor pentru dezvoltarea afacerii sau inovare au fost înregistrate de firmele mici și înainte de debutul crizei economice. *Small Business Act* încurajează accesul IMM-urilor la finanțare, microcreditare și ajutor financiar din partea Băncii Europene de Investiție.

Creșterea ofertei de microcredite (împrumuturi de până la 25 000 €) încurajează înființarea de firme noi și stimulează creșterea economică. Întreprinzătorilor le este adesea dificil să împrumute sume mici, deoarece unele bănci abordează activitățile microcreditate ca având grad de risc ridicat și profit redus, cu costuri de gestionare mari în raport cu suma împrumutată. Sunt state membre care au instituții de microfinanțare^[1] specializate pentru gestionarea acestei probleme. La nivelul UE se întreprind acțiuni de ajutorare a statelor membre și regiunilor pentru îmbunătățirea ofertei de microcreditare pentru întreprinzători, asigurând și schimburi de bune practici.

---

[1] Vezi *Microcredit in Europe - Experiences of Savings Banks*, <http://www.esbg.eu>, accesat pe 12 martie 2012.

1.2. O nouă strategie a UE (2011-2014) pentru responsabilitatea socială corporativă

Responsabilitatea socială corporativă (RSC) se referă la contribuția companiilor și la dezvoltarea societății moderne. RSC „vizează schimbarea atitudinii corporațiilor de afaceri cu privire la relațiile lor cu mediul fizic și social” (Vlăsceanu, 2010:188). Activitățile voluntare asumate de corporații nu sunt obligatorii juridic, contribuie la dezvoltarea socială și promovează valorile sociale. Asumarea de către corporații a responsabilităților de natură economică, legală, etică sau filantropică „duce la efecte benefice pe termen lung, inclusiv la creșterea competitivității sale” (Scutaru, 2007:506-507).

Această contribuție a fost teoretizată diferit de mai multe curente de gândire. Inițiativele responsabile ale corporațiilor au cunoscut o varietate de termeni: *corporate citizenship*, *corporate philanthropy*, *corporate societal marketing*, *community affairs*, *community development* etc.

RSC se referă la „modul în care companiile integrează preocupările economice, de mediu și sociale în operațiunile lor de business, implicând părțile care lucrează cu ele sau trăiesc în preajma lor, adică părțile co-interesate” (ANEIR, AIPPIMM & PNUD, 2011:7).

RSC vizează acțiunile întreprinse de companii care depășesc obligațiile pe care le au acestea față de societate și mediu. Asumându-și o responsabilitate socială, companiile pot să construiască relații de încredere pe termen lung cu angajații, consumatorii și cetățenii, relații care să servească drept fundament pentru crearea de modele de afaceri durabile.

RSC susține obiectivele Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, care cuprinde și obiectivul de ocupare a forței de muncă în proporție de 75%. Comportamentul responsabil în afaceri este deosebit de important atunci când operatorii din sectorul privat furnizează servicii publice.

Pentru a ghida companiile în implementarea RSC, UE a elaborat o serie de principii. Acestea vizează două dimensiuni ale relației dintre

companie și comunitate: dimensiunea internă, reprezentată de relațiile din interiorul companiei și dimensiunea externă ce ține de relaționarea companiei cu *stakeholderii* (părți interesate).

Tabel nr. 1. *Dimensiuni de funcționare a RSC*

Dimensiunea internă	Dimensiunea externă
<p>În relația directă cu angajații, companiile au responsabilitatea:</p> <ul style="list-style-type: none"> – să asigure îmbunătățirea calității vieții angajaților, la locul de muncă și în afara acestuia; – să asigure un mediu de muncă sigur și sănătos; – să abordeze în mod responsabil restructurările în caz de criză, ținând cont de interesele tuturor părților implicate; – să minimizeze impactul activităților pe care le desfășoară asupra mediului și a resurselor naturale. 	<p>În relația cu toți actorii interesați, companiile trebuie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – să sprijine dezvoltarea comunităților în care activează; – să sprijine dezvoltarea sistemelor economice locale prin încheierea de parteneriate cu distribuitori autohtoni; – să respecte drepturile omului stipulate în Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948); – să apere și să încurajeze protecția mediului înconjurător la nivel global.

sursa: www.europa.eu

La nivelul Organizației Națiunilor Unite (ONU) există o preocupare similară în stimularea RSC. *Global Compact*^[1] este o inițiativă a Secretarului General al ONU de a crea un parteneriat între Națiunile Unite și companii pentru atingerea dezvoltării durabile la nivel global. Programul a devenit operațional în iulie 2000. *Global Compact* este o rețea formată din agenții ale Națiunilor Unite, companii, organizații sindicale, organizații de afaceri, organizații academice, organizații ale societății civile, instituții guvernamentale ori administrative. *Global Compact* acționează ca un ghid pentru companiile care se orientează către RSC. Acesta prezintă direcții de acțiune subsumate unui set de zece principii

[1] Vezi și <http://www.unglobalcompact.org/>, accesat pe 21 martie 2012.

universale, împărțite în patru domenii de interes: drepturile omului, standarde de muncă, mediul înconjurător și lupta anticorupție.

Tabel nr. 2. UN Global Compact

Drepturile Omului:	Comaniile trebuie: 1. să sprijine și să respecte drepturile omului; 2. să se asigure că nu sunt complici la încălcarea drepturilor omului.
Standarde de muncă:	1. să susțină dreptul la libera asociere; 2. să contribuie la eliminarea tuturor formelor de muncă forțată; 3. să contribuie la eradicarea fenomenului de încadrarea în muncă a copiilor; 4. să contribuie la eliminarea discriminării în ocuparea locurilor de muncă și exercitarea profesiei.
Mediul înconjurător:	1. să abordeze anticipativ problemele de mediu; 2. să promoveze responsabilitatea față de mediul înconjurător; 3. să încurajeze dezvoltarea și difuzarea tehnologiilor care nu degradează mediul înconjurător.
Lupta anticorupție:	1. să combată orice formă de corupție, inclusiv mita și șantajul.

Sursa: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html>

2. Politici naționale cu impact asupra domeniului economiei sociale

Documentele de politică publică analizate sunt: Planul național anti-sărăcie și promovare a incluziunii sociale (2002), programele de guvernare 2005-2012, planurile naționale de reformă adoptate de guvern pentru perioada 2007-2013, Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 și Legea 292/2011 a asistenței sociale. De asemenea sunt analizate și două proiecte de lege privind antreprenorul social și ES.

ES a fost definită pentru prima dată în HG 829/2002 privind aprobarea Planului național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale (PNAinc), astfel: „activități economice care, în subsidiar și cu condiția menținerii performanței economice includ obiective de tip social”. A doua referire la ES, în cadrul aceluiași document, pune accentul pe investiția în infrastructură în diverse domenii, inclusiv în cea socială (școli, spitale etc). Extinderea ES poate contribui la creșterea eficienței sectorului social. Conform HG 829/2002 un mod de stimulare a ES poate fi „condiționarea acordării contractelor publice de absorbția unor categorii sociale cu probleme de integrare economică sau în vederea reducerii disparităților regionale”.

Programul de guvernare 2005–2008 nu menționează conceptul de ES, dar face referire la măsurile sectoriale de integrare a familiilor de etnie romă: „relansarea meșteșugurilor/meseriilor specifice (...) și dezvoltarea incubatoarelor de mici întreprinzători”. Nici Programul de guvernare 2009-2012 nu face referire la ES, dar susține integrarea profesională a persoanelor cu dizabilități care au potențial lucrativ și creșterea locurilor de muncă adecvate pentru aceștia.

Planul Național de Reformă 2007-2010^[1] precizează finanțarea ES prin Programul Operațional Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Conform Planului Național de Reformă 2011-2013, „România își propune crearea cadrului pentru facilitarea accesului și a participării persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile pe piața muncii”. Guvernul urmărește „definirea conceptului și identificarea persoanelor juridice care fac parte din acest domeniu (...) și introducerea unor măsuri de sprijinire și promovare a ES.”^[2]

În cadrul axei de finanțare 6 – Promovarea incluziunii sociale din Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-

---

[1] Vezi și <http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Rapoarte-Studii/310507fisier1.pdf>, accesat pe 15 martie 2012.

[2] Vezi http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_romania_ro.pdf, accesat pe 15 martie 2012.

2013, domeniul major de intervenție 6.1 se finanțează proiecte care au ca scop dezvoltarea ES.

Legea 292/2011 a asistenței sociale a definit ES astfel: „activități economice care, în subsidiar și cu condiția menținerii performanței economice, includ obiective de tip social” (Art. 6 lit. e). Similar definiției din PNAinc (2002), cea din legea asistenței sociale nu surprinde complexitatea domeniului ES, însă în cadrul actului normativ este precizată reglementarea ulterioară a ES printr-o lege specială.

În ceea ce privește evoluțiile recente, în noiembrie, 2011, a fost dezbătut în Parlamentul României proiectul de lege privind antreprenorul social. Scopul antreprenorului social este „sprijinirea, inițierea sau dezvoltarea unei afaceri etice, durabile, cu impact social direct pozitiv și caritabil pentru comunitatea beneficiară, cu recuperarea cel mult a investiției realizate, fără alte avantaje materiale” (Art. 2, alin. 1). În viziunea inițiativei, antreprenoriatul social joacă rolul „de permutare a accentului de pe asistența socială pe promovarea practicilor de incluziune socială, respectiv de transformare a persoanelor defavorizate din consumatori de resurse în generatori de valoare adăugată” Art. 2, alin. 2). Conform proiectului de lege, antreprenorii sociali pot fi: „statul, care acordă facilități fiscale (...), autoritățile și instituțiile administrației publice locale (...), marile corporații multinaționale/naționale (...), întreprinderile mici și mijlocii (...), asociațiile, fundațiile, unitățile cooperatiste, casele de ajutor reciproc, celelalte organizații de tip ONG în parteneriat cu ceilalți antreprenori menționați mai sus (...), persoana fizică/persoană fizică independentă cu statut legal și fiscal specific (PFA)” (Art 3 lit. a-e).

Cu toate că ideea de reglementare a ES este binevenită, iar inițiatorul s-a inspirat din modele occidentale, proiectul de act normativ oglindește o distorsionare a sensurilor ES, a antreprenoriatului social și a responsabilității sociale corporative, în ciuda progreselor înregistrate în ultimii ani în țara noastră în clarificarea acestor termeni. Spre deosebire

de inițiativa similară privind ES,^[1] proiectul de lege privind antreprenorul social a fost elaborat fără o consultare cu entitățile ES. ONG-urile^[2] au considerat proiectul în dezacord cu specificul entităților ES și reprezentând mai mult o facilitate pentru marile corporații care doresc să dezvolte proiecte cu impact social (FDSC, 2011).

Alte critici sunt de natură conceptuală: statul și autoritățile publice locale sunt considerați antreprenori sociali, situație neconcordantă cu autonomia ES față de domeniul public, unul dintre principalele principii ale ES. Corporațiile sunt definite ca antreprenori sociali în timp ce asociațiile, fundațiile, societățile cooperative și alte entități ale ES pot derula activități de antreprenariat social doar dacă sunt în parteneriat cu celelalte categorii enumerate mai sus.

Obiectivele promovate de Ministerul Muncii Familiei și Protecției Sociale (MMFPS) în proiectul de lege privind ES^[3] (decembrie 2011) sunt: reglementarea și sprijinirea dezvoltării ES, definirea conceptului și identificarea persoanelor juridice care fac parte din acest domeniu și adoptarea unor măsuri de sprijin a acestora. Revizuirea cadrului legislativ include: „strategie națională multisectorială de promovare și utilizare a economiei sociale (...), mecanism unic de coordonare, înregistrare și certificare (...), facilități fiscale și acces transparent la facilități financiare (...) și acces la contracte publice”. O astfel de inițiativă legislativă poate contribui la dezvoltarea ES prin potențialele facilități fiscale acordate sau prin recunoașterea publică a acestor tipuri de activități. Definiția propusă în proiectul de lege are la bază principiile europene ale ES și corespunde definițiilor utilizate la nivel european (CIRIEC 2007; Chaves, Monzon Campos, 2008).

---

[1] În cadrul proiectului „Economia socială – model inovator de promovare a incluziunii active a grupurilor defavorizate” implementat de MFPFS cu co-finanțare FSE (2008-2011) au fost organizate grupuri de lucru pentru proiectul de lege privind ES cu participarea entităților de ES. Versiunea consolidată a proiectului de lege a fost prezentată în conferința de închidere a proiectului (octombrie 2011).

[2] Vezi <http://www.stiriong.ro/actualitate/advocacy/scrisoare-de-protest-privind-legea-antre>, accesat pe 4 martie 2012.

[3] Vezi <http://www.mmuncii.ro/ro/articole/2011-12-14/proiect-de-lege-privind-economia-sociala-2414-articol.html>, accesat pe 3 martie 2012.

Conform proiectului de lege, MMFPS are rolul de coordonare și finanțare a ES și este responsabil de dezvoltarea mecanismelor de sprijinire a entităților de ES. Se propune constituirea unui Centru Național de Resurse pentru ES „cu scopul de a contribui la dezvoltarea ES prin promovarea și sprijinirea întreprinderilor de ES și prin furnizarea de informații către persoanele fizice și juridice interesate”. În coordonarea centrului va funcționa un registru al întreprinderilor de ES cuprinzând informații privind înființarea și funcționarea (numele, forma juridică de organizare, data înființării, domeniul de activitate, categoriile de beneficiari), informații financiare și alte informații relevante.

Entitățile de ES și-au exprimat sprijinul și implicarea în finalizarea Proiectului de lege privind ES și contestă proiectul privind antreprenorul social.

3. Cadrul legislativ de stimulare a ES în România

Ansamblul reglementărilor juridice de stimulare a ES la noi în țară includ facilități fiscale directe și indirecte, măsuri de stimulare privind accesarea resurselor publice și facilități prevăzute de Legea 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.

Conform Codului Fiscal (2003), facilitățile fiscale directe acordate entităților de ES cuprind:

- categoriile de venituri neimpozabile considerate ca și venituri nonprofit (ONG-uri și CAR-uri);
- scutirea de impozitul pe venitul din activități economice directe/ocasionale (ONG);
- facilități privind plata unor impozite și taxe locale; neimpozitarea veniturilor repartizate membrilor în funcție de fondul social deținut (CAR);
- sprijinul financiar neimpozabil acordat membrilor (ONG-uri și CAR-uri);
- scutirea de impozit pe profitul neinvestit (societăți cooperative);

- deducerea sponsorizărilor din profitul datorat (societăți cooperative).

În seria facilităților fiscale indirecte oferite angajatorilor în vederea promovării inserției profesionale a grupurilor vulnerabile menționăm:

- subvenționarea angajatorilor de inserție care încadrează tineri în baza contractelor de solidaritate (Legea 116/2002 privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale) prin:

- rambursarea a maxim 75% din câștigul salarial mediu net pe economie;

- rambursarea în cuantum de 50% din indemnizația de șomaj pe care tânărul beneficiar ar fi primit-o dacă ar fi fost disponibilizat.

- achiziționarea de produse sau servicii de la unități protejate autorizate de către entitățile care au obligația de a angaja persoane cu handicap (Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap);

- subvenționarea angajatorilor care încadrează elevi și studenți pe perioada vacanțelor (Legea 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților).

Măsurile de stimulare privind accesarea resurselor publice destinate entităților de ES cuprind: externalizarea unor servicii publice (educație, social, sănătate etc.) către entitățile de ES, acces la finanțări nerambursabile (POSDRU) în condiții avantajoase și atribuirea de contracte de achiziție publică pentru ateliere protejate (conform O.U.G. nr. 34/2006 privind achizițiile publice).

Reglementările destinate angajatorilor prevăzute de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă includ:

- subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă pentru dezvoltarea comunităților locale (maxim valoarea indicatorului social de referință și contribuțiile de asigurărilor);

- subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă pentru absolvenți (12/18 luni o sumă egală cu de maxim 1,5 ori valoarea indicatorului social de referință și scutirea CAS);

- subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă pentru angajarea șomerilor în vârstă de peste 45 de ani sau a șomerilor unici susținători ai familiilor monoparentale;
- subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă pentru agenții economici care au cel puțin 50 de angajați și angajează persoane cu handicap;
- subvenționarea cheltuielilor cu forța de muncă pentru angajarea șomerilor care în termen de 3 ani de la angajare îndeplinesc condițiile pentru a solicita pensie anticipată parțială sau de limită de vârstă, în cazul în care nu îndeplinesc condițiile de a solicita pensie anticipată;
- reducerea sumei reprezentând 0,5% datorată bugetului asiguraților pentru șomaj;
- subvenționarea cu 50% a costului programelor de formare profesională pentru proprii angajați ai agenților economici;
- acordarea de credite cu dobândă subvenționată (50% și 25% din dobânda BNR);
- acordarea unor fonduri nerambursabile.

Concluzii

Agenda europeană privind ES include documente reper care ghidează statele membre în promovarea unui mediu economic inclusiv la nivel național. Documentele semnificative și analizate din acest punct de vedere sunt: Statutul European al Cooperativelor (2003), Actul privind Piața Unică (2011) și Actul privind Întreprinderile Mici și Mijlocii (2008).

Prima definiție a ES, în România, a fost în HG 829/2002 privind aprobarea planului național antișărăcie și promovare a incluziunii sociale. Această definiție, incompletă, făcea referire la activitățile economice de tip social și la investiția în infrastructură. Programele de guvernare 2005-2012 nu menționează conceptul de ES, dar includ referi la: integrarea pe piața muncii a familiilor de etnie romă prin relansarea meseriilor tradiționale și integrarea pe piața muncii a persoanelor cu

dizabilități care au potențial lucrativ. Principala finanțare a ES în România este realizată în cadrul Programului Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 prin domeniul major de intervenție 6.1. Dezvoltarea Economiei Sociale.

Cea mai recentă definiție a ES se află în Legea 292/2011 a asistenței sociale. Definiția nu surprinde complexitatea domeniului ES și legiuitorul a precizat că va dezvolta problematica ES în cadrul unei legi ulterioare. La sfârșitul anului 2011, au fost lansate pentru dezbateră publică două proiecte legislative privind antreprenorul social și ES.

Reglementările cu impact asupra ES din România stimulează ES prin: facilități fiscale directe și indirecte, măsuri de stimulare privind accesarea resurselor publice și facilități prevăzute de Legea 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă.

Concluziile dezbaterilor europene privind ES se regăsesc parțial pe agenda de politică publică din România. Astfel, se impune adoptarea unei strategii naționale unitară și coerentă de dezvoltare a ES și colaborarea interinstituțională la nivel central și local.

Bibliografie

1. Agenția Națională a Exportatorilor și Importatorilor din România (ANEIR), Agenția pentru Implementarea Programelor și Proiectelor pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii (AIMMIMM) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. 2011. *Întreprinderile mici și mijlocii, responsabile social: modelul de integrare a responsabilității sociale corporative*.

2. Cabra de Luna, M. A. 2009. *Discurs* susținut în cadrul mesei rotunde *Social Economy: the Challenges* în calitate de purtător de cuvânt al Consiliului European Economic și Social, Bruxelles, 20 ianuarie 2009.

3. Chaves R. și Monzon Campos J.-L. 2007. *The social economy in the European Union*, CIRIEC Report to the European Economic and Social Committee, No. CESE/COMM/05/2005.

4. Comisia Europeană. 2008. *Small Business Act* COM(2008) 394.
5. Comisia Europeană. 2010a. *Europa 2020, O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, Bruxelles Comisia Europeană 2011.
6. Comisia Europeană. 2010b. *Actul privind piața unică pentru o economie socială de piață deosebit de competitivă*.
7. Comisia Europeană. 2010c. *Achiziții responsabile social. Un ghid al aspectelor sociale care trebuie luate în considerare în procedurile de achiziții publice*
8. Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social și Comitetul Regiunilor. 2010e. *Către un Act privind piața unică. Pentru o economie socială de piață cu grad ridicat de competitivitate*.
9. Comunicarea Comisiei Europene. 2010d. *Actul privind piața unică. Douăsprezece pârghii pentru stimularea creșterii și întărirea încrederii*.
10. Comunicarea Comisiei. 2011a. *Actul pentru Piața Unică* COM(2011) 206.
11. Comunicarea Comisiei. 2011b. *Inițiativa pentru antreprenoriatul social. Construirea unui ecosistem pentru promovarea întreprinderilor sociale în cadrul economiei și al inovării sociale* COM(2011) 682 final.
12. Dragotiu, A. și Marinoiu, A. 2011. *Incluziunea socială, motorul dezvoltării economiei sociale, în Stănescu, S. și Căce, S. (coordonatori), Alt fel de ocupare. Cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București Ilfov și Sud Est*, Editura Expert, București
13. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile. 2011. *Scrisoare de Proteste privind Legea Antreprenorului Social*.
14. HG 829/2002 privind aprobarea Planului național antisărăcie și promovare a incluziunii sociale publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 662 din 06/09/2002.
15. International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy (CIRIEC). 2007. *The social economy in*

the European Union. Disponibil la: http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC2007_%20EnglishReport.pdf.

16. Lege nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 1006 din 18/12/2006.

17. Legea nr. 1/2005 privind organizarea și funcționarea cooperatiei. Publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 172 din 28 februarie 2005. Text actualizat în baza actelor normative modificatoare, publicate în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, până la 22 iulie 2009.

18. Legea 571/2003 coroborată cu H.G. nr. 44/2004 privind Codul Fiscal cu normele metodologice de aplicare, publicat în *Monitorul Oficial al României* nr. 927/23 decembrie 2003 cu modificările și completările ulterioare.

19. Legea nr. 116/2002, legea privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, publicat în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 193 din 21/03/2002.

20. Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale a fost publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, Nr. 905, din 20 decembrie 2011.

21. Legea nr. 72/2007 privind stimularea încadrării în muncă a elevilor și studenților, consolidată 2008, publicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I nr. 217 din 30 martie 2007.

22. Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, publicată în *Monitorul Oficial al României* Nr. 103/6 februarie 2002 cu modificările și completările ulterioare.

23. MMFPS. 2010. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*.

24. Ordonanța de Urgență nr. 34 din 19 aprilie 2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii, publicată în *Monitorul Oficial al României* Nr. 662 din 01 August 2006.

25. Parlamentul European. 2009. *European Parliament resolution of 19 February 2009 on Social Economy* (2008/2250(INI)).

26. Scutaru, C. 2007. Responsabilitatea socială a corporațiilor în Zamfir, C. și Stănescu, S. (coord.) *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Polirom, Iași.

27. Stanciu, M. 2011. „Politicile europene și implicațiile lor în context național”, în Stănescu, S. și Cace, S. (coord.), *Alt fel de ocupare. Cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București Ilfov și Sud Est*, Editura Expert, București.

28. Stănescu, S. (coord.) Asiminei R., Rusu O. și Virjan D. 2012. *Profit pentru oameni – raport de deschidere din cadrul proiectului „Modelul Economiei Sociale în România, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare*.

*** Proiect de Lege privind antreprenorul social.

*** Proiect de Lege privind economia socială.

REGULATIONS WITH COMMUNITY AND NATIONWIDE IMPACT ON SOCIAL ECONOMY*

Dr. Simona Maria Stănescu^[1]
Dr. Cătălin Luca^[2]
Octavian Rusu^[3]

Abstract

The article reviews the main European documents on social economy that promote an inclusive economic environment. These regulatory documents have been adopted over the last ten years and formulated from the standpoint of the strategic directions for action that Member States can implement at national level. The article also looks at the public policies adopted in Romania starting 2002, including the legislative initiatives related to social entrepreneurs and social economy (2011). The legal review here focuses on identifying the definitions of social economy and on highlighting the main regulations fostering this field.

Key words: *social economy, social economy entities, public policies, social entrepreneur, vulnerable groups, professional insertion, tax incentives, corporate social responsibility*

Social economy (SE) has recently featured on the agenda of community institutions and in part on the Romanian public agenda.

---

*The article includes fragments from the *Social Economy in Romania Opening Report: Profit for People*, a report which is part of the POSDRU/69/6.1/S/33490 Social Economy Model for Romania Project co-financed from the Social European Fund and implemented by Alternative Sociale Association in partnership with "Alexandru Ioan Cuza" University in Iași, the Academy of Social Studies in Bucharest and the United Nations Development Programme in Romania.

[1] Sociologist, the Institute for Researches on Quality of Life, Romanian Academy, 13 September Av. no. 13, sector 5, Bucharest, United Nations Development Programme, 48A Primaverii Bd., sector 1, Bucharest, simona_vonica@yahoo.com

[2] Psychologist, Alternative Sociale Association, Iași, 8A Cuza Vodă Str., cluca@alternativesociale.ro

[3] Legal adviser, Civil Society Development Foundation, 86A Orzari Str., sector 2, Bucharest, United Nations Development Programme, 48A Primaverii Bd., sector 1, Bucharest

Among the European measures adopted of late, we shall mention the following: the Statute for a European Cooperative Society (2003)^[1], the Single Market Act (2011)^[2], the Small Business Act for Europe (2008)^[3] and Europe 2020 (2010a)^[4].

A natural question would be that regarding the extent to which Romania is providing an appropriate framework for developing and promoting SE initiatives. An answer to this query implies an assessment of the international regulations and legal framework that impact SE in general, and specific SE entities in particular.

The definition of social economy embraced in the present undertaking is “the type of economy efficiently combining both individual and collective responsibility, with the intention of producing goods and/or providing services, while seeking a community’s social and economic development and focusing primarily on social benefit. SE is based on private initiative, a voluntary and solidary one, with a high degree of autonomy and responsibility, entailing an economic risk and a limited distribution of profit.” (Stănescu coord., 2012:13). The following are legally regulated entities which fulfil the SE principles in Romania: non-profit organizations, employees’ credit unions, pensioners’ credit unions, credit cooperatives and first degree cooperative societies (MoLFSP, 2010:38). Other forms of organization that partially observe the SE principles but whose activities are relevant to this field are: obște* and composesorat*, authorized sheltered units and businesses with a social objective (Stănescu coord., 2012:51-52).

---

*Translator’s note: “obște” is an early form of farming cooperative society producing farm goods; “composesorat” is a form of associative ownership, community-based non-state-institution tenure of land specific to rural areas, especially villages.

[1] See also: http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_dialogue/l26018_ro.htm, accessed on March 3, 2012.

[2] See also http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_ro.htm, accessed on March 12, 2012.

[3] See also ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/, accessed on March 12, 2012.

[4] See also http://ec.europa.eu/europe2020/index_en.htm, accessed on March 12, 2012.

1. International initiatives fostering social economy

SE is internationally acknowledged for its contribution to economic development and social cohesion as a result of the jobs it creates especially for vulnerable groups. SE played a key role in attaining the objectives of the Lisbon Strategy by providing solutions to “unemployment, job instability and exclusion of vulnerable groups from the labour market” (European Parliament Resolution on social economy 2008/2250(INI)). The various forms of SE recognized Europe-wide (cooperatives, associations and foundations, mutual societies) are the only entities that simultaneously address the two objectives adopted by the Member States: the social (social cohesion) and the economic (economic development) ones. Community initiatives aim to encourage SE entities, as well as to engage businesses in general by granting various tax incentives.

At community level, we have not found a unique legal or fiscal regulation governing SE. A review of the national legislation of Member States showed a variety of manners of organization and functioning of SE entities. The terms used are rather subcomponents of the general concept of SE, such as: social entrepreneurship and social enterprises. There are approaches to SE which define it from the standpoint of the modus operandi (an activity focusing more on serving a social interest and engaging in a democratic decision-making process and less on maximizing its capital/return) or the forms of organization (co-operative societies, associations, foundations, mutual societies).

The SE concept was first used in Europe in the Charter of Social Economy (1980)^[1] and later on in the Report of the Walloon Socio-economic Council. In 2002, the European Conference of Cooperatives, Mutual Societies, Associations and Foundations set forth the Charter of Principles of the Social Economy^[2]. In 2006, the European Commission

---

[1] See http://www.lemois-ess.org/accueil/je_veux_comprendre/quest_que_leconomie_sociale_et_solidaire_/aller_plus_loin/la_charte_de_less, accessed on March 21, 2012.

[2] See also http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/2007_08_20_EN_charte-2.pdf, accessed on March 21, 2012.

proposed the Manual for Drawing up the Satellite Accounts of Companies in the Social Economy: Co-operatives and Mutual Societies^[1] with the purpose of obtaining comprehensive and relevant data on SE.

The only European regulation of SE entities is the Statute for a European Cooperative Society (2003). The European legal drafts regarding the Statute for a European Mutual (2003)^[2] and the Statute for a European Association (2003)^[3] were set forth for consultation and later withdrawn for failure to reach consensus. This is why today there are no European statutes for mutual societies and for associations. European recognition of SE includes revisiting and adopting these two statutes, as well as having the European Commission took a cross-cutting approach to SE that allows for the diversity and plurality of its forms of enterprise (Cabra de Luna, 2009).

The effects of the financial crisis have determined the European Commission to concentrate on encouraging the practices and mechanisms enabling businesses to address their local community issues, to promote ethical and solidarity-based businesses and a sustainable social development. The Commission's Communications^[4] during this period are supportive of this line of action.

We shall provide next a brief presentation of the major community references regarding SE. We believe these debates and concerns should be taken up at national level in order to successfully encourage similar private initiatives and promote national policies that focus on fostering SE.

---

[1] See also http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/_getdocument.cfm?doc_id=3837, accessed on March 21, 2012.

[2] See also <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/>, accessed on March 20, 2012.

[3] See also http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/associations-foundations/index_en.htm, accessed on March 20, 2012.

[4] Europe 2020 – A Strategy for Smart, Sustainable and Inclusive Growth COM(2010) 2020; Communication “European Platform against Poverty and Social Exclusion: A European framework for social and territorial cohesion” COM(2010) 758, December 16, 2010; Communication “Single Market Act – Twelve levers to boost growth and strengthen confidence”, COM(2011) 206, April 13, 2011; Communication “Social Business Initiative” COM(2011) 682; Communication “A Renewed EU 2011-14 for Corporate Social Responsibility”, COM(2011) 681.

1.1. The Single Market Act

The globalization of trade, technological progress and the emergence of new international players have changed the rules governing commercial activities. The financial and economic crises have had a powerful impact on workers and businesses. This economic reality demands a fresh response. The Commission^[1] reintroduces the recommendation to capitalize on Europe's potential for economic growth. The viable option proposed through the Single Market Act is to "put Europeans back at the heart of the single market in order to restore confidence (...). A strong and successful single market should create jobs and address issues of social protection and environmental sustainability" (European Commission, 2010b:4).

The measures set forth in the Single Market Act include among others: conducting greener, more innovative and more efficient public procurement, promoting social enterprises and regulating a European statute for SE organizations. The internal market should be based on a "highly competitive social market economy", reflecting the trend towards an "inclusive, socially fairer and environmentally sustainable growth" (European Commission, 2010d:14). New business models are being used, in which these societal concerns are taking precedence over the exclusive objective of financial profit.

In the last decade, Europe has seen several innovative projects developed by individuals, foundations or large businesses, offering creative solutions to problems of social and economic exclusion. The European Commission (EC) proposes a new initiative to support the development of social enterprises by including social objectives in public procurement rules and by promoting ethical and "green" labeling. This will also encourage banks and financial institutions to open up social investment funds and make use of dormant savings (European Commission, 2010b:19).

---

^[1] *Ibidem.*

The principles applied to the procedures of socially responsible public procurement include employment opportunities, social inclusion, equal opportunities and corporate social responsibility (European Commission, 2010c:7).

To foster more cross-border action, the Commission will look at the possibility of European statutes for organizations that contribute to the social economy (mutual societies and foundations). In order to expand and meet its objectives, the social economy sector in the single market should have at their disposal legal models adapted to their needs.

The Single Market Act draws attention to the fact that mutual societies operate in national sectors of key importance to citizens (health, banking, insurance, etc.), but they hardly ever provide their services in more than one Member State. Nevertheless, with a 25% share of the insurance market and 70% of the total number of undertakings in the industry, they cannot be ignored by the single market.

At present, the economic integration of Romania in the EU is poor and “the exposure of the Romanian economy to the competition demands and pressures of the European single market” could have a negative impact on businesses (Stanciu, 2011:56).

In the EU, foundations contribute to the financing of innovative initiatives of general interest. However, they face difficulties in establishing themselves in other Member States or pooling their assets on a cross-border basis. In order to overcome these difficulties, the European Commission will propose a regulation establishing a European foundation statute. Some SE enterprises have set themselves the objective of fighting against social exclusion, while remaining profit-making. They are often small and medium-sized enterprises (SMEs) acting locally, with a genuine growth and job creation potential. National legal instruments^[1] should ensure that the single market is both their breeding ground and an opportunity for growth. Through

---

[1] Regulation of public procurement, relations between enterprises, especially in the area of trade and distribution (*Business to Business*), access to funding [bank loans, dedicated investment funds, directing private savings through Big Society Bank-type initiatives].

this programmatic document, the EC intended to promote and adopt a communication regarding corporate social responsibility (CSR), which encourages all enterprises to integrate social or environmental concerns into their daily business operations. This communication was published in November 2011 by the EC.

By way of the European Platform against Poverty and Social Exclusion (2010)^[1], the EC aimed to support and develop SE as an instrument of active inclusion and, in 2011, it prepared a document entitled Social Business Initiative: Creating a favorable climate for social enterprises^[2]. Special attention was given to the objective of developing the small businesses sector, particularly those businesses operating in small communities which most often show responsibility and social concern for the community that provides them with human and material resources, as well as with a market for their products and services. The condition for succeeding to attain inclusive growth is “a national promotion of and commitment to the European Platform in the context of enhanced implementation of the open method of coordination in social protection and social inclusion” (Dragotoiu, Marinoiu, 2011:75-76).

In 2008, after extensive consultations, the European Commission launched the Small Business Act for Europe^[3]. The document puts into place a comprehensive set of pro-enterprise measures. The Act was formulated in support of small businesses with the aim of facilitating their access to funding, improving the regulatory framework and increasing their access to markets. The Small Business Act aims to improve the overall approach to entrepreneurship, permanently anchor the 'Think Small First' principle in policy making from regulation to

---

[1] See also http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282010%290758_/com_com%282010%290758_ro.pdf, accessed on March 15, 2012.

[2] See also <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52011DC0682:RO:NOT>, accessed on March 8, 2012.

[3] See also <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>, accessed on March 12, 2012.

public service, and to promote SMEs' growth by helping them tackle the remaining problems which hamper their development.

In early 2011, the European Commission adopted a Review of the Small Business Act, adapted to the new political and economic environment and setting out new actions to respond to pressing challenges. Even before the economic crisis began, some small firms had trouble getting access to the funds they needed for growth or innovation. The Small Business Act encourages the access of SMEs to funding, micro credits, and financial support from the European Investment Bank.

An increased supply of micro credits (loans of up to 25,000 €) encourages the creation of new businesses and stimulates economic growth. Entrepreneurs often find it difficult to borrow small amounts, because some banks see micro credit as a high-risk, low-return activity, and their handling costs are high in relation to the amount lent. Some Member States have specialized microfinance institutions^[1] to overcome these problems. The EU works actively to help the Member States and regions improve their provision of microcredit to entrepreneurs, as well as exchange good practice.

1.2. A Renewed EU 2011-14 for Corporate Social Responsibility

Corporate social responsibility (CSR) is about the contribution of businesses and the development of modern society. CSR “aims to change the attitude of corporations towards their dynamics with the social and physical environment” (Vlăsceanu, 2010:188). The voluntary activities undertaken by enterprises are not legal obligations, they contribute to social development and promote social values. Corporations’ meeting their economic, legal, ethical or philanthropic responsibilities “leads to long-term benefic results, including an increased competitiveness” (Scutaru, 2007:506-507).

---

^[1] See *Microcredit in Europe - Experiences of Savings Banks*, <http://www.esbg.eu>, accessed on March 12, 2012.

Various currents of thought formulated different theories with regard to this contribution. Responsible corporate initiatives were covered by a wide range of terms: *corporate citizenship, corporate philanthropy, corporate societal marketing, community affairs, community development* etc.

CSR refers to “the manner in which companies integrate economic, environmental and social concerns in their business operations and in their interaction with their stakeholders” (the National Association of Romanian Exporters and Importers, the Agency for Implementing Projects and Programmes for Small and Medium-Sized Enterprises & UNDP, 2011:7).

CSR concerns actions by companies over and above their legal obligations towards society and the environment. By addressing their social responsibility, enterprises can build long-term employee, consumer and citizen trust as a basis for sustainable business models.

CSR supports the objectives of the Europe 2020 strategy for smart, sustainable and inclusive growth, including the 75% employment target. Responsible business conduct is especially important when private sector operators provide public services.

To provide guidance for companies in their implementation of CSR, the EU has set forth a series of principles. These address two dimensions of the company-community dynamics: the internal dimension, defined by the dynamics within the company, and the external dimension which views the company in relation to the stakeholders.

Table no 1. Dimensions of CSR

The internal dimension	The external dimension
Corporate socially responsible practices that involve employees: – enhancing quality of life for employees, both on and off the job; - ensuring health and safety at work;	Corporate socially responsible practices that involve all stakeholders: – supporting the development of the communities in which companies operate; – supporting local economic

<ul style="list-style-type: none"> - restructuring in a responsible manner, taking into consideration the interests and concerns of all those affected; - reducing the impact of business operations on environment and natural resources. 	<ul style="list-style-type: none"> development by partnering with local distributors; - observing the human rights stipulated in the Universal Declaration of Human Rights (1948); - protecting the environment and encouraging global environmental performance.
--	--

source: www.europa.eu

The UN has shown a similar interest towards encouraging CSR. The Global Compact^[1] is an initiative launched by the UN Secretary General which seeks to make business a partner in achieving global sustainable development. The program became operational in July 2000. Global Compact is a network of UN Agencies, companies, trade union organizations, business organizations, academia, CSOs, government and administrative institutions. Global Compact acts as a guide for companies looking to apply CSR and sets out ten universal principles in four areas: human rights, labour, environment and anticorruption.

Table no 2. UN Global Compact

Human rights:	<p>Businesses should:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. support and respect human rights; 2. make sure that they are not complicit in human rights abuses.
Labour:	<ol style="list-style-type: none"> 1. uphold the freedom of association; 2. uphold the elimination of all forms of forced and compulsory labour; 3. uphold the effective abolition of child labour; 4. uphold the elimination of discrimination in respect of employment and occupation.
Environment:	<ol style="list-style-type: none"> 1. support a precautionary approach to environmental challenges; 2. undertake initiatives to promote greater environmental

[1] See <http://www.unglobalcompact.org/>, accessed on March 21, 2012.

Anticorruption:	responsibility; 3. encourage the development and diffusion of environmentally friendly technologies. 1. work against corruption in all its forms, including extortion and bribery.
------------------------	--

source: <http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/TheTenPrinciples/index.html>

2. National policies with impact on social economy

The public policy documents that were reviewed include: the National Anti-Poverty and Social Inclusion Plan (2002), 2005-2012 Governance Programs, National Reform Plans adopted by the Government during 2007-2013, the 2007-2013 Development of Human Resources Operational Program and Law 292/2011 on social welfare. Two draft laws on SE and the social entrepreneur were also reviewed.

The first time SE was defined was in the Government Decision 829/2002 regarding the endorsement of the National Anti-Poverty and Social Inclusion Plan (PNAinc), as follows: “business activities which pursue social objectives as subsidiary objectives, while maintaining the goal of economic performance”. The second reference to SE in the same document focuses on investments in infrastructure in various areas, including the social one (schools, hospitals etc). A broader SE can contribute to increased efficiency in the social sector. According to GD 829/2002, one way to stimulate SE can be “to condition the awarding of public contracts on the absorption of labour-challenged social categories or on mitigating regional disparities”.

The 2005–2008 Governance program does not mention the concept of SE, however it refers to sectoral measures for integrating Roma ethnics: “reviving specific crafts/trades (...) and developing small business incubators”. The 2009–2012 Governance program does not make any reference to SE either, but it advocates for the professional integration of people with disabilities who have work potential and for creating more jobs appropriate for their skills.

The 2007-2010 National Reform Plan^[1] refers to the funding for SE available through the 2007-2013 Development of Human Resources Operational Program.

According to the 2011-2013 National Reform Plan^[2], “Romania plans to create a framework that facilitates the vulnerable groups’ access to and participation on the labour market”. The Government aims “to define the concept and identify the legal entities active in this field (...) and introduce measures to support and promote SE”. The Priority Axis 6 – Promotion of social inclusion of the 2007-2013 Development of Human Resources Operational Program, Area of intervention 6.1 ensures the financing of projects targeting SE development.

Law 292/2011 on social welfare defined SE thus: “business activities which pursue social objectives as subsidiary objectives, while maintaining the goal of economic performance” (Art.6 let.e). Just as with the PNAinc (2002) definition, the one provided by the law on social welfare does not capture the complexity of SE, but the same law makes reference to the prospective regulation of SE through a special law.

As for more recent progress, in November 2011, a draft law regarding the social entrepreneur was submitted for debates in the Romanian Parliament. The aim of the social entrepreneur is “to support, initiate or develop an ethical and sustainable business which has a direct positive social and charitable impact on the beneficiary community, and which recovers at most the initial investment, but stands no other financial gains”(Art.2, paragr.1). According to the draft law, social entrepreneurship plays the role of “shifting the focus from social welfare to the promotion of social inclusion practices, namely changing disadvantaged groups from being consumers of resources to being generators of added-value”(Art.2, paragr.2). The draft law

---

[1] See http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Rapoarte-Studii/310507_fisier1.pdf, accessed on March 15, 2012.

[2] See http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_romania_ro.pdf, accessed on March 15, 2012.

includes the following as potential social entrepreneurs: "the state which grants tax incentives (...), the authorities and institutions of the local public government (...), the large multinational/national corporations (...), the small and medium-sized enterprises (...), the associations, the foundations, the cooperative units, the credit unions, other NGO-type organizations in partnership with the previously mentioned entrepreneurs (...), natural persons/ certified self-employed with a specific legal and fiscal statute"(Art.3 let.a-e).

Although regulating the SE is a welcomed initiative and the author's drawing on the Western models notwithstanding, the draft law reflects a distorted representation of the SE meanings, of social entrepreneurship, and of corporate social responsibility, in spite of the recent progress registered by Romania in clarifying these terms. Unlike the draft initiative on SE,^[1] the draft law regarding the social entrepreneur was formulated without prior consultation of the SE entities. The NGOs^[2] found the draft in dissonance with the real nature of SE entities, considering it rather a regulation in support of large corporations who wish to develop projects with a social impact (FDSC, 2011).

Other faults that were identified are of a conceptual nature, such as: the fact that the state and the local public government are considered social entrepreneurs disagrees with the autonomy of SE from the public sector, one of the main principles of SE. Corporations are defined as social entrepreneurs, while associations, foundations, cooperative societies and other SE entities may run social entrepreneurship activities only in partnership with the other categories listed above.

---

[1] The project "Social economy – innovative model for promoting the active inclusion of disadvantaged groups" implemented by the MoLFSP with co-funding from the ESF (2008-2011) organized working groups including SE entities which addressed the draft law on SE. The consolidated version of the draft law was presented in the project closing conference (October 2011).

[2] See <http://www.stiriong.ro/actualitate/advocacy/scrisoare-de-protest-privind-legea-antre>, accessed on March 4, 2012.

The objectives set forth by the Ministry of Labour, Family and Social Protection (MoLFSP) in the draft law on SE^[1] (December 2011) are as follows: to regulate and support the development of SE, to define the concept and identify the legal entities active in this field and to adopt measures that support these entities. A revised legal framework would include: “a national multi-sectoral strategy for promoting and employing social economy (...), an integrated mechanism of coordination, registration and certification (...), tax incentives and transparent access to funding facilities (...) and access to public contracts”. Such a regulatory initiative can contribute to the development of SE through the fiscal incentives it grants or the public recognition of this type of activities. The definition proposed in the draft law is based on the European SE principles and is in accordance with the definitions used in Europe (CIRIEC 2007; Chaves, Monzon Campos, 2008).

According to the draft law, MoLFSP coordinates and finances SE and is responsible for developing the mechanisms that support the SE entities. The draft proposes the establishment of a National Center of Resources for SE “with the purpose of contributing to the development of SE by promoting and supporting SE enterprises and by providing information to interested natural persons and legal entities”. The Center would coordinate a registry of SE enterprises containing data on enterprise establishment and operation (name, legal form of organization, date of establishment, field of activity, categories of beneficiaries), financial data and other relevant data.

The SE entities voiced their support to and engagement in the completion of the draft law on SE and oppose the draft law regarding the social entrepreneur.

---

[1] See <http://www.mmuncii.ro/ro/articole/2011-12-14/proiect-de-lege-privind-economia-sociala-2414-articol.html>, accessed on March 3, 2012.

3. The regulatory framework for stimulating SE in Romania

The package of regulations issued to stimulate SE in our country includes direct and indirect tax incentives, measures encouraging access to public resources and facilities provided by Law 76/2002 regarding unemployment benefits and stimulation of employment.

According to the Fiscal Code (2003), the direct tax incentives granted to SE entities include:

- the categories of tax free income regarded as nonprofit (NGOs and credit unions);
- tax exemption for income obtained from direct/occasional business (NGOs);
- facilities regarding payment of local taxes and fees; tax exemption for income distributed to members based on the social capital they own (credit unions);
- tax free financial support for members (NGOs and credit unions);
- tax exemption for profit not invested (cooperative societies);
- deduction of sponsorships from profit owed (cooperative societies).

Among the indirect fiscal facilities provided to employers to encourage professional insertion of vulnerable groups, we mention the following:

- granting financial aid to employers who provide jobs for young people on the basis of solidarity contracts (Law 116/2002 on preventing and fighting against social marginalization) by:
  - reimbursing up to 75% of the average net salary;
  - reimbursing 50% of the unemployment benefit which the young beneficiary would have received upon layoff.
- enabling the entities who have the obligation to hire people with disabilities to procure goods or services from authorized sheltered units (Law 448/2006 regarding the protection and promotion of the rights of people with disabilities);

- granting financial aid to employers who provide jobs to pupils and students during school breaks (Law 72/2007 on stimulating the employment of pupils and students).

The measures encouraging access to public resources dedicated to SE entities include: outsourcing public services (education, health, social services, etc.) to SE entities, access to grants (POSDRU – Development of Human Resources Operational Program) in favorable circumstances and awarding of public procurement contracts for sheltered units (according to Emergency Government Ordinance 34/2006 on public procurement).

The facilities for employers as provided by Law 76/2002 regarding unemployment benefits and stimulation of employment include:

- subsidizing the costs of labour force employed for the development of local communities (amounting up to the value of the social benchmark and exemption from payment of social insurance contributions);

- subsidizing the costs of labour force for hiring graduates (12/18 months an amount equal to maximum 1,5 times the value of the social benchmark and exemption from paying the contribution to social insurance);

- subsidizing the costs of labour force for hiring unemployed people over 45 or unemployed people who are single providers of single parent families;

- subsidizing the costs of labour force for businesses which have at least 50 employees and hire people with disabilities;

- subsidizing the costs of labour force for hiring unemployed people who, within 3-years time from employment, qualify for partial early retirement or age limit retirement, unless they qualify for early retirement;

- reducing the amount representing 0,5% owed to the budget for unemployment benefits;

- subsidizing businesses by 50% for the costs incurred with the vocational training of their employees;

- granting credits with a subsidized interest (50% and 25% of the interest applied by the National Bank of Romania);
- providing grants.

Conclusions

The European agenda on SE provides Member States with landmark guidelines for promoting a nation-wide inclusive business environment. The significant documents that were reviewed in this sense are: the Statute for a European Cooperative Society (2003), the Single Market Act (2011) and the Small Business Act for Europe (2008).

In Romania, the first definition for SE was provided by Government Decision 829/2002 regarding the endorsement of the National Anti-Poverty and Social Inclusion Plan. This definition, an incomplete one, referred to business activities with social objectives and to investments in infrastructure. The 2005-2012 Governance programs do not mention the SE concept, but they include references to the labour integration of Roma ethnics through a revival of traditional crafts and the labour integration of people with disabilities who have work potential. The primary funding for SE in Romania is provided through the 2007-2013 Development of Human Resources Operational Program – the area of intervention 6.1. Development of Social Economy.

The most recent definition of SE is included in Law 292/2011 on social welfare. However, since this particular definition does not capture the complexity of SE, the Parliament made reference to a law that will address the SE more comprehensively in the future. At the end of 2011, two draft laws were launched for public debate, one on SE and one on the social entrepreneur.

The regulatory framework with impact on SE in Romania stimulates SE through: direct and indirect tax incentives, measures encouraging access to public resources and facilities provided by Law 76/2002 regarding unemployment benefits and stimulation of employment.

The conclusions stemming from the European debates on SE are only partially addressed by Romania's public policy agenda. As a result, the country needs a unified and coherent national strategy for the development of SE, as well as a central and local inter-institutional cooperation.

References

1. Cabra de Luna, M. A. 2009. *Speech* during the Round Table *Social Economy: the Challenges* held as spokesperson of the European Economic and Social Committee, Brussels, January 20, 2009.
2. Chaves R. and Monzon Campos J.-L. 2007. *The social economy in the European Union*, CIRIEC Report to the European Economic and Social Committee, No. CESE/COMM/05/2005.
3. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. 2010e. *Towards a Single Market Act For a highly competitive social market economy*.
4. Communication from the Commission. 2010d. *Single Market Act. Twelve levers to boost growth and strengthen confidence*.
5. Communication from the Commission. 2011a. *Single Market Act* COM(2011) 206.
6. Communication from the Commission. 2011b. *Social Business Initiative Creating a favourable climate for social enterprises, key stakeholders in the social economy and innovation* COM(2011) 682 final.
7. Dragotiu, A. and Marinoiu, A. 2011. *Incluziunea socială, motorul dezvoltării economiei sociale, în Stănescu, S. și Căce, S. (coordonatori), Alt fel de ocupare. Cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București Ilfov și Sud Est*, Editura Expert, București.
8. Emergency Ordinance 34/19.04.2006 regarding the awarding of public procurement contracts, of public works concession contracts and services concession contracts, published in the *Official Gazette of Romania* no. 662/01.08.2006.

9. European Commission. 2008. *Small Business Act* COM(2008) 394.
10. European Commission. 2010a. *Europe 2020, A strategy for smart, sustainable and inclusive growth*, Brussels European Commission 2011.
11. European Commission. 2010b. *Single Market Act for a highly competitive social market*.
12. European Commission. 2010c. *Buying Social: A guide to taking account of social considerations in public procurement*.
13. European Parliament. 2009. *European Parliament resolution of 19 February 2009 on Social Economy* (2008/2250(INI)).
14. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile. 2011. *Letter of protest regarding the Law on the Social Entrepreneur*.
15. GD 829/2002 regarding the endorsement of the National Anti-Poverty and Social Inclusion Plan, published in the *Official Gazette of Romania*, Part I no. 662/06.09.2002.
16. International Centre of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy (CIRIEC). 2007. *The social economy in the European Union*. Available at: http://www.ciriec.ulg.ac.be/fr/telechargements/RESEARCH_REPORTS/EESC2007_%20EnglishReport.pdf
17. Law 1/2005 regarding the organization and functioning of cooperatives, published in the *Official Gazette of Romania*, Part I no 172 / 28 February 2005.
18. Law 116/2002 on preventing and fighting against social marginalization, published in the *Official Gazette of Romania*, Part I no. 193/21.03.2002.
19. Law 292/2011 on social welfare, published in the *Official Gazette of Romania*, Part I, No. 905/20 December 2011.
20. Law 448/2006 regarding the protection and promotion of the rights of people with disabilities published in the *Official Gazette of Romania*, Part I no. 1006/18.12.2006.
21. Law 571/2003 validated by GD 44/2004 regarding the Fiscal Code and application norms, published in the *Official Gazette of Romania* 927/2003 with subsequent amendments and additions.

22. Law 72/2007 on stimulating the employment of pupils and students, consolidated in 2008, published in the *Official Gazette of Romania*, Part I no. 217/30.03.2007.

23. Law 76/2002 regarding unemployment benefits and stimulation of employment, with subsequent amendments and additions, published in the *Official Gazette of Romania* no. 103/6.02. 2002 with subsequent amendments and additions.

24. Ministry of Labour, Family and Social Protection (MoLFSP). 2010. *Research Report regarding Social Economy in Romania from a Comparative European Perspective*.

25. Scutaru, C. 2007. Responsabilitatea socială a corporațiilor în Zamfir, C. și Stănescu, S. (coord.) *Enciclopedia dezvoltării sociale*, Polirom, Iași.

26. Stanciu, M. 2011. „Politicile europene și implicațiile lor în context național”, în Stănescu, S. and Cace, S. (eds), *Alt fel de ocupare. Cererea de economie socială în regiunile de dezvoltare București Ilfov și Sud Est*, Editura Expert, București.

27. Stănescu, S. (ed.) Asiminei R., Rusu O. & Vîrjan D. 2012. *The Social Economy in Romania Opening Report: Profit for People*, United Nations Development Programme.

28. The National Association of Romanian Exporters and Importers (ANEIR), the Agency for Implementing Projects and Programmes for Small and Medium-Sized Enterprises (AIPPIMM) and the United Nations Development Programme (UNDP), (2011), *Socially Responsible Small and Medium-sized Enterprises: Guide on Integrating Social Responsibility into Core Business*.

*** Draft law regarding the social entrepreneur.

*** Draft law on social economy.

CADRUL JURIDIC PRIVIND DIALOGUL SOCIAL – PREMISĂ A ECONOMIEI SOCIALE

Mihaela Tofan^[1]
Mihai-Bogdan Petrisor^[2]

Rezumat

Dialogul social este o componentă a vieții economice și sociale, care constă în discuții și acorduri încheiate între partenerii sociali – sindicate și patronate – și de factorii guvernamentali, care are ca scop să armonizeze interesele angajatorilor cu cele ale angajaților, pentru a asigura un climat de pace și garantare a stabilității sociale. Dialogul social este garanția solidarității – care caracterizează economia socială –, consolidând coeziunea socială, promovând implicarea activă a celor care prestează munci în rezolvarea problemelor cu care se confruntă piața muncii. Acest articol descrie principalele caracteristici ale dialogului social și a procedurilor sale. Un rol important este atribuit cadrului legal la nivel european și național, subliniind principalele avantaje ale noii legi privind dialogul social, introdusă în 2011.

Cuvinte cheie: *legislație internă, legislație europeană, dialog social*

Introducere

Dialogul social este un *concept* politic prin care toate părțile interesate convin să garanteze că interesele specifice ale fiecăruia sunt luate în considerare în procesul de luare a deciziilor. Cu toate că dialogul social este un concept relativ nou, astăzi el a dobândit o importanță sem-

---

^[1] Lect. dr. Universitatea «Alexandru Ioan Cuza» din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Departamentul de Finante, Moneda și Administrație publică, Bd. Carol I nr. 11, 700506, Iași, tel. : 0232201434 ; e-mail : mtofan@uaic.ro.

^[2] Asist. dr., Universitatea « Alexandru Ioan Cuza » din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Departamentul de Finante, Moneda și Administrație publică, Bd. Carol I nr. 11, 700506, Iași, tel. : 0232.201569; e-mail : mihai.petrisor@uaic.ro.

nificativă în dezbaterile care au loc peste tot în lume. O serie de instituții internaționale au avut un rol determinant în difuzarea acestui concept, una dintre acestea fiind Uniunea Europeană. Dialogul social la nivelul comunității a devenit o trăsătură obișnuită în adoptarea deciziilor politice la mijlocul anilor '80. Rolul dialogului social a fost întărit în timpul anilor '90 și cu privire la alte aspecte semnificative din viața indivizilor sau a comunităților.

Obiectivul permanent al dialogului social este realizarea păcii sociale prin diferitele forme ale dialogului social (Beligrădeanu, 1997): negociere, consultare, informare, gestionarea în comun. Necesitatea de a se asigura ordinea publică socială impune statului să intervină ca factor reglator pe piața muncii și în domeniul raporturilor juridice de muncă (Ștefănescu, 2003, p. 25).

Codul Muncii (2011) reglementează în mod expres în art. 211 faptul că „pentru asigurarea climatului de stabilitate și pace socială, prin lege sunt reglementate modalitățile de consultări și dialog permanent între partenerii sociali”.

În pofida vastei sale raspândiri, nu a fost încă adoptată o definiție pentru acest concept. Unii oameni înțeleg dialogul social ca reprezentând toate formele de dialog bipartit sau tripartit, negocieri sau consultări cu privire la problemele sociale, având loc la oricare din nivelele societății, națiunii, ramurii industriale sau întreprinderii și implicând angajatorii (sau organizațiile lor), angajații (organizațiile sau reprezentanții acestora) și autoritățile (reprezentate în funcție de nivelul la care se desfășoară dialogul social).

Alții consideră dialogul social mai mult ca un proces care are loc la un nivel relativ înalt, cum ar fi cel național, regional sau sectorial, excluzând nivelul întreprinderii sau al locului de muncă.

Unii limitează utilizarea acestui concept la relațiile de cooperare între părți, alții includ conceptului și relații de natură conflictuală. În țările în care procedurile pentru negocierea contractelor colective sunt explicit stabilite de lege, dialogul social se poate referi la forme flexibile de negociere, care pot avea loc în afara mecanismelor stabilite pentru

finalizarea formală a acordurilor colective. Dialogul social este, uneori, utilizat pentru a face referire la dialogul care implică mai mult decât partenerii sociali „tradiționali”. Organizațiile nonguvernamentale sau alți reprezentanți ai așa-numitei „societăți civile” sunt adesea invitați să ia parte la negocieri sau consultări, împreună cu partenerii sociali „tradiționali”. Dar, oricare ar fi definiția dialogului social, aceasta include un proces tripartit care oferă atât angajatorilor, cât și muncitorilor, posibilitatea de a-și exprima opiniile, atunci când sunt discutate aspecte cu privire la politica națională sau regională, la muncă sau alte probleme sociale (sau economice). Conceptul de dialog social acoperă, în mod normal, și dialogul bipartit dintre patronate și organizațiile muncitorilor. În acest caz, suntem în fața unui proces care permite muncitorilor să formuleze opinii cu referire la adoptarea deciziilor manageriale. În ambele cazuri, dialogul social în sine constituie expresia unei societăți democratice, materializând dreptul muncitorilor de a se organiza și negocia colectiv. Mai mult, este evident că dialogul social la nivel central, prin facilitarea consensului dintre forțele de producție din țară (patronat și organizațiile muncitorești) în privința politicilor economice și sociale, contribuie la o performanță economică ridicată.

Procedurile de dialog social

Procedurile de dialog social sunt: *consultarea* (mijlocul tradițional de dialog între autorități și partenerii sociali, presupune comitete consultative interprofesionale, forum de legătură și consultări în conformitate cu Articolul 138 al Tratatului de la Amsterdam); *dialogul bipartit* (dialog între patronat și salariați; presupune dialog macroeconomic, dialog asupra ocupării și protecției sociale, summit social tripartit pentru creștere și ocupare) și *dialogul tripartit* (dialog de nivel macro-economic; presupune dialog social „Val Duchesse” – summituri de dialog social, reuniuni de negocieri).

Angajat în 1985 și prevăzut cu o bază juridică grație *Actului unic european, dialogul social european* are ca obiectiv asocierea partenerilor

sociali în construirea pieței interne europene. Pentru a întări rolul organizațiilor sindicale, *Tratatul de la Maastricht* impune, încă din 1992, obligativitatea consultării partenerilor sociali asupra problemelor sociale și introduce totodată posibilitatea acestora de a negocia între ei acorduri-cadru.

Bipartitismul exprimă relația syndicate-patronat în care partenerii sociali sunt organizațiile sindicale și organizațiile patronale. De cele mai multe ori în această relație bipartită, guvernul exercită o influență puternică asupra conținutului și rezultatelor dialogului syndicate-patronat, având un rol de mediator și de arbitru.

Tripartitismul ca relație syndicate-patronat-Guvern, reprezintă un instrument al dialogului social, care presupune consultarea, acțiunea, coordonarea și controlul la care sunt angrenați partenerii sociali, reprezentați de syndicate și patronate împreună cu puterea statală, ca participanți la activitatea economică și socială, în scopul realizării sarcinilor și intereselor lor, în acord cu binele social.

Pentru ca relațiile colective între partenerii sociali să se poate desfășura în condiții optime, se impune recunoașterea mecanismului tripartit în luarea deciziilor care privesc derularea în cele mai bune condiții a raporturile de muncă.

În România, intervenția partenerilor sociali la nivel macroeconomic și social se traduce prin următoarele măsuri:

- obligarea consultării prealabile, de către Guvern, a reprezentanților partenerilor sociali cu privire la proiectele unor acte normative ce privesc raporturile de muncă;
- crearea unor mecanisme speciale cu participarea reprezentanților salariaților și patronatului, sub forma unor organisme de co-gestiune în diverse domenii care au un impact major social.

Organismele tripartite se subdivid în următoarele categorii:

- organisme de co-gestiune cum ar fi: Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (Legea nr. 145/1998, modificată de OUG nr. 294/2000), Casa Națională de Asigurări Sociale, Fondul Național de Accidente și Boli Profesionale, Casa Națională de Asigurări de Sănătate,

Casa Națională de Pensii etc. În toate aceste organisme, conducerea este asigurată în sistem tripartit;

- organisme consultative cum ar fi: Consiliul Economic și Social (Legea nr.109/1997, modificată și completată prin Legea nr.58/2003, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.179 din 21 martie 2003), comisiile de dialog social din cadrul ministerelor și al prefecturii.

Baza legală a dialogului social european și național

Integrarea europeană se bazează pe anumite tratate, dintre care patru fondatoare, care constituie cadre pentru etapele cheie ale dialogului social european:

Tratatul de la Paris (1952). Tratatul CECA este cel mai vechi dintre cele trei tratate prin care s-au pus bazele Uniunii Europene; a fost semnat la Paris în 23 iulie 1952 și a expirat la 23 iulie 2002, deoarece nu a fost încheiat decât pentru cincizeci de ani.

Obiectivul său a fost să se constituie o piață comună pentru cărbune și oțel, formulă susceptibilă a fi extinsă și în alte domenii economice. Industria cărbunelui și a oțelului sunt astăzi supuse regimului dreptului comun din Tratatul CE.

Tratatele de la Roma (1957)

A. Tratatul instituind Comunitatea Europeană (Tratatul CE) Obiectivul principal al tratatului care instituie Comunitatea Europeană este să realizeze o integrare progresivă a statelor europene și să stabilească o piață comună, pe baza celor patru libertăți de circulație (a bunurilor, a persoanelor, a capitalurilor și a serviciilor), ca urmare a unificării progresive a politicilor economice ale statelor membre.

Pentru aceasta, statele membre au renunțat la o parte din suveranitatea lor, în favoarea instituțiilor comunitare, care au dobândit puterea de a adopta reguli direct aplicabile în statele membre (regulamente, directive, decizii) și având prioritate asupra normelor dreptului național. Tratatul CE, în forma sa actuală, este rezultatul modificărilor aduse tratatului care a instituit Comunitatea Economică Europeană (Tratatul

CEE semnat la Roma în 1957 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958). Acesta a fost modificat în numeroase rânduri, în special prin *Actul Unic European*, intrat în vigoare în 1987, prin *Tratatul de la Maastricht* (Tratatul asupra Uniunii Europene) intrat în vigoare în 1993, prin *Tratatul de la Amsterdam*, intrat în vigoare în 1999, și prin *Tratatul de la Nice*, intrat în vigoare în februarie 2003.

În urma acestor modificări, părți importante din Tratatul CE au fost reformulate pentru a putea fi corect înțelese astăzi. Tratatul cuprinde actualmente aproape toate aspectele economice de interes pentru comunitate, dar și aspecte politice cum ar fi dreptul de azil și dreptul de a emigra (vezi în acest sens Tratatul de la Amsterdam).

B. Tratatul instituind Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (Euratom). Tratatul Euratom a fost semnat la Roma în data de 25 martie 1957 și a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958, în același timp cu Tratatul CEE. Obiectivul a fost acela de a realiza o coordonare a programelor de cercetare deja lansate de către statele membre sau programele care sunt în curs de lansare, cu respectarea principiilor utilizării pașnice a energiei nucleare. Acest tratat a fost în mare măsură absorbit de tratatul CE.

Tratatul de la Maastricht (1992) a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993 și a schimbat numele Comunității Economice Europene în simplul "*Comunitatea Europeană*". El introduce de asemenea și noi forme de cooperare între guvernele statelor membre – de exemplu în apărare, și pe aria "justiției și afacerilor interne". Adăugând această cooperare interguvernamentală la deja existentul sistem "comunitar", Tratatul Maastricht a creat o structura nouă cu trei piloni care este deopotrivă politică și economică. Aceasta este Uniunea Europeană. Tratatul de la Maastricht adoptă *protocolul asupra politicii sociale*, stipulând că partenerii sociali sunt consultați obligatoriu asupra chestiunilor sociale și pot negocia între ei acorduri-cadru. Anexat la tratat, semnat de cele douăsprezece state membre exceptând Marea Britanie, acest angajament marchează începutul unei Europe sociale. El permite partenerilor sociali să recurgă la instituții, la proceduri și mecanisme ale tratatului,

pentru a lua între ei și a aplica, în măsura în care sunt interesați, actele și deciziile necesare implementării acestui text. Protocolul social aduce două inovații esențiale: recursul la procedura calificată pentru un anumit număr de materii și organizarea dialogului social comunitar, dând partenerilor sociali posibilitatea de a negocia acorduri care vor putea face astfel obiectul directivelor comunitare.

Tratatul de la Amsterdam a fost semnat la 2 octombrie 1997 și a intrat în vigoare la 1 mai 1999. Două modificări pot fi semnalate:

- aplicarea procedurii codeciziei la noile materii, cum ar fi creșterea cazurilor în care Consiliul Uniunii Europene poate decide cu majoritatea calificată și nu în unanimitate;
- transferul anumitor competențe care făceau anterior parte din atribuțiile Tratatului UE (politica de vize, acordarea dreptului de azil și, în general, toate problemele legate de libera circulație) din tratatul CE; în urma acestui transfer, denumirea titlului VI din tratatul UE (al treilea pilon) a fost schimbată în “Cooperarea poliției și judiciară în materie penală”.

Tratatul de la Nice a fost semnat la 26 februarie 2001 și a intrat în vigoare la 1 februarie 2003. Obiectivul principal al acestui tratat a fost să adapteze funcționarea Uniunii Europene în vederea extinderii. Printre modificările intervenite, putem menționa:

- modificarea procesului decizional;
- reducerea drastică a situațiilor în care Consiliul trebuie să ia decizii pe baza unanimității absolute; Consiliul poate, în prezent, să decidă cu majoritatea calificată în numeroase domenii: libera circulație a cetățenilor, cooperarea judiciară în materie civilă, politicile industriale etc.;
- modificarea ponderii voturilor în structura instituțiilor;
- o nouă repartizare a locurilor în Parlamentul European;
- renunțarea la al doilea post de comisar pentru Franța, Germania, Regatul Unit și Italia;
- întărirea puterilor Președintelui Comisiei Europene;

În România, cadrul legal al dialogului social este definit de Legea 62/2011. *Legea Dialogului Social* (Legea 62/2011) a fost publicată în

Monitorul Oficial al României nr. 322/10.05.2011 și aduce noi prevederi în ceea ce privește: constituirea, organizarea și funcționarea organizațiilor sindicale; reorganizarea și dizolvarea organizațiilor sindicale; forme de asociere a organizațiilor sindicale; reprezentativitatea organizațiilor sindicale; constituirea, organizarea și funcționarea organizațiilor patronale; dizolvarea organizațiilor patronale; reprezentativitatea organizațiilor patronale.

În același timp, în vederea promovării bunelor practici din domeniul dialogului social tripartit la cel mai înalt nivel, se constituie, prin această lege, Consiliul National Tripartit pentru Dialog Social, organism consultativ la nivel național al partenerilor sociali.

Legea aduce noi prevederi și în ceea ce privește atribuțiile, organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social. O noutate o reprezintă constituirea și funcționarea *comisiilor de dialog social la nivelul administrației publice centrale și la nivel teritorial* (al căror regulament este prevăzut în Anexa 3 a legii 62/2011).

O altă noutate este dată de faptul că organizarea și desfășurarea negocierilor colective, precum și încheierea contractelor colective de muncă sunt reglementate prin invocata lege. Legea 62/2011 reglementează și modalitățile de soluționare a conflictelor de muncă.

Dialogul social tripartit și bipartit – premisă a economiei sociale

Dialogul social tripartit este reglementat și se desfășoară în cadrul următoarelor structuri:

- Consiliul Economic și Social – înființat ca structură consultativă a Guvernului și Parlamentului, în 1997 – este compus din reprezentanți ai Guvernului, reprezentanți ai confederațiilor sindicale și patronale reprezentative la nivel național. Dintre atribuțiile Consiliului Economic și Social subliniem avizarea tuturor actelor legislative cu caracter economic și social. Acest aviz consultativ însoțește proiectul de act normativ, atât în dezbaterile în cadrul Guvernului, cât și în cele legislative.

Consiliul Economic și Social este principala structură consultativă în cadrul parteneriatului social tripartit la nivel național. Funcționarea Consiliului Economic și Social este reglementată de Legea nr. 109/1997 cu modificările și completările ulterioare.

- Dialogul social tripartit *sectorial* este reglementat prin H.G. nr. 314/2001 modificată și completată prin H.G. nr. 569/2002, care se referă la înființarea, organizarea și funcționarea *comisiilor de dialog social*. Aceste comisii sunt înființate și funcționează la nivelul tuturor ministerelor, fiind constituite din reprezentanți ai ministerului respectiv și ai reprezentanților confederațiilor sindicale și patronale reprezentative la nivel național. În cadrul acestor comisii, partenerii sociali sunt consultați în privința tuturor actelor normative elaborate la nivelul ministerului precum și asupra altor probleme de interes pentru partenerii sociali.

- Dialogul social *în plan teritorial*. La nivelul structurilor administrative (județe) sunt înființate *comisii de dialog social teritoriale* din care fac parte reprezentanții administrației locale, precum și reprezentanții organizațiilor reprezentative ale partenerilor sociali. În funcție de problematica dezbătută la lucrările acestor comisii, pot participa, ca invitați, experți sau reprezentanți ai altor structuri administrative sau ai societății civile. Avizele consultative elaborate la nivelul comisiilor de dialog social sunt comunicate Consiliului Economic și Social pentru fiecare proiect de act normativ luat în discuție.

- Alte structuri tripartite. Ocazional, în funcție de complexitatea problemelor dezbătute, se constituie structuri tripartite ad-hoc pentru dezbaterile unor probleme cu caracter specific (ex: comisia tripartită interministerială pentru îmbunătățirea mediului de afaceri ș.a.).

Pentru buna desfășurare a dialogului social tripartit la nivelul Guvernului este înființat Departamentul pentru Dialog Social, coordonat de un secretar de stat care are ca atribuții gestionarea activității comisiilor de dialog social din ministere și organizarea periodică a întâlnirilor primului-ministru cu reprezentanții Consiliului Economic și Social.

De asemenea, în cadrul fiecărui minister este desemnat un secretar de stat pentru coordonarea activității comisiei de dialog social și relația cu organizațiile sindicale și patronale.

Guvernul a decis constituirea *Consiliului Național Tripartit pentru Dialog Social*, format din reprezentanți ai Executivului, confederațiilor patronale și sindicale, având ca principale atribuții asigurarea cadrului de consultare privind salariul minim garantat și analiza proiectelor guvernamentale. Introducerea în Legea Dialogului Social (62/2011) a prevederii privind constituirea Consiliului Național Tripartit pentru Dialog Social s-a realizat la solicitarea partenerilor sociali, în urma consultărilor care au avut loc pentru elaborarea actului normativ.

Scopul Consiliului Național Tripartit pentru Dialog Social este de promovare a bunelor practici din domeniul dialogului social tripartit la cel mai înalt nivel. Consiliul Național Tripartit are următoarea componență:

a) președinții confederațiilor patronale și sindicale reprezentative la nivel național;

b) reprezentanți ai Guvernului, desemnați prin decizia primului-ministru, cel puțin la nivel de secretar de stat din fiecare minister, precum și din alte structuri ale statului, conform celor convenite cu partenerii sociali;

c) reprezentantul Băncii Naționale a României, președintele Consiliului Economic și Social și alți membrii conveniți cu partenerii sociali.

Acest consiliu este prezidat de primul-ministru iar secretariatul este asigurat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale.

Dialogul social bipartit (sindicate, patronate) se regăsește preponderent în procesul de negociere și încheiere a contractelor colective de muncă.

În România, contractele colective de muncă se încheie la nivel național, sectorial (ramuri și grupuri de unități) și unități economice (la cele cu peste 21 de angajați). La negocieri participă organizațiile sindicale și patronale reprezentative la nivel național, de ramură sau unitate. Datorită principiului de aplicare "erga omnes", negocierea și încheierea contractelor colective de muncă au o importanță deosebită. Negocierea

acestora este reglementată de Legea nr. 130/1996 care precizează conținutul, procedura și aplicabilitatea contractului colectiv de muncă, precum și criteriile de reprezentativitate pentru partenerii sociali.

O altă formă a dialogului social bipartit este cea referitoare la soluționarea conflictelor colective de muncă reglementată prin Legea nr. 168/1999 – privind soluționarea conflictelor de muncă, care prevede procedurile de soluționare a conflictelor de muncă (conciliere, mediere, arbitraj sau grevă).

Ca priorități ale dialogului social bipartit menționăm creșterea gradului de acoperire a contractelor colective de muncă la nivel sectorial și creșterea capacității partenerilor sociali în procesul de negociere colectivă și implementare a acquis-ului comunitar.

Concluzii

Dialogul social tripartit instituționalizat a fost creat tocmai pentru a furniza un cadru reglementat pentru consultarea partenerilor sociali la nivel național, sectorial și teritorial. Astfel, se asigură consultarea și parteneriatul cu reprezentanții organizațiilor sindicale și patronale cuprinzător și eficient.

Dialogul social este garanția solidarității care caracterizează economia socială, consolidând coeziunea socială, promovând participarea activă a celor care prestează muncă la identificarea și soluționarea problemelor cu care se confruntă piața muncii.

Apreciem că perspectivele dezvoltării dialogului social bipartit bazate pe creșterea capacității partenerilor sociali vor genera implicarea accentuată a acestora în rezolvarea problemelor cu caracter economic și social și vor genera noi forme de parteneriat benefice pentru asigurarea unui climat de pace și stabilitate socială.

Bibliografie

1. Beligrădeanu, Șerban. 2003. Natura juridică a contractului individual de ambarcare (îmbarcare). *Dreptul* nr. 5/2003
2. Beligrădeanu, Șerban și Ștefănescu, Ion Traian, 2002. Considerații critice și sugestii referitoare la prevederile proiectului noului Cod al Muncii. *Revista Română de Drept al Muncii* nr. 1/2002
3. Codul muncii. 2011. Lege nr. 40/2011 pentru modificarea și completarea Legii nr. 53/2003. *Monitorul Oficial al României*, partea I nr. 225 din 31 martie 2011
4. Fuerea, Augustin. 2002. *Instituțiile Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București
5. Fuerea, Augustin. 2004. *Manualul Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București
6. Ghimpu, Sanda; Țiclea, Alexandru. 2001. *Dreptul muncii*, Editura All Beck, București
7. Hidro, Romulus. 2002. Opinii asupra unor dispoziții din proiectul Codului Muncii cu privire la încheierea și conținutul contractului individual de muncă. *Revista Română de Dreptul Muncii* nr. 1/2002
8. Jacque, Jean Paul. 2004. *Droit institutionnel de l'Union Européenne*, Dalloz, Paris
9. Lege privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social. 2003. Lege nr. 58 din 28 februarie 2003 pentru modificarea și completarea Legii nr. 109/1997 privind. *Monitorul Oficial* nr. 179 din 21 martie 2003
10. Legea dialogului social. Lege nr. 62/2011. *Monitorul Oficial al României*, partea I nr. 322 din 10 mai 2011
11. Popescu, Andrei. 2002. Concordanța legislației române a muncii cu normele UE. *Revista Română de Dreptul Muncii*, nr. 1/2002
12. Ștefănescu, Ion Traian. 2000. *Dreptul muncii*, Editura Lumina Lex, București
13. Ștefănescu, Ion Traian. 2005. *Modificările Codului muncii comentate – OUG nr. 65/2005*, Editura Lumina Lex, București

14. Ștefănescu, Ion Traian și Beligrădeanu, Șerban. 2003. Prezentare de ansamblu și observații critice asupra noului Cod al muncii. *Dreptul* nr. 4/2003

15. Ștefănescu, Ion Traian; Volonciu, Magda și Dimitriu, Raluca. 1997. *Dreptul muncii*, Editura Academiei de Studii Economice București

THE LEGAL FRAMEWORK FOR SOCIAL DIALOGUE – THE PREMISE OF SOCIAL ECONOMY

Mihaela Tofan^[1]
Mihai-Bogdan Petrisor^[2]

Abstract

Social dialogue is a component of economic and social life, which consists of discussions and agreements between social partners – trade unions and employers, and governmental factors, which aims to harmonize the interests of employers with those of employees, to ensure a climate of peace and Stability Guarantee social. This article describes the main features of social dialogue and its procedures. An important part is ascribed to the legal framework at European and national level, highlighting the main advantages of the new law on social dialogue, introduced in 2011.

Keywords: *domestic legislation, European legislation, social dialogue*

Introduction

Social dialogue is a political *concept* that all interested parties agree to ensure that the specific interests of each are taken into account in making decisions. Although social dialogue east a relatively new concept, today it has acquired a significant importance in the debates taking place worldwide. Several international institutions have played a role in disseminating this concept, one of which the European Union. Social dialogue at community level has become a common feature in

---

^[1] Lecturer Ph.D., « Alexandru Ioan Cuza » University, Iași, Faculty of Economy and Bussines Administration, Departament of Finance, Currency and Public Administration, Carol I no. 11, 700506, Iași, phone: 0232201434; Email: mtofan@uaic.ro.

^[2] Asist. Ph.D., « Alexandru Ioan Cuza » University, Iași, Faculty of Economy and Bussines Administration, Departament of Finance, Currency and Public Administration, Carol I no. 11, 700506, Iași, phone: 0232.201569; E-mail : mihai.petrisor@uaic.ro.

political decisions in the mid 80s. The role of social dialogue was strengthened during the 90 and on the significant aspects of individuals or communities life.

The objective is to achieve permanent social dialogue social peace through various forms of social dialogue (Beligrădeanu, 1997): negotiation, consultation, information. The need to ensure social public order requires the state to intervene as a factor regulating the labour market and employment in legal relations (Ștefănescu, 2003, p. 25).

The Labour Code (2011) expressly governing art.211 that "to ensure a climate of stability and social peace, the law covered how consultation and dialogue between social partners".

Despite its vast spread, not yet adopted a definition for this concept. Some people understand social dialogue as representing all forms of bipartite or tripartite negotiations or consultations on social issues, taking place on any of the levels of society, nation, industry sector or enterprise and involving employers (or their organizations), employees (organizations or their representatives) and authorities (represented, as appropriate, depending on the level at which social dialogue takes place).

Others think more like a social dialogue process that occurs at relatively high, such as national, regional or sectoral level, excluding the enterprise or workplace.

Some limited use of this concept to relations of cooperation between the parties, others include concept and relationship conflict. In countries where the procedures for negotiating collective agreements are expressly established by law, social dialogue can refer to flexible forms of negotiation, which may be outside the established mechanisms for the final form of formal collective agreements. Social dialogue is sometimes used to refer to dialogue involving more labour than "traditional". Nongovernmental organizations (NGOs) or other representatives of the so-called "civil society" are often invited to take part in negotiations or consultation, together with traditional social partners. But whatever the definition of social dialogue, it includes a

tripartite process that offers both employers and workers the opportunity to voice their opinions, when expressed on the national or regional policy, work or other social (or economic). The concept of social dialogue covers normally, and bipartite dialogue between employers and workers organizations. In this case, we are facing a process that allows workers to formulate views with regard to management decisions. In both cases, social dialogue itself is the expression of a democratic society, embodied the right of workers to organize and bargain collectively. Furthermore, it is clear that social dialogue at central level, by facilitating consensus between the productive forces in the country (employers and workers' organizations) in terms of economic and social policies, contribute to high economic performance.

Procedures of social dialogue

Procedures of social dialogue are: consultation (mid traditional dialogue between authorities and social partners, advisory committees requires interprofessional forum for contact and consultation in accordance with Article 138 of the Treaty of Amsterdam), bi-party dialogue (dialogue between employers and employees , requires macroeconomic dialogue, dialogue on employment and social protection, tripartite social summit for growth and employment) and tri-party dialogue (macro-economic dialogue, social dialogue involves "Val Duchesse" – social dialogue summits, meetings of negotiations) .

Hired in 1985 and provided a legal basis thanks to the Single European Act, European social dialogue aims at associating social partners in building the European internal market. To strengthen the role of trade unions, the Maastricht Treaty requires, since 1992, mandatory consultation of social partners on social issues and also introduce their ability to negotiate framework agreements between them.

Bipartitism as union-employer relationship. The social partners are trade unions and employer organizations. Most times this bipartite

relationship, the government exerts a strong influence on the content and results of union-sponsored dialogue with the role of mediator and arbitrator.

Tripartism as a relation unions, employers and government, is an instrument of social dialogue, which involves consultation, action, coordination and control are involved social partners, representatives of unions and employers together with state power, as economic actors and social, in order to accomplish tasks and interests in line with social welfare.

For collective relations between social partners can take place under optimum conditions required recognition of the tripartite mechanism in making decisions about the best performance in terms of labour relations.

In Romania, the intervention of social partners and social macro translates into the following steps:

- Order prior consultation by the Government representatives of social partners on the projects of laws concerning labour relations;
- Specific mechanisms with the participation of employees and employers in the form of together managing bodies in various fields which have a social impact.

Tripartite bodies are subdivided into the following categories:

- *Together managing bodies* such as the National Agency for Employment^[1], the National Social Security Fund National Accidents and Occupational Diseases, National Health Insurance, National Pension, etc.. In all these bodies, tripartite management is ensured;
- *Advisory bodies* such as Economic and Social Council^[2], social dialogue committees in ministries and the prefecture.

---

[1] No.145/1998 Act, as amended by EO nr.294/2000

[2] No.109/1997 Act, amended by Law nr.58/2003, published in the Official Gazette, Part I, no.179 of March 21, 2003

The legal basis of European social dialogue and national

European integration is based on certain treaties, including four founding as the framework for key stages of the European social dialogue:

Treaty of Paris in 1951 ECSC Treaty is the oldest of the three treaties that have founded the European Union, was signed in Paris on July 23, 1952 and expired on July 23, 2002, because it was concluded only for fifty years.

Its objective was to set up a common market for coal and steel, formula likely to be extended to other economic areas. Coal and steel are now subject to common law of the EC Treaty.

Treaty of Rome 1957

1. Treaty establishing the European Community (EC) main objective of the Treaty establishing the European Community is to achieve a progressive integration of European states and to establish a common market based on the four freedoms of movement (of goods, persons, capital and services), due to the progressive unification of economic Policor Member States.

Therefore, Member States have given up some of their sovereignty in favor of Community institutions, which have acquired the power to adopt rules directly applicable in Member States (regulations, directives, decisions) and regulations take precedence over national law. EC Treaty in its present form is the result of changes to the treaty that established the European Economic Community (EEC Treaty signed in Rome in 1957 and came into force on January 1, 1958). It was amended on several occasions, notably the Single European Act came into force in 1987, the Treaty of Maastricht (Treaty on European Union) entered into force in 1993, the Treaty of Amsterdam entered into force

in 1999, and the Treaty of Nice, which entered into force in February 2003.

Following these changes, important parts of the EC Treaty have been reformulated to be properly understood today. Treaty now covers almost all economic aspects of interest to the community, and political issues such as asylum and the right to emigrate (see in this respect the Treaty of Amsterdam).

2. The Treaty establishing the European Atomic Energy Community (Euratom) was signed in Rome on March 25, 1957 and entered into force on 1 January 1958 together with the Treaty. Euratom Treaty objective was to achieve coordination of research programs already undertaken by Member States or programs are being launched with the principles of peaceful uses of nuclear energy. This treaty was largely absorbed by the EC Treaty

Maastricht Treaty (1992) entered into force on 1 November 1993 and renamed simply the European Economic Community "European Community". It also introduces new forms of cooperation between Member State governments – for example in defense, and the area of "justice and home affairs". Adding this to existing intergovernmental cooperation system "Community" Maastricht Treaty created a new structure with three pillars that is both political and economic. This is the European Union. Maastricht Treaty adopted the Protocol on social policy, stipulating that compulsory social partners are consulted on social issues and can negotiate agreements with each frame. Annexed to the Treaty, signed by the twelve member states except Britain, this commitment marks the beginning of a more social Europe. It allows social partners to resort to institutions, procedures and mechanisms of the Treaty, to take from them and apply, to the extent that they are interested, acts and decisions necessary for implementation of this text.

Social protocol brings two key innovations: the appeal procedure qualified for a number of materials and organizing community social

dialogue giving the social partners can negotiate agreements may do so subject to EU directives.

Amsterdam Treaty (1997) was signed on October 2, 1997 and entered into force on May 1, 1999. Two changes can be reported:

- Co-decision procedure to new materials such as increasing the European Union where the Council may decide by qualified majority and not unanimously;
- Transfer certain powers which were previously part of the powers of the EU Treaty (visas, asylum granted, and generally all matters relating to free movement) of the EC Treaty, following the transfer, the heading of Title VI of the EU Treaty (third pillar) was changed to "police and judicial cooperation in criminal matters"

Treaty of Nice (2001) was signed on February 26, 2001 and entered into force on February 1, 2003. The main objective of this treaty was to adapt the functioning of the European Union for enlargement. Among the changes, we can mention:

- Change the decision making process;
- Drastic reduction of cases in which the Council must make decisions based on absolute unanimity, the Council can now decide with qualified majority in numerous areas: free movement of citizens, judicial cooperation in civil, industrial policies, etc.;
- Change the share of votes in the structure of institutions;
- A new distribution of seats in Parliament;
- Giving up the second post of Commissioner for France, Germany, UK and Italy;
- Strengthening the powers of the President of the European Commission;

In Romania, the legal framework of social dialogue is defined by Law 62/2011. Social Dialogue Law (Law 62/2011) was published in Official Gazette no. 322/10.05.2011 and make new provisions regarding: the establishment, organization and functioning of trade unions, reorganization and dissolution of trade union organizations, forms of association of trade unions, representatives of trade unions, establishment, organiza-

tion and functioning of employers' organizations, employers' organizations Dissolution ; representativeness of employers' organizations.

Meanwhile, in order to promote best practice in tripartite social dialogue at the highest level, it is through this law the National Tripartite Social Council, called in the National Tripartite Council, an advisory body to the national social partners.

Law brings new provisions and in terms of powers, organization and functioning of Economic and Social Council. A novelty is the establishment and functioning of social dialogue in central public administration and local level (whose regulation is provided in Annex 3).

Another novelty is that time – organizing and carrying out collective bargaining and conclusion of collective agreements are covered by this law. Law 62/2011 regulates the modes of settling labour disputes.

Bipartite and tripartite social dialogue – a prerequisite for social economy

Tripartite social dialogue is regulated and conducted in the following structures:

- Economic and Social Council – the advisory structure established that the Government and Parliament in 1997 is composed of government representatives, representatives of trade unions and employers' national. Economic and Social Council of the tasks specified in the particular legislative acts approving all economic and social. This advisory opinion accompanying the draft legislation in debates in government and in the legislation. Economic and Social Council is the main consultative structure in the national tripartite social partnership. Functioning of Economic and Social Council is regulated by Law no. 109/1997 with subsequent amendments.

- Sectoral tripartite social dialogue is governed by Government no. 314/2001 amended by H.G. no. 569/2002, relating to establishment, organization and functioning of social dialogue. These committees are established and operating in all ministries are made up of representatives of the ministry and representatives of trade unions and employers' national. In these commissions social partners are consulted

on all normative acts in the ministry and other matters of interest to labour.

- Social dialogue in a territory. The administrative structures (counties) are established territorial social dialogue commissions which include local government representatives and representatives of organizations representing the social partners. Depending on the issues discussed in the work of these commissions may participate as invited experts or representatives of other administrative or civil society structures.

Advisory opinions developed in the social dialogue commissions are communicated Economic and Social Council for each draft law under discussion.

- Other tripartite structures. Occasionally the complexity of the issues discussed are ad hoc tripartite structure for the discussion of more specific problems (eg tripartite ministerial committee for improving the business environment, etc.).

For smooth running of the tripartite social dialogue is established Government Department for Social Dialogue, led by a Secretary of State is responsible management of social dialogue commissions and ministries regularly held meetings with representatives of Prime Minister of the Economic and Social Council.

Also, within each ministry is appointed Secretary of State for coordination of social dialogue committee's work and relationship with trade unions and employers.

Government decided to set up National Tripartite Social Council, composed of representatives of Government, employers and trade union confederations, with the main duties providing the minimum salary consultation and analysis on government projects. Introduction to Social Dialogue Law (62/2011) the provision establishing the National Tripartite Social Council was made at the request of social partners, in consultation held for drawing up the bill.

CNTDS goal is to promote good practice in tripartite social dialogue at the highest level. National Tripartite Council has the following structure:

a) employers and trade union confederation presidents nationally representative;

b) Government representatives, appointed by Prime Minister's decision, at least at the level of Secretary of State of each ministry and other state structures, as agreed with social partners;

c) representative National Bank, Economic and Social Council President and other members agreed with social partners.

This council is chaired by the Prime Minister and the secretariat is provided by the Ministry of Labour, Family and Social Protection.

Bipartite social dialogue (trade unions, employers) are found mainly in the negotiation and conclusion of collective agreements.

In Romania, collective agreements are concluded at national, sectoral (branch and groups of units) and business units (those with over 21 employees). The negotiation of trade unions and employers involved nationally representative, branch or unit. Because of the principle of "erga omnes" application, negotiate and conclude collective agreements are particularly important. Negotiation is covered by Law no. 130/1996 which specifies the content, procedure and applicability of the collective labour agreement and representativeness criteria for social partners.

Another form is the bipartite social dialogue for the settlement of labour disputes by Law no. 168/1999 – the settlement of labour disputes, which provides for the settlement of labour disputes (conciliation, mediation, arbitration or strike).

Priorities of bipartite social dialogue mention increasing coverage of collective agreements at sectoral level and capacity of social partners in collective bargaining process and implementation of the *acquis communautaire*.

Conclusions

Institutionalized tripartite social dialogue has been created in order to provide a regulated framework for consulting social partners at national, sectoral and territorial providing consultation and partnerships with the trade union organizations comprehensive and effective.

We appreciate that the development prospects of bipartite social dialogue based on increasing capacity of social partners will generate increased their involvement in solving economic and social problems and generate new forms of partnership beneficial to ensure a climate of peace and social stability

References

1. Act no.109/1997 Act, amended by Law nr.58/2003, published in *The Official Gazette*, Part I, no.179 of March 21, 2003
2. Beligrădeanu, Șerban. 2003. Natura juridică a contractului individual de ambarcare (îmbarcare). *Dreptul* nr. 5/2003
3. Beligrădeanu, Șerban and Ștefănescu, Ion Traian, 2002. Considerații critice și sugestii referitoare la prevederile proiectului noului Cod al Muncii. *Revista Română de Drept al Muncii* nr. 1/2002
4. Fuerea, Augustin. 2002. *Instituțiile Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București
5. Fuerea, Augustin. 2004. *Manualul Uniunii Europene*, Editura Universul Juridic, București
6. Ghimpu, Sanda and Țiclea, Alexandru. 2001. *Dreptul muncii*, Editura Allbeck, București
7. Gidro, Romulus. 2002. Opinii asupra unor dispoziții din proiectul Codului Muncii cu privire la încheierea și conținutul contractului individual de muncă. *Revista Română de Dreptul Muncii* nr. 1/2002
8. Jacque, Jean Paul. 2004. *Droit institutionnel de l'Union Européenne*, Dalloz, Paris

9. Labour Code. 2011. Law no. 40/2011, *The Official Gazette of Romania*, Part I, no. 225/31.03.2011
10. Law on social dialogue. 2011. Law 62/2011, *The Official Gazette of Romania*, Part I, no. 322/10.05.2011
11. Popescu, Andrei. 2002. Concordanța legislației române a muncii cu normele UE. *Revista Română de Dreptul Muncii*, nr. 1/2002
12. Ștefănescu, Ion Traian. 2000. *Dreptul muncii*, Editura Lumina Lex, București
13. Ștefănescu, Ion Traian. 2005. *Modificările Codului muncii comentate – OUG nr. 65/2005*, Editura Lumina Lex, București
14. Ștefănescu, Ion Traian and Beligrădeanu, Șerban. 2003. Prezentare de ansamblu și observații critice asupra noului Cod al muncii. *Dreptul* nr. 4/2003
15. Ștefănescu, Ion Traian; Volonciu, Magda and Dimitriu, Raluca. 1997. *Dreptul muncii*, Editura Academiei de Studii Economice București

ECONOMIA SOCIALĂ ȘI ÎMBĂTRÂNIREA ACTIVĂ, UN RĂSPUNS CONJUGAT LA PROVOCĂRILE SOCIETĂȚII MODERNE

Aura-Mihaela Alexandrescu^[1]

Rezumat

Articolul abordează problematica îmbătrânirii populației, un fenomen demografic tot mai accentuat în ultimele decenii în lumea modernă, inclusiv în România, din perspectiva încercărilor de a găsi soluții pentru minimizarea efectelor sale negative asupra vieții sociale.

Aceste soluții se definesc, conceptual, prin sintagma *îmbătrânirii active* și se integrează, operațional, în sistemul *economiei sociale*, asupra cărora este concentrată cea mai mare parte a expunerii care include și puncte de vedere ale unor autorități științifice recunoscute. Criza economică mondială și disponibilizările masive au impus evaluarea eficienței măsurilor active de promovare a inserției profesionale a persoanelor vârstnice. Este amintită decizia conducerii Uniunii Europene de a declara anul 2012 drept „Anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații”.

A crescut interesul pentru economia socială, datorat „atât recunoașterii limitelor sectoarelor tradiționale public și privat în a răspunde provocărilor actuale de pe piața muncii, cât și calității și cantității serviciilor de interes colectiv” (Parlamentul European, *Raport privind economia socială*, 2009, p.15). În acest context înțelegerea și valorificarea potențialului economiei sociale sunt esențiale, aceasta părând să reprezinte una dintre soluțiile cele mai des evocate.

Articolul include evoluțiile fenomenului îmbătrânirii, implicațiile sale sociale, precum și diferite inițiative la nivel european și mondial care, prin rezultatele lor, susțin concluzia că dezvoltarea economiei sociale reprezintă, într-adevăr, una dintre principalele căi, încă insuficient exploatată, de a răspunde provocării îmbătrânirii, dând consistență conceptului de *îmbătrânire activă*.

Cuvinte cheie: *îmbătrânire activă, îmbătrânire demografică, economie socială, solidaritate socială, participare socială*

---

^[1] Expert economie socială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, proiectul *Modelul Economiei sociale în România*, e-mail : aura.alexandrescu@yahoo.com

Anul 2012 a fost declarat de către Consiliul Uniunii Europene și de Parlamentul European drept „Anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații”, propunându-și consolidarea unei mentalități sănătoase de implicare activă a vârstnicilor în viață și dezvoltarea socială și economică a unei națiuni, fără a fi discriminați în niciun fel. Și aceasta nu întâmplător, ci generat de faptul că, în ultimele decenii, majoritatea țărilor europene s-au confruntat cu un fenomen demografic îngrijorător, având ca principale caracteristici reducerea natalității și îmbătrânirea populației. Cu o cauzalitate diferită de la țară la țară, în funcție de condițiile economico-sociale concrete, acest fenomen îngrijorător, în special prin consecințele sale pe termen mediu și lung, a fost abordat cu deosebită seriozitate de autoritățile naționale din cadrul țărilor membre ale Uniunii Europene, care, pe baza unor complexe analize multidisciplinare, și-au elaborat propriile politici sociale în domeniul populației. Prezentării acestei realități și a posibilelor soluții care au fost puse în practică pentru rezolvarea provocărilor actuale, îi este consacrat articolul de față. Evident, nu de o manieră exhaustivă, ceea ce, obiectiv vorbind, nici n-ar fi cu putință, chiar pentru o cercetare mai largă, ci apelând la o succesiune de exemple, cu caracter selectiv, dar suficient de diverse pentru a putea da o imagine cât mai corectă asupra complexității și a potențialului de reușită în soluționarea întregii problematice.

Am considerat oportun acest mod de abordare pentru a oferi publicului căruia îi este destinat acest material posibilitatea de a-și forma o imagine cât mai completă asupra fenomenului îmbătrânirii populației și a căilor de a minimiza efectele sale, mizând pe pârgurile economiei sociale adică, acel tip de economie în care factorul de utilitate pentru o anumită comunitate prevalează asupra ideii de maximizare a profitului.

Bătrânețea este o șansă la fel de mare ca și tinerețea (Henry W. Longfellow, 1875, st.24). Îmbătrânirea nu este o boală. Este un proces biologic care, la nivel individual, este ireversibil. La nivelul unei societăți însă se poate vorbi de un proces care poate fi stopat sau încetinit

(unii specialiști sunt de părere că numai încetinit). Dar toate acestea nu se pot realiza decât printr-o nouă abordare, prin programe pe termen lung. Trebuie să se conștientizeze faptul că acest fenomen a devenit o realitate în majoritatea țărilor europene și necesită măsuri specifice.

Fenomenul globalizării ce caracterizează tot mai pregnant economia mondială a ultimului secol, cu implicații asupra întregii vieți a planetei, a determinat accentuarea unor dezechilibre profunde pe plan social și demografic. Între acestea, în prim plan în opinia cvasi-unanimă a analiștilor, fie aceștia demografi, economiști sau sociologi, sunt pe de o parte, adâncirea polarizării societății, între bogați și săraci și pe de altă parte, îmbătrânirea demografică tot mai pronunțată, mai ales în țările dezvoltate.

Încercările de a răspunde acestor două veritabile provocări sociale, amândouă cu rădăcini și efecte economice incontestabile, s-au făcut prezente încă din a doua jumătate a secolului al XX-lea, în Europa, America de Nord și Japonia, adică acolo unde fenomenele amintite și-au făcut apariția. Prima țintă a fost, în mod natural, găsirea unei soluții problemei sărăciei, tot mai extinsă la pături din ce în ce mai numeroase ale populației, evident fiindcă aceasta nu poate fi rezolvată în mod spontan prin mecanismul economic al statelor și, cu atât mai puțin, prin activități de caritate.

Economia socială, ca parte a sistemului economic și productiv ce permite depășirea barierelor care blochează pătrunderea și permanentizarea pe piața muncii, în special a persoanelor cu au dificultăți în inserția pe piața muncii și mai puțin adaptate pentru piața tradițională, operează, în general, în sectoare marginale, cu valoare adăugată scăzută, cu rentabilitate redusă și cu instabilitate ridicată, oferind astfel oportunitatea de integrare a subiecților dezavantajați doar în sectoare care presupun o calificare minimală. În *Raportul de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată* (MMFPS, 2010), economia sociala este definită ca: „setul de întreprinderi private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, create pentru a întâmpina nevoile membrilor prin

intermediul pieței, prin producerea de bunuri și furnizarea de servicii, asigurări și finanțare, în care procesul decizional și orice distribuire a profiturilor sau a excedentelor între membri nu este direct legată de aportul de capital sau de cotizațiile plătite de membri, fiecare dintre aceștia dispunând de un vot”.

Economia socială include și organizațiile private organizate formal, dotate cu autonomie decizională și libertate de asociere, care prestează servicii necomerciale pentru gospodării și ale căror excedente, dacă există, nu pot fi însușite de agenții economici care le creează, controlează sau finanțează.

În aceste condiții, obiectivul prezenței în scenariile internaționale a economiei sociale este, astăzi, ca întreprinderea socială să se insereze în sectoare de piață inovative și cu ridicată posibilitate de dezvoltare, cu scopul de a răspunde mereu mai bine exigențelor de sustenabilitate și de creștere a propriei calități.

În acest context, îmbătrânirea activă poate fi abordată în mod firesc ca o componentă potențială a economiei sociale, în condițiile în care bătrânii reprezintă una dintre cele mai numeroase și mai expuse la riscuri dintre categoriile de populații defavorizate. Reintegrarea lor într-un sistem care să valorifice potențialul de care dispun devine, firesc, o prioritate pentru politicile naționale, pe de o parte pentru că în felul acesta se asigură un plus de profit la nivelul întregii economii, pe de altă parte pentru că, implicit, se diminuează efortul financiar pentru asistarea lor. De altfel, chiar și în mediile antreprenoriale tradiționale, condițiile efective de pe piața muncii, cu reducerea tot mai pronunțată a contingentelor de tineri, au determinat atragerea unui număr mereu mai mare de vârstnici, inclusiv dintre pensionari.

Sondajul Eurobarometru al Comisiei Europene, lansat pentru a marca începutul Anului european al îmbătrânirii active și al solidarității dintre generații, 2012, arată că percepția noțiunilor de tânăr și bătrân au suferit mutații considerabile în ultimele decenii și sunt foarte diferite de la o țară la alta. Astfel în Malta, Portugalia și Suedia, persoanele sub 37 de ani sunt considerate tinere, în timp ce în Cipru și Grecia persoanele

sunt considerate tinere până la 50 de ani. Cât privește bătrânețea, ea începe, în mod convențional, la 65 de ani pentru femei și 63 pentru bărbați, fără ca aceasta să însemne încetarea vieții active, împinsă undeva la limita a 80 de ani.

Subliniem faptul că incluziunea socială a subiecților defavorizați, printr-o antrenare activă a acestora într-un sistem productiv, de prestare a unei activități utile societății, care să-i elibereze de complexul de a trăi pe seama asistenței oferite de stat sau din „mila publică”, se sprijină pe identificarea unor modele de succes.

Un asemenea model se poate dovedi „câștigător” în măsura în care întreprinderea socială este activă într-un domeniu care nu este în afara dezvoltării economice și etico-sociale a țării, așadar este posibil doar în baza unui pact pe care și-l asumă deopotrivă forțele politice, autoritățile instituționale, mediile economice și de afaceri ale țării.

Într-un studiu al italianului Carlo Donolo (2011), reputatul profesor de sociologie la Facultatea de Științe Statistice a Universității La Sapienza din Roma, interpretând fenomenul întreprinderii sociale, lansa o denumire originală extrem de sugestivă prin sintagma de întreprindere „virtuoasă”. Ea nu se deosebește de întreprinderea capitalistă în sens clasic prin caracterul non-profit al activităților sale (pentru că orice acțiune umană organizată aduce un plus ecosistemului social) ci prin maniera în care acest “plus”, pe care, în alt context, l-am putea numi profit, este utilizat. Cuvântul cheie pentru a defini întreprinderea socială devine termenul de “responsabilitate” și el diferențiază în mod net această categorie de întreprinderi de întreprinderile cu obiectiv exclusiv lucrativ. Și această observație este valabilă și în contextul actualelor schimbări demografice care constituie adevărate provocări pentru societatea și economia Europei, ținând seama și de mutațiile intervenite în planul relaționării și comunicării interumane.

Tehnologiile informației și comunicațiilor pot juca un rol semnificativ în abordarea acestor provocări. Într-o comunicare a Comisiei Europene din iunie 2007, intitulată „A îmbătrâni frumos în societatea informațională” (Com(2007) 332 Final), se arată că există un potențial

semnificativ care susține dezvoltarea acestui sector important. Astfel, se menționează că europenii cu vârste peste 65 de ani dețin bunuri și venituri de peste 3000 de miliarde de euro. Piața aplicațiilor pentru case inteligente (asistența acordată persoanelor în vârstă pentru independență la cumpărături, îmbrăcare și deplasare) se va tripla între 2005 și 2020, ajungând de la 13 milioane la 37 de milioane de persoane.

Proiectele europene de cercetare au dezvoltat tehnologii pentru ghidare rutieră personalizată, pentru monitorizare și consiliere în îngrijirea la domiciliu și la distanță, pentru sisteme inteligente de alarmă și interfețe naturale. Ele pot ajuta persoanele mai în vârstă să obțină o îmbunătățire a calității vieții, să rămână sănătoase și să trăiască independent pentru mai mult timp. Cererea de servicii de sănătate și sociale va crește pe măsură ce numărul persoanelor foarte bătrâne și vulnerabile se va mări (grupul persoanelor cu vârsta peste 80 de ani aproape că se va dubla până în anul 2050), în timp ce viabilitatea financiară a acestor servicii reprezintă deja o preocupare majoră. Tehnologiile informației și comunicațiilor permit administrarea și furnizarea de servicii de sănătate și sociale într-un mod mult mai eficient și oferă mai multe oportunități pentru îngrijire comunitară și autoîngrijire, precum și pentru inovare în materie de servicii. Astfel, apar avantaje importante pentru economie și societate în general.

Cu toate că populația în vârstă are o putere de cumpărare mare, iar îmbătrânirea devine un fenomen global, piața tehnologiei moderne pentru a îmbătrâni frumos în societatea informațională se află încă într-o fază incipientă și nu asigură încă întreaga disponibilitate și o adoptare a soluțiilor necesare. Motivele includ gradul redus de cunoaștere a oportunităților și a nevoilor utilizatorilor, precum și insuficienta împărtășire a experiențelor, fragmentarea sistemelor de rambursare și de certificare, lipsa de interoperabilitate și costurile ridicate de dezvoltare și validare.

În aceste condiții, Comisia Europeană a lansat un plan ambițios de acțiune. Și aceasta pentru că, un vechi adagiu spune că „nimeni nu întinerește”, iar în anii ce vin UE va trebui să facă față acestei probleme.

Vârsta medie în UE este în prezent de 39 de ani, dar până în 2050 ar putea ajunge la 49 de ani, ceea ce va însemna mai mulți pensionari și mai puține brațe de muncă. Planul de acțiune nu are ca obiective doar îmbunătățirea calității vieții persoanelor în vârstă prin realizarea de economii importante pentru serviciile de sănătate și sociale, ci și acordarea sprijinului necesar pentru crearea unei puternice baze industriale europene pentru tehnologia informațională și de comunicație de vârf și pentru fenomenul îmbătrânirii. Planul de acțiune reprezintă un prim răspuns al Comisiei Europene la Declarația ministerială de la Riga din 2006 privind e-includerea și sprijină politica europeană în domeniul creșterii economice și al competitivității din agenda de la Lisabona revizuită, al schimbării demografice, al ocupării forței de muncă, al sănătății și al egalității de șanse.

Acest plan coordonează eforturile existente, adăugând alte câteva acțiuni menite să integreze, să completeze și să consolideze activitatea existentă. Sunt abordate trei domenii ale nevoilor utilizatorilor: a îmbătrâni frumos *la locul de muncă* sau „prelungirea activității profesionale”, *în comunitate și acasă*.

Prin dezvoltarea de proiecte sociale destinate unei îmbătrâniri active, toată lumea ar avea de câștigat, atât cetățenii, cât și companiile și autoritățile. Astfel, pe de o parte, o mai bună calitate a vieții și o sănătate mai bună printr-o viață independentă mai lungă, prelungirea vieții profesionale, le asigură muncitorilor în vârstă posibilitatea să își actualizeze periodic competențele și o mai mare implicare socială. Pe de altă parte, o piață mai mare și oportunități de piață sporite în cadrul pieței interne pentru tehnologia de vârf și vârstnici, o forță de muncă mai calificată și mai productivă și o poziție mai puternică pe piețele în curs dezvoltare din întreaga lume, ar aduce avantaje semnificative companiilor. Acestea ar avea ca rezultat direct reduceri de costuri, o eficiență ridicată și în general o calitate mai bună a sistemelor de sănătate și sociale.

Pare o aserțiune ușor hazardată, dar ea se susține atât cu argumente statistice, exemplele de persoane aflate în plin angajament profesional la vârste considerate cândva “prohibitive” fiind numeroase.

Interesant este că asemenea exemple vin nu doar din zona profesiunilor liberale (medici, cadre universitare, cercetători, avocați, scriitori, jurnaliști etc) dar și din medii care presupun un efort fizic consistent.

De referință este cazul cunoscutului constructor german de automobile BMW care a deschis o fabrică, cea de la Dingolfing, din sudul Germaniei, numai cu foști pensionari reangajați. O experiență similară, ce e drept la altă dimensiune, oferă în acest domeniu și România, prin amintita reluare a producției de rulmenți de către compania URB – Universal Rulment Bearings SRL Brașov prin înființarea unei fabrici în care să funcționeze angajați pensionari proveniți din această industrie.

Ca să nu mai spunem, intrând în zona ușor insolită, că cel mai vârstnic angajat din lume, oficial recunoscut, este un britanic de 102 ani care continuă să profeseze ca spălător de mașini.

Acestea sunt modele privind îmbătrânirea activă și valorificarea potențialului creativ al vârstnicilor, ca formatori pentru generațiile tinere, dar și ca forță de muncă efectivă.

Și experiența țărilor care au avut inițiative în direcția dezvoltării economiei sociale poate constitui o bună sursă de inspirație, atât pentru definirea unui cadru de reglementare coerent, transparent și ușor de interpretat și de aplicat în România, cât și pentru plierea la acest cadru a diferitelor forme de economie socială care au germinat până acum în țara noastră.

Rămâne de găsit voința politică necesară pentru punerea în funcțiune a unui asemenea sistem și a-i asigura sustenabilitatea în condiții de competitivitate, în conformitate cu cerințele generale ale economiei de piață.

Banca Mondială a avertizat că sunt state din Europa, în general, și din cea din Est – în special, statele din Europa de Est și din fosta Uniune Sovietică – a căror populație se află în proces rapid de îmbătrânire, și,

prin aceasta, își amenință propriul succes economic dacă guvernele nu vor aplica reforme pentru creșterea bunăstării populației.

Conform raportului “De la Roșu la gri” a Băncii Mondiale, Europa de Est va deveni, până în 2025, una dintre zonele cu cei mai mulți bătrâni din lume. În condițiile unei rate scăzute a natalității, a unei speranțe de viață la naștere în creștere și a economiilor fragile postcomuniste, cheltuielile cu sănătatea, pensiile și îngrijirea celor vârstnici vor crește simțitor. Și toate aceasta pe fondul unor probleme economice de durată.

În ultimii ani, schimbările demografice, și, în mod special, scăderea semnificativă a fertilității, au avut implicații și consecințe deosebit de importante pe plan economic și social. Menținerea de durată a fertilității, la un nivel deosebit de scăzut în majoritatea țărilor membre ale UE, este cel mai important factor al îmbătrânirii demografice, determinând consecințe importante pentru politicile sociale, în special pentru piața muncii și sistemele de pensii, sănătate și învățământ.

Pe lângă declinul demografic, schimbările vizează structura pe grupe de vârstă a populației. Este vorba, în primul rând, de creșterea populației în vârstă de 65 ani și peste. Acesta este un fenomen prezent în toate principalele regiuni europene, atât în valori absolute cât și procentuale. În ultimii 50 de ani, populația vârstnică (65+) s-a dublat, ajungând de la 46 la 112 milioane, iar ponderea sa în populația totală a ajuns de la 8%, în 1950 la 14%, în 2000 (DOC 10182, p. 11). Europa are populația cea mai în vârstă din lume. Persistă diferențe între diversele țări europene, în special între Europa occidentală și Europa orientală, unde speranța de viață a stagnat sau chiar a regresat. În 2001, Italia era țara cu cel mai mare procentaj al persoanelor vârstnice (18%), iar procentajul cel mai scăzut se afla în Irlanda (11%). O longevitate accentuată și, îndeosebi, o rată a fertilității foarte scăzută, în cursul ultimelor două-trei decenii, în Italia, Grecia, Spania, au condus la o creștere rapidă a numărului și proporției persoanelor vârstnice. În cea mai mare parte a cazurilor, procesul de îmbătrânire se va accelera începând din 2010, și în special, în perioada 2010–2015. Valul de îmbătrânire considerabilă se va produce după 2010, pentru că atunci marile cohorte ale baby-

boom-urilor de după război (1950 și 1960) și cohortele mai puțin numeroase care le succed vor atinge vârsta de pensionare și vârsta vieții active (DOC 10182, p. 12)

Abordând provocările demografiei europene, Comisia Europeană, analizând cauzele îmbătrânirii demografice a arătat că Uniunea nu mai are un "motor demografic". De aceea trebuie găsite noi punți de legătură între diferitele faze ale vieții, în condițiile în care un număr tot mai mare de „tineri pensionari” doresc să participe la viața socială și economică, în timp ce tinerii implicați în procesul muncii doresc să petreacă mai mult timp alături de familie și copiii lor. Pe de altă parte, pregătirea profesională reclamă o perioadă tot mai îndelungată de studii. Aceste schimbări afectează frontierele și legăturile între activitate și inactivitate.

Ne putem aștepta ca problemele puse de îmbătrânirea populației să se accentueze considerabil, prin combinarea a doi factori de îmbătrânire: prelungirea duratei de viață și diminuarea numărului de tineri, ca urmare a unei rate de fertilitate inferioare celei de înlocuire. Astfel, progresiv, numărul populației în vârstă de muncă se va reduce, creându-se dezechilibre pe piața muncii. Creșterea tranșei de vârstă 50-64 de ani pune problema îmbătrânirii persoanelor încă în activitate, a politicilor de ocupare și a reformei pensionării. Fenomenul de îmbătrânire a populației active va modifica talia și structura acestei populații și va duce la mărirea dezechilibrelor între grupurile de vârstă activă. Tendințele demografice și cele de pe piața muncii vor reclama o politică de încurajare a celor mai în vârstă să rămână în activitate, dar aceasta nu va da rezultate, dacă lucrătorii nu au calificările corespunzătoare exigențelor întreprinzătorilor. Îmbătrânirea populației active necesită noi abordări privind raportul între vârstă, pe de o parte, și productivitate, organizarea muncii, stimularea motivației, prezervarea stării de sănătate, reducerea stresului și a riscului de boli profesionale, pe de altă parte.

România nu face excepție de la evoluțiile înregistrate în plan european: ultimele decenii au fost marcate printr-o scădere continuă și sem-

nificativă a populației României, determinată de deteriorarea structurilor celor trei componente ale dinamicii populației – natalitatea, mortalitatea și migrația externă.

România se înscrie în acest tablou general confruntându-se cu schimbări demografice care au implicații pe termen mediu și lung, implicații care nu ar trebui ignorate sau bagatelizate.

Diferiții factori, precum creșterea speranței de viață, scăderea de lungă durată a natalității și migrația externă semnificativă au început să schimbe media de vârstă a populației și au dus la apariția unor noi probleme complexe care trebuie abordate într-un context mai larg.

Aceste schimbări demografice generează niște schimbări profunde și în structura socială, cu implicații importante la nivelul bugetelor de stat, a sistemului de pensii și a politicilor publice. Îmbătrânirea populației atrage, inevitabil, și îmbătrânirea forței de muncă, ceea ce presupune o adaptare a economiei, a pieței muncii și a condițiilor de la locul de muncă la aceste schimbări.

Desfășurat sub deviza „Fiecare are rolul sau!”, Anul european al îmbătrânirii active și al solidarității între generații marchează aniversarea a 10 ani de când a fost adoptat Planul Internațional de Acțiune Împotriva Îmbătrânirii, semnat în aprilie, 2002, de către toate statele membre ale Uniunii Europene. Prin acest plan, statele semnatare s-au angajat să promoveze și să susțină îmbătrânirea activă, prin includerea în politicile sociale și în programele economice naționale a nevoilor și drepturilor vârstnicilor și prin promovarea unei societăți pentru toate vârstele.

Organizația Mondială a Sănătății a definit *îmbătrânirea activă* ca reprezentând: "procesul de optimizare a oportunităților de menținere a sănătății, de participare și securitate personală, cu scopul de a îmbunătăți calitatea vieții în cursul procesului de îmbătrânire. Îmbătrânirea activă le permite persoanelor să-și atingă potențialul de bunăstare fizică, socială și mentală pe tot parcursul vieții și să participe în cadrul societății, în același timp oferindu-li-se protecție, securitate și îngrijire adecvate atunci când au nevoie." (Madrid, 2002)

În ultimii ani această noțiune a devenit tot mai uzuală. Și aceasta pentru că implicațiile sunt unele dintre cele mai serioase, care conduc treptat la o restructurare profundă a societății.

Vârșnicii rămân o categorie de grupuri vulnerabile insuficient acoperită de proiectele care se derulează în domeniul social, iar serviciile de asistență a persoanelor vârstnice sunt la momentul de față foarte fragmentate.

Pentru a marca începutul Anului european al îmbătrânirii active și al solidarității dintre generații, 2012, Comisia a prezentat un nou sondaj *Eurobarometru* care arată că 71 % dintre europeni sunt conștienți că populația Europei este în curs de îmbătrânire, dar numai 42 % sunt îngrijorați de această evoluție. Acest rezultat contrastează puternic cu percepțiile responsabililor politici, care privesc îmbătrânirea populației drept o problemă majoră. Pentru cei mai mulți dintre cetățeni, persoanele cu vârsta de 55 de ani sau mai mult joacă un rol major în domeniul cheie ale societății. Peste 60 % cred că ar trebui să li se permită să continue să lucreze după vârsta de pensionare și o treime afirmă că le-ar plăcea să lucreze mai mult. În mod surprinzător, persoanele aproape de vârsta de pensionare sunt mai susceptibile să împărtășească această opinie decât tânăra generație.

László Andor, comisar pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune, a declarat cu prilejul prezentării sondajului: „Sondajul Eurobarometru arată că oamenii sunt gata să rămână activi pe măsură ce înaintează în vârstă. Sunt convins că Anul european va acționa ca un catalizator pentru a mobiliza cetățenii, părțile interesate și factorii de decizie să acționeze pentru promovarea îmbătrânirii active și pentru abordarea în mod pozitiv a problemelor îmbătrânirii.” (Brussels, 13 ianuarie, 2012)

Anul european al îmbătrânirii active și solidarității între generații, 2012 urmărește să sensibilizeze opinia publică în privința contribuției persoanelor în vârstă în societate și să promoveze măsuri care să creeze oportunități mai bune pentru ca persoanele în vârstă să rămână active. Discriminarea pe baza vârstei este o realitate care afectează milioane de

vârșnici activi care doresc să lucreze până la vârste înaintate. O legislație corectă poate elimina efectele discriminării pe baza vârstei. Conform Comisiei Europene, "Anul European 2012" cuprinde trei dimensiuni ale îmbătrânirii active: îmbătrânirea activă pe piața muncii, participarea în societate și viața independentă.

În ciuda diferențelor de intensitate și de ritm care vor persista între diferitele țări, toate societățile europene au sau vor avea de făcut față, în principal, aceluiași tendințe, în materie de declin și de îmbătrânire demografică.

Schimbările demografice pun în discuție instituțiile și strategiile politice care au fost puse în funcțiune într-o perioadă când perspectivele demografice erau sensibil diferite. Ele au influențe și asupra vieții cotidiene a cetățenilor, a raportului între generații, a modului de viață. În 1999, Comisia Europeană a organizat un colocviu european „O societate pentru toate vârștele”, cu scopul explorării în profunzime a problemelor economice, sociale și politice pe care le ridică evoluțiile demografice, în Europa. Cu această ocazie s-a evidențiat faptul că evoluțiile demografice vor face ca toate statele membre să fie confruntate cu un număr important de probleme: costul pensiilor, strategiile în domeniul educației și formării, locuire, transport, îngrijiri medicale, infrastructuri publice specifice, reforme fiscale, reforme structurale, cheltuieli publice. Evoluția demografică rapidă, tendințele principale și efectele lor riscă să pună în discuție viabilitatea a ceea ce se numește „modelul social european”.

O posibilă soluție la rezolvarea acestor probleme rămâne tărâmul încă insuficient explorat al economiei sociale. Se va asigura astfel ca persoanele vâșnice să rămână în câmpul muncii și să-și împărtășească experiența îndelungată, să joace în continuare un rol activ în societate și să ducă o viață cât mai sănătoasă și împlinită.

Țările aflate în proces de îmbătrânire din Europa, în special în Europa de Est (țările fostului bloc comunist) au nevoie de reforme extrem de diverse, de la piețele de muncă și de capital, sănătate și educație și până la pensii. Provocarea constă în adoptarea unei atitudini proactive în

implementarea reformelor esențiale pentru amortizarea șocurilor cauzate de îmbătrânirea populației.

De aceea, prin misiunea asumată de a încuraja pe toți decidenții din spațiul politic și economic în abordarea problematicii îmbătrânirii active, Anul european al îmbătrânirii active creează, la nivel național și internațional, premisele unei abordări coerente și riguroase, conștientizând și la nivelul marelui public importanța unui capital uman tot mai consistent numericeste al cărui potențial, valorificat corespunzător, poate constitui una dintre cheile depășirii actualei crize.

În această privință, așa cum se arăta și mai înainte, pârgurile economiei sociale pot fi dintre cele mai importante. România, deși s-a aflat printre primele state din lume care a testat forme de economie socială – să amintim doar Falansterul de la Scăieni de la jumătatea secolului al XIX-lea (Dohotaru, 2011) – se numără printre statele cu un sistem încă permisiv al dezvoltării acestui tip de economie, aflat în plină reformare. De aceea, așa cum subliniază și *Raportul de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată* (MMFPS, 2010), devin necesare măsuri care “să asigure definirea clară a sectorului, asigurarea egalității de oportunități pentru toate categoriile de unități aparținând economiei sociale și pentru grupurile vulnerabile, aflate în situație de risc”.

Impactul mondial al crizei financiare ne-a arătat că realitățile economice evoluează mai rapid decât cele politice. Trebuie să acceptăm că interdependența economică din ce în ce mai pronunțată necesită totodată un răspuns mai hotărât și mai coerent la nivel politic.

Este loc pentru inițiative în toate direcțiile, cu condiția esențială de a dezvolta, pornind de la premisele existente, politici care să se concretizeze în acțiuni și activități efective. Totul depinde de viteza cu care aceste proiecte se vor pune în practică pentru că și economia socială, așa cum am încercat, de altfel, să arătăm anterior, nu se realizează înafara legității care guvernează economia de piață în general.

Ceea ce este esențial în acest moment este intensificarea ritmului de creare de întreprinderi sociale, ceea ce nu se poate realiza, în condițiile

de dezvoltare a societății românești, decât printr-o campanie de informare publică susținută și coerentă și implicarea, în sensul sprijinului, din partea puterii legislative și a autorităților publice centrale și locale.

În acest demers, rolul unor organizații și proiecte internaționale este unul major, prin transmiterea către toți partenerii implicați în structuri de economie socială a unor modele de bune practici și prin atragerea către asemenea inițiative a categoriilor de populație defavorizate, inclusiv a celor din rândul persoanelor de peste 65 de ani, sporindu-le încrederea în propria capacitate și eliberându-le de temerea că sunt pe cale de a deveni o povară care îngreunează progresul generațiilor viitoare.

Bibliografie

1. Banca Mondială. 2007. Raportul *De la Roșu la Gri „A treia tranziție” a populațiilor în curs de îmbătrânire din Europa de Est și din fosta URSS*, Washington

2. Barroso, J. M. 2005. *Răspunsul Europei la schimbările demografice*, alocuțiunea de închidere la Conferința de Populație: „Să facem față noilor schimbări demografice: o nouă solidaritate între generații”, Bruxelles.

3. Botev, N. 1999. *Older persons in countries with economies in transitions. Population Ageing: Challenges for Policies and Programmes in Developed and Developing Countries*. United Nations Population Fund and CBGS Population and Family Study Centre. New York: United Nations Population Fund.

4. Bruni, L. 2010. *L'impresa sociale, un modello per uscire della crisi*, Editura Zenit, Roma

5. Castles, FG. 2000. “Population Aging and the Public Purse: How Realis the Problem?”, lucrare prezentată la Conferința “Australasian Political Studies Association”, Canberra, Australia

6. Comisia Europeană. 2007. Comunicare a Comisiei către Parlamentul european, către Consiliu, către Comitetul Economic și Social European și către Comitetul Regiunilor – „A îmbătrâni frumos în socie-

tatea informațională” Consultat la: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0332:RO:NOT>

7. Comisia Europeană. 2009. Colocviul European *O societate pentru toate vârstele*, Documentul *O societate pentru toate vârstele – ocupare, sănătate, pensionare și solidaritate intergenerațională*.

8. Comisia Europeană. 2010. *O strategie europeană de cercetare și inovare în TIC: Orizont 2020*, Consultat la : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0083:FIN:RO:PDF>

9. Comisia Europeană. 2010. *Provocările demografice și solidaritatea între generații. Rezoluția Parlamentului European referitoare la provocările demografice și solidaritatea între generații (2010/2027(INI))* Consultat la: <http://eur-lex.europa.eu/Result.do?direct=yes&lang=ro&where=EUROVOC:003324&whereihm=EUROVOC:îmbătrânirea%20populației>.

10. Comisia Europeană. 2012. *Eurobarometru: Europeanii sunt gata pentru „îmbătrânirea activă”*, Consultat la: http://www.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7CdisplayArticle/articleID_23924/Eurobarometru_60_dintr_europeni_vor_sa_lucreze_si_dupa_varsta_de_pensionare_dar_nu_doresc_si_majorarea_varstei_de_pensionare.html

11. Comisia Europeană. Directorate-General for Economic and Financial Affairs. 2009. *Aging Report Economic and budgetary projection for the EU-27 Member States (2008-2060)*. Consultat la: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication14992_en.pdf

12. Commission Staff Working Document. *Accompanying Document to The Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions. 2007. Ageing Well in The Information Society. An I2010 Initiative Action Plan on Information and Communication Technologies and Ageing*. {Com(2007) 332 Final}. Disponibil la: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0332:RO:NOT>

13. Conseil de l'Europe. Assemblée parlementaire. 2004. *Les tendances en matière de population en Europe et leur sensibilité aux mesures des pouvoirs publics*, DOC 10182. pp.11-12.

14. Dohotaru, A. 2011, Falansterul de la Scăieni și proiectul unei lumi mai armonioase, *Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu»* – Series HISTORICA

15. Donolo, K. 2011. *L'impresa "virtuosa". Una fenomenologia dell'impresa sociale*, Editura Anabasi, Roma

16. European Bank for Reconstruction and Development. 2006. *Transition Report 2006: Finance in Transition*, London: EBRD.

17. Eurostat. 2011. *Ageing characterises the demographic perspectives of the European societies*, Issue number 72/2008. Consultat la: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-072/EN/KS-SF-08-072-EN.PDF

18. Fondul Națiunilor Unite pentru populație, Comisia Națională pentru Populație și Dezvoltare. 2006. *Carta verde a populației*

19. Ghețău, V. 2004. *Declinul demografic al României: ce perspective?*, Sociologie Românească, II

20. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. 2012. Comunicat de presă, lansarea „Anului European al Îmbătrânirii Active și al Solidarității între Generații”, Consultat la: www.mmuncii.ro/ro/articole/0000.../documente-2430-articol.html.

21. Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale. 2010. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, Disponibil la: http://www.mmuncii.ro/pub/imagenanager/images/file/Rapoarte-Studii/301210Raport%20de%20cercetare_ES.pdf

22. Piore, M. 1995. *Beyond individualism*, Harvard, Cambridge.

23. Wadsworth, Longfellow Henry. 1875. *Morituri Salutamus*, st. 24

24. World Health Organization, Heik-kinen, RL. 1998. *Growing Older. Staying Well. Ageing and Physical Activity in Everyday Life*, Geneva

25. World Health Organization. *Ageing and Life Course Programme*, contribuție la A Doua Adunare Generală a ONU asupra Îmbătrânirii, Aprilie 2002, Madrid, Spania.

SOCIAL ECONOMY AND ACTIVE AGEING, AN INTEGRATED RESPONSE TO THE CHALLENGES OF MODERN SOCIETY

Aura-Mihaela Alexandrescu^[1]

Abstract

The article tackles population ageing, a demographic phenomenon registering a rapid growth over the last decades in the modern world, including Romania, viewed here from the perspective of the efforts undertaken by countries to find solutions to curb its negative impact on social life.

Conceptually, these solutions can be defined by the **active ageing** phrase and are operationally integrated in the **social economy** system, representing the focus of the present article which also includes the views of renowned scientific authorities. The world economic crisis and massive layoffs called for an evaluation of the efficiency of those active measures advocating for the professional insertion of the elderly. We recall here the decision taken by the European Union leadership to declare 2012 as “The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations”.

The interest in the field of social economy has increased due both to “acknowledging the limits of traditional public and private sectors in responding to today’s labour market challenges, and to the quality and quantity of the collective interest services” (European Parliament, *Report on social economy*”, 2009, p. 15). In light of this, understanding and capitalizing on the potential of social economy is essential and one of the solutions which appears to be most frequently mentioned.

The article also covers the trends in population ageing and social implications, as well as various European and global initiatives whose results support the conclusion that *developing social economy represents, indeed, one of the main solutions, so far under-exploited, to the ageing challenge, providing substance to the concept of **active ageing**.*

Key words: *active ageing, population ageing, social economy, social solidarity, social participation*

---

[1] Social economy expert, United Nations Development Programme, Project “Social Economy Model for Romania”; E-mail : aura.alexandrescu@yahoo.com

The year 2012 was declared by the EU Council and the European Parliament as “The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations”, aiming to establish a healthy mentality towards the active engagement of the elderly in life and in the social and economic development of a nation, without their being discriminated against in any way.

This is not a random choice, it was generated by the fact that, over the past decades, most European countries have been faced with an alarming demographic phenomenon characterized primarily by declining birth rate and population ageing. While causes differ from one country to another, depending on specific socio-economic conditions, this phenomenon, disturbing especially because of its medium and long-term consequences, was addressed most seriously by the national authorities in the EU Member States who formulated their own social and population policies on the basis of comprehensive multidisciplinary research. The article herein is dedicated to presenting this reality along with the solutions undertaken by EU countries, including Romania, in order to address the current challenges. Of course, it will not provide all the existing solutions here, that would not be feasible even for a more extensive research paper, but it will offer a series of selected examples diverse enough to create as accurate a picture as possible of the complexity and success rate of this problem-solving process.

I find this approach will adequately provide the readers with the possibility of acquiring a broad understanding of population ageing and the ways to curb its negative impact, drawing on the social economy leverage or, more precisely, on that type of economy in which the goal of service to members of a community prevails over that of accumulating profit.

Age is opportunity no less than youth itself^[1]. Ageing is not a disease. It is a biological process which is irreversible for an individual. However, for a society, the process can be stopped or delayed (some specialists say it can only be delayed). That cannot be achieved, though,

---

[1] Henry Wadsworth Longfellow (1807-82)

unless a new approach and long-term programmes are in place. One must become aware that population ageing is now a reality in most European countries and it requires specific actions.

Globalization, more and more emblematic of world economy over the last century and affecting all life on earth, has led to increased and profound social and demographic unbalances. Almost all analysts, be they demographers, economists or sociologists, agree that the main disparities are, on the one hand, a growing polarization of the society into rich and poor, and on the other hand, an accelerated population ageing, especially in developed countries.

Efforts to address these two serious social challenges with undeniable economic roots and effects were made as early as the second half of the twentieth century, in Europe, North America and Japan, which is precisely where these disparities first occurred. As would be expected, the first goal was to address poverty which had extended to more and more layers of the population, but it soon became obvious that poverty could not be resolved on the spot with the states' usual economic mechanisms, and even less, through charitable activities.

Social economy is a part of the economic and productive system that allows us to overcome the barriers obstructing the entering and remaining in the labor force particularly of those people encountering difficulties with labor market insertion and the requirements of the mainstream market. It generally operates in the sectors that are marginal, with low added value, reduced returns and high instability, thus providing the disadvantaged population with an opportunity for labor integration only into those sectors requiring minimal qualifications. The Research Report regarding Social Economy in Romania from a Comparative European Perspective^[1] defines social economy as: the set of formally organized private enterprises, with decision-making

---

[1] The Ministry of Labor, Family and Social Protection, 2010, Research Report regarding Social Economy in Romania from a Comparative European Perspective, Bucharest, conducted as part of the Project financed by the European Social Fund through the 2007-2013 Development of Human Resources Sectorial Operational Programme, Priority Axis 6 "Promoting Social Inclusion", Area of intervention 6.1 "Development of Social Economy"

autonomy and freedom of association, created to meet their members' needs through the market, by producing goods and providing services, insurance and financing, where the decision-making process and any distribution of profit or surplus among the members are not directly related to the capital or fees they contribute with, and where each member has one vote.

Social economy also includes formally organized private organizations, with decision-making autonomy and freedom of association that provide non-commercial services for households and whose surpluses, if any, cannot be acquired by the businesses that create, control or fund them.

Under these circumstances, social economy is present today in the international scenarios with the purpose of integrating social enterprises into innovative market sectors with high potential for development, offering thus an enhanced response to the demand for sustainability and increased quality.

Against this background, it comes natural to approach active ageing as a potential component of social economy, considering that the elderly represent one of the largest and most at risk categories of disadvantaged population. For this reason, reintegrating the elderly into a system that capitalizes on their potential becomes a natural priority for national policies, on the one hand because this brings added value to the entire economy, and on the other because it inherently reduces the financial efforts usually required to assist the elderly. In fact, even in the traditional entrepreneurial environment, the actual labor market situation along with a declining youth cohort have drawn in an ever growing number of elderly people, including retirees. Also, the way we perceive the notions of young and old has suffered considerable changes over the past decades and differs significantly from one country to another. In Cyprus and Greece, for instance, a 50-year old person is perceived as still being young, whereas in Malta, Portugal and Sweden one is no longer considered young after the age of 37. As for old age, conventionally it starts at 65 for women and 63 for

men, though that does not imply the end of active life which can go on until the age of 80.

Let us emphasize that the social inclusion of disadvantaged groups through opportunities of active involvement in a productive system and in community activities which allow them to make themselves useful and to shake off their concern of having to depend on state welfare or “public mercy”, falls back on identifying success models.

Such a model can prove to be a “winner” as long as the social enterprise is active in a field which is well within the country’s economic and socio-ethical development boundaries, therefore it becomes possible only if there is consensus and commitment among the country’s political forces, institutional authorities, economic and business environments.

While giving his own interpretation of social enterprise in a study of his, Italian Carlo Donolo (2011), a renowned sociology professor at the Faculty of Statistical Sciences in La Sapienza University of Rome, coined the original and very suggestive term of “virtuous” enterprise. It differs from a classical capitalist enterprise not through the non-profit nature of its activities (since any organized human action brings added value to the social ecosystem), but rather through the manner in which this “added value”, in a different context seen as profit, is used. The term “responsibility” becomes then the key word in defining a social enterprise and it clearly distinguishes this category of enterprises from those focused exclusively on profit. This observation also stands valid if we consider today’s demographic changes which represent significant challenges for the European society and economy, and the mutations occurring at the level of inter-personal communication and relationships.

Information and Communication Technologies can play an important role in addressing these challenges. The “Ageing Well in the Information Society” action plan adopted by the European Commission in June 2007 (Com(2007) 332 Final) shows there is a tremendous human potential that can support the development of this significant sector. Thus, according to the action plan, Europeans over 65 possess wealth and

revenues exceeding 3 billion Euros. The market for smart homes applications (age-related assistance in shopping, dressing, moving independently) will triple between 2005 and 2020, from 13 million people up to 37 million.

European research projects have developed technologies for personalized route guidance, home care and remote health monitoring and advice, intelligent alarms, and natural interfaces for accessible ICT. These can help the elderly to obtain a better quality of life and better health through prolonged independent living. The demand for health and social services will grow with the increase of the number of very old and frail people (the group of over 80 year olds will almost double by 2050), while the financial sustainability of such services is already of great concern. ICT enables more efficient management and delivery of health and social care, as well as increasing opportunities for community- and self-care and service innovation. Significant benefits can be reaped for the economy and society at large.

Although the older population has a large buying power and ageing is becoming a global phenomenon, the market of ICT for ageing well in the information society is still in its nascent phase and does not yet fully ensure the availability and take-up of the necessary ICT-enabled solutions. The reasons include low awareness of the opportunities and user needs and insufficient sharing of experiences, fragmentation of reimbursement and certification schemes, lack of interoperability, and high costs of development and validation.

Therefore, the European Commission has decided to launch an ambitious action plan. "No one grows younger", goes an old saying, so in the years to come the EU will have to deal with this issue. The average age in the EU is currently 39, but by 2050 it may be 49, which means a higher number of pensioners and a smaller workforce. The action plan has not only the objective of enabling a better quality of life for older people with significant cost-savings in health and social care, but it also aims to help creating a strong industrial basis in Europe for ICT and ageing. The action plan represents a first response of the European

Commission to the 2006 Riga Ministerial Declaration on e-Inclusion and supports European policy in the areas of growth and competitiveness in the revised Lisbon agenda, demographic change, employment, health, and equal opportunities.

This plan coordinates existing efforts, adding a number of new actions to integrate, complement and reinforce existing work. Three areas of user needs are addressed: ageing well *at work* or 'active ageing at work', ageing well *in the community*, and ageing well *at home*.

The development of social projects targeting active ageing will benefit everyone, whether citizens, companies or authorities. Thus, on the one hand, a better quality of life and better health through prolonged independent living and active ageing at work will enable older workers to regularly update their competencies and increase their social participation. On the other hand, increased market size and market opportunities in the internal market for ICT and ageing, better skilled and productive workforce and a stronger position in the growing markets worldwide will greatly benefit the companies. In turn, this would lead to cost-reductions, increased efficiency and better overall quality in health and social care systems.

This all seems like a rather risky statement, but it is supported by statistical arguments, as well as by actual reality which shows numerous examples of people still professionally active at ages that were considered virtually "prohibitive" in the past.

It is interesting that such examples can be found not only among the liberal professions (doctors, teachers, researchers, lawyers, writers, journalists, etc.), but also among those that require a substantial physical effort.

A case in point is the car plant opened by the well-known German car manufacturer BMW in Dingolfing, Southern Bavaria, where all employees are aged over 50. A similar case, though at a different level, is the Romanian company URB – Universal Rulment Bearings Ltd. Braşov which resumed the manufacturing of bearings by creating a factory employing retirees who formerly worked in this industry.

Last but not least, there is the unusual story of the world's oldest employee, officially known to be a British man aged 102 who continues to work as a... car washer.

To conclude, there are various models when it comes to active ageing and capitalizing on the creative potential of the elderly regarded as mentors for the young generations, as well as a real workforce. The experience of countries taking the lead in developing social economy can also offer a great deal of inspiration, both in defining a coherent, transparent and user-friendly regulatory framework for Romania, and in adapting to this framework the various forms of social economy having emerged in our country so far.

In order to succeed, however, it is necessary to have the political will that fuels such a system and ensures its sustainability in a competition-driven environment and in accordance with the overall demands of market economy.

World Bank called attention to the fact that there are countries in Europe, particularly in Eastern Europe and the Former Soviet Union, whose population is ageing rapidly, thus threatening their successful economic performances unless governments undertake the reforms needed to increase population welfare.

According to the World Bank "From Red to Gray" Report, by 2025 Eastern Europe will become one of the world's regions with the highest elderly population. Given the low birth rate, the growing life expectancy at birth and the fragile postcommunism savings, the costs for health, pensions and care of the elderly will increase considerably. All these occur in the context of long-term economic problems.

Over the past years, the demographic changes, especially the significant decline of fertility, have had serious repercussions on the economic and social levels. The long-lasting extremely low fertility registered in most EU Member States is the most important factor contributing to population ageing, with critical impact on social policies, in particular on the labour market and the pension, health and education systems.

In addition to demographic decline, the changes also affect the population age structure and here we are speaking of the growing population aged 65 and older. This is a phenomenon recorded in all the main regions of Europe, both as percentages and as absolute values. In the past 50 years, the elderly population (aged 65+) doubled from 46 to 112 million people, while its weight in the total population went from 8% in 1950 to 14% in 2000 (DOC 10182, p. 11). Europe has the oldest population in the world, but there are differences across its countries and regions, and especially between Western Europe and Eastern Europe where life expectancy did not progress at all or it even dropped. In 2001, Italy was the country with the highest percentage of elders (18%), while Ireland had the lowest percentage (11%). Over the past two, three decades, an increased longevity and, above all, a very low fertility rate in Italy, Greece and Spain led to a rapid rise in the number and proportion of the elderly population. In most cases, the ageing process sped its pace starting 2010 and will be most intense during 2010–2015. As a result, Europe will witness a wave of massive population ageing after 2010, when the large postwar baby-boom cohorts of the '50s and 60's and the smaller cohorts following them will reach retirement age and working age (DOC 10182, p. 12).

In addressing the challenges of European demography and analyzing the causes of population ageing, the European Commission showed that the Union no longer has a “demographic motor”. For this reason, new bridges between the various stages of life must be found, considering that an increasing number of “young retirees” want to participate in social and economic life, while young working people want to spend time with their family and children. On the other hand, study time is getting longer. These changes alter the frontiers and the bridges between activity and inactivity.

What we can expect next is that the challenges posed by population ageing will only amplify, as a result of the two combined factors contributing to ageing: increased longevity and decreased youth population caused by the fertility rate below replacement level. Thus,

the number of working-age population will gradually fall, leading to labor market disparities. The growing population cohort aged 50–64 affects employment policies and pension reform. The ageing of the working population will alter its size and structure, causing even bigger disparities among the working-age groups of population. Demographic and labor market trends will call for a policy that encourages the older workers to continue working, but this will not yield the expected results unless the workers have the skills demanded by employers. The ageing workforce requires new approaches to age ratios, on the one hand, and to productivity, labor management, motivation, health care, and work/life balance, on the other hand.

Where European demographic trends are concerned, Romania is no exception to the rule: over the last decades, the country witnessed a steady and significant population decline caused by deteriorations in the structure of the three components of population dynamics – birth rate, mortality and external migration.

Romania is thus part of the general demographic landscape, undergoing changes that are likely to have profound medium and long-term implications which cannot be ignored or taken lightly.

Factors such as higher life expectancy, consistently low birth rates and large external migration have started to change the average age of population, leading to new and complex challenges that need to be addressed in a larger context.

The impact of demographic changes on the social structure is of major significance, with serious implications for state budget, pension system and public policies. Population ageing inevitably leads to an ageing workforce, which means that the economy, the labor market and the working conditions will have to be adjusted to these changes.

With the slogan “Everyone has a role to play!”, the European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations marks the 10th anniversary of the adoption of the International Plan of Action on Ageing signed in April 2002 by all the EU Member States. In adopting this Action Plan, the signatory states committed to promoting and

supporting active ageing by integrating the rights and needs of older persons into their national economic and social policies and by promoting a society for all ages.

Active ageing is defined by the World Health Organization as: "the process of optimizing opportunities for health, participation and security in order to enhance quality of life as people age. Active ageing allows people to realize their potential for physical, social, and mental well-being throughout the life course and to participate in society, while providing them with adequate protection, security and care when they need." (Madrid, 2002)

Over the last years, we've come across this notion more and more. This is due to a growing awareness of its severe implications that will gradually lead to a profound restructuring of our society.

The elderly remain a category of vulnerable population insufficiently targeted by social programmes and inadequately supported by the welfare systems.

To mark the start of the European Year 2012 for Active Ageing and Solidarity between Generations, the European Commission presented a new *Euro-barometer* survey which shows that 71% of Europeans are aware that Europe's population is getting older, but only 42% are concerned about it. This is in stark contrast with the perceptions of policy makers who regard population ageing as a major challenge. Most citizens feel that people aged 55 years and older play a major role in key aspects of society. More than 60% think that people should be allowed to continue working past the retirement age and one third says that they would like to work longer themselves. Surprisingly, people closer to retirement are more likely to share this view than the younger generation.

László Andor, Commissioner for Employment, Social Affairs and Inclusion, presented the survey saying: "Today's Euro-barometer survey shows that people are ready to remain active as they grow older. I am confident that the European year will act as a catalyst to mobilize citizens, stakeholders and decision-makers to take action to promote

active ageing and to tackle the challenges of ageing in a positive way.” (Brussels, 13 January 2012, official launch of the *Euro-barometer* survey)

The European Year 2012 for Active Ageing and Solidarity between Generations seeks to raise awareness of the contribution of older people to society and to promote measures that create better opportunities for older people to remain active. Age discrimination affects millions of active older people who want to work longer. An accurate legislation can eliminate the effects of age discrimination.

According to the European Commission, the “European Year 2012” covers three dimensions of active ageing: active ageing in employment, participation in society and independent living (Copenhagen, 18 January 2012, official launch of *The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations*).

Though the timing and pace of demographic changes will keep varying across countries, all European states are facing or will have to face basically the same trends in population ageing and decline.

Demographic changes raise the issue of the political institutions and strategies set in place at a time when demographic forecasts were much different. Also, they affect the citizens’ daily life, the relationships between generations and the way of life. The Conference *Vers une société pour tous les âges* highlighted, as early as 1999, that the demographic trends will drive all Member States to confront a series of critical issues: the cost of pension provision, the strategies concerning education and training, housing, transportation, medical treatment and health care, special public infrastructure, fiscal adjustments, structural reforms, public expenditure. These rapid demographic trends and their effects could challenge the sustainability of what is known as “the European Social Model”.

One certain solution to these challenges remains the field of social economy, insufficiently explored yet. It can ensure that older people continue to work, share their life-long experience, play a part in society and lead a healthy and fulfilling life.

The European countries going through the population ageing process, especially the East European ones (former communist bloc), require a wide range of reforms, be they of the labor and capital market, of health, education or pensions. The challenge resides in adopting a pro-active approach to the implementation of those critical reforms needed to mitigate the impact of population ageing.

Therefore, in its mission to encourage all policymakers and stakeholders (particularly those at the political and economical levels of governance) to promote active ageing, the European Year for Active Ageing offers the national and international grounds for a coherent and comprehensive approach, raising public awareness towards an ever-growing human capital whose potential, if adequately capitalized on, can provide one of the key solutions to overcoming the present crisis.

In this sense, as shown before, the leverage offered by social economy can be considerable. Though Romania was among the first states in the world to test various forms of social economy – the ‘Phalanx in Scăieni’ in the mid ‘80s is just one example (Dohotaru, 2011) – it is also a state where today the development of social economy is in full reform. It is why, as shown in the previously mentioned *Research Report regarding Social Economy in Romania from a Comparative European Perspective* (MLSFP, 2010), there is a need for measures that will “ensure a clear definition of this field and equal opportunities for all categories of social economy entities and for vulnerable and at risk groups”.

The global impact of the financial crisis has shown that economic realities are moving faster than political ones. We need to accept that the increased economic interdependence demands also a more determined and coherent response at the political level.

There’s room for initiatives in all areas, as long as we develop policies that start with the existing situation and end with concrete actions and programmes. It all depends on the speed with which these programmes and projects are implemented, because, as we’ve tried to

show previously in this article, social economy also functions within the same regulatory framework that governs market economy in general.

What matters at this point is to increase the pace of social enterprise creation which, given Romania's development landscape, is possible only through a sustained and coherent public awareness campaign and through the active participation and support of all legislative forces and central and local public authorities.

International projects and organizations can play a major role in such an undertaking by sharing their best practices with all social economy stakeholders and by fostering the active participation of disadvantaged categories of population, including people over 65, boosting their self-confidence and freeing them of the fear of becoming a burden on the next generations.

References

1. Barroso, J. M., 2005. *Europe's Response to Demographic Changes*, closing speech at the Population Conference: „Confronting demographic change: a new solidarity between generations”.
2. Botev, N. 1999. *Older persons in countries with economies in transitions. Population Ageing: Challenges for Policies and Programmes in Developed and Developing Countries*. United Nations Population Fund and CBGS Population and Family Study Centre. New York: United Nations Population Fund.
3. Bruni, L. 2010. *L'impresa sociale, un modello per uscire della crisi*, Zenit Publishing House, Rome.
4. Castles, Francis G., 2000. “Population Aging and the Public Purse: How Real Is the Problem?”, paper presented at the “Australasian Political Studies Association” Conference, Canberra, Australia.
5. Commission Staff Working Document. *Accompanying Document to The Communication from The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions. 2007. Ageing Well in The Information*

Society. An I2010 Initiative Action Plan on Information and Communication Technologies and Ageing. {Com(2007) 332 Final}

6. Conseil de l'Europe. Assemblée parlementaire. 2004. *Les tendances en matière de population en Europe et leur sensibilité aux mesures des pouvoirs publics*, DOC 10182.

7. Donolo, K. 2011. *L'impresa "virtuosa". Una fenomenologia dell'impresa sociale*, Anabasi Publishing House, Rome.

8. European Bank for Reconstruction and Development. 2006. *Transition Report 2006: Finance in Transition*, London: EBRD.

9. European Commission. 1999. *European Colloquium: A society for all ages- employment, health, pensioning and intergenerational solidarity*.

10. European Commission. 2006. *The Impact of Ageing on Public Expenditure: Projections for the EU-25 Member States on Pensions, Healthcare, Long-term Care, Education and Unemployment Transfers (2004-5)*. Brussels: European Commission, Directorate-General for Economic and Financial Affairs.

11. European Commission. 2007. *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Ageing Well in the Information Society - {SEC(2007)811}*.

12. European Commission. 2010. *A European Research and Innovation for ICT: Time Horizon 2020*.

13. European Commission. 2010. *Europe 2020, A European Strategy for a Smart, Sustainable and Inclusive Growth for the Coming Decade*.

14. European Commission. 2012. *Eurobarometer survey: Europeans Ready for „Active Ageing”*.

15. Eurostat. 2011. *Demographic report Population Trends in the Next 50 Years*, Luxembourg.

16. Ghețău, V. 2004. *Romania's demographic decline: what are the perspectives? Sociologie Românească, II (2)*

17. Piore, M. 1995. *Beyond individualism*, Harvard, Cambridge.

18. The Ministry of Labor, Family and Social Protection. 2010. *Research Report regarding Social Economy in Romania from a Comparative European Perspective*, Bucharest, http://www.m-muncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Rapoarte-Studii/301210Raport%20de%20cercetare_ES.pdf

19. The Ministry of Labor, Family and Social Protection/MLSFP. 2012. Press release, launch of “*The European Year for Active Ageing and Solidarity between Generations*”.

20. United Nations Population Fund. 2006. National Commission for Population and Development, *Green Paper on Population*.

21. Wadsworth, Longfellow Henry. 1875. *Morituri Salutamus*, st. 24

22. World Bank. 2007. Report *From Red to Gray – The “Third Transition” of Aging Populations in Eastern Europe and the Former Soviet Union*.

23. World Health Organization. 2002. *Ageing and Life Course Programme*, contributions on The Second General Meeting of UN on Ageing, April 2002, Madrid, Spain.

BISERICA CATOLICĂ ȘI ECONOMIA SOCIALĂ

Pr. Egidiu Condac^[1]

Doctrina socială a Bisericii Catolice este un proces continuu, dar care s-a cristalizat odată cu apariția primei mari enciclice sociale *Rerum novarum* în urmă cu peste o sută douăzeci de ani, în 1891. Pentru publicul avizat, ea este îndeobște cunoscută. Dar ceea ce este mai puțin subliniat este rolul și biografia celui care a pus bazele acestei doctrine: Papa Leon al XIII-lea, care nu face decât să interpreteze un adevăr fundamental, elementar am spune, dar în mod genial, al Evangheliei. Întreaga doctrină socială este despre om și relația sa cu Dumnezeu, autoritatea supremă. Restul, este o istorie a omenirii în care rolul primordial din punct de vedere cronologic și axiologic îl are familia, persoana umană, în raport cu statul. Acesta, principiul subsidiarității, este piatra de temelie a doctrinei sociale și cheia sa de boltă, peste care se continuă acest drum în tumultoasa istorie actuală.

Biografia lui Leon al XIII-lea este ilustrativă și exemplară în același timp. Provenit dintr-o familie cu mulți copii, dar în același timp nobilă, preotul Pecci a înțeles și promovat rolul familiei, dar în același timp și responsabilitatea socială a celor proveniți din clasa socială de sus. Pe parcursul traseului care l-a dus până în scaunul de urmaș al lui Petru a avut numeroase inițiative care l-au așezat în ajutorul celor nevoiași. Un exemplu este ilustrativ. În interiorul arhidiecezei sale de Perugia a deschis filiale ale unei bănci denumite Monte di Pieta care se concentrau asupra celor cu venituri mici și oferea împrumuturi la dobânzi mici. A creat bucătării pentru prepararea supei celor săraci, administrate de călugării capucini.

---

[1] Director al Centrului Diecezan Caritas Iași, Ex-Președinte al Confederației Caritas România (2005-2010), str. Sărărie 134, Iași; tel.: 0232/210085; e-mail: pregidiucondac@yahoo.com

Într-o epocă frământată, ca cea contemporană și supusă dictaturii relativității, cum a caracterizat-o Benedict al XVI-lea, este important de înțeles de ce familia are un rol important în economie și în societate. Familia, ca și Biserica a fost atacată în însăși esența ei, legătura cu Dumnezeu odată cu dezvoltarea statului modern și a doctrinelor politice de stânga.

Leon al XIII-lea a fost contemporan cu acest pericol când a decis să scrie faimoasa sa enciclică. Statul asistenței sociale primise deja botezul în timpul cancelarului Bismarck. Familia era supusă la grele încercări pentru că suferea constrângeri economice, dar și datorită implicării femeii în economie pentru a putea contribui la supraviețuire. În același timp ideologia socialistă și comunistă încuraja și fundamenta principiul luptei de clasă și ataca prin metode mai insidioase, stimulând invidia celor săraci pentru averile celor bogați.

Față de aceste lucruri enciclica *Rerum novarum* trasează o linie de demarcație, clarificând lucrurile. Iată câteva direcții:

a) Preeminența familiei: ...„creșteți și vă înmulțiți” (Gen. 1, 28.) de aici avem familia, „societatea” casei unui om – o societate foarte mică, trebuie să admitem, darn u mai puțin o adevărată societate, și una mai veche decât orice stat. ca urmare, are drepturi și datorii distincte față de sine și care sunt independente de ale statului (Leon XIII *Rerum novarum* 12).

b) Preeminența persoanei individuale față de stat: nu este nevoie să implicăm statul. Individul precede statul și posedă, anterior formării statului, dreptul de a-și procura cele necesare satisfacerii nevoilor de trai.

c) Premisa îmbunătățirii situației celor săraci: primul și cel mai important principiu pe care cineva trebuie să îl ia în considerare dacă vrea să aline situația maselor trebuie să fie inviolabilitatea proprietății private. Aceasta fiind limpede, mergem mai departe să arătăm remediul căutat și care trebuie găsit.

d) Răspunsul așteptat de la cei bogați: Leon XIII declară ...„este legitim”, potrivit Sf. Toma de Aquino, „ca un om să aibă proprietate privată; și este de asemenea necesar pentru ducerea existenței sale umane. Dar

dacă se pune întrebarea: cât din această proprietate să fie folosită?” Biserica răspunde fără ezitare în cuvintele aceluiași sfânt Doctor: „omul nu trebuie să privească posesiunile sale materiale ca fiind proprii, dar comune tuturor, astfel ca să le împartă fără ezitare când alții au nevoie” (*ibid*, 22).

Această enciclopedică a avut importante ecouri în timp, dar chiar și în epoca respectivă. Ea a determinat elaborarea și fundamentarea doctrinei creștin-democrate, însușită de către partidele de această factură din Europa.

Importanța ei ne ajută să înțelegem și să „citim” criza prin care trece societatea și economia actuală. Dacă în Europa această recunoaștere a situației nu este privită cu importanța cuvenită, în America ea a devenit o temă fundamentală în politică, și în campania electorală din 2012, în condițiile în care statul desfășoară un asalt nemiștănit împotriva vieții private, a familiei, a inițiativei private în economie. Iată ce declară unul dintre candidați^[1] în acest context: *Avem nevoie de familii puternice, nu doar că este bine pentru societate, dar este bine și pentru economie. Familia, căminul este sinonim cu economia, pentru că în limba greacă economie înseamnă gospodărie, cămin. Familia este prima economie. Este primul spital, este prima școală.* (Keith A. Fournier, 2012).

Doctrina socială vorbește nu doar prin magisteriul său, dar și prin vocile a mulți oameni care înțeleg să se facă ecoul acestuia în viața publică, oferind și exemplul lor personal.

Familia este matricea generatoare a societății. Acest lucru l-a fundamentat această doctrină socială începând cu *Rerum novarum*. Ceilalți papi, care au urmat, au reluat această enciclopedică, au recitit-o, au interpretat-o și au îmbogățit-o construind pe temelia sa. Slăbirea familiei, lucru care se poate vedea și în numărul mare de divorțuri în societatea occidentală, în numărul mare de „familii” monoparentale, în scăderea natalității, în promovarea agendei „gay” rezonază cu situația economiilor occidentale. Statutul asistenței sociale a cultivat dependența individului față de o autoritate „superioară” care este „capabilă” să ia

---

[1] Autorul cuvintelor de mai sus este Rick Santorum, tatăl a șapte copii și candidat la funcția cea mai înaltă în SUA.

decizii în locul acestuia. În același timpul simțul de discernământ al individului s-a atrofiat, iar libertatea a fost îngrădită.

Doctrina socială a Bisericii nu își propune să construiască un concept asupra teoriei economice. Ea introduce în complicata ecuație doar doi factori: pe om și pe Creatorul său. Biserica este „doar” un martor care nu dorește să fie pasiv la evenimentele care se derulează prin fața sa.

Dacă Leon al XIII-lea vedea situația disperată a familiilor în condițiile expansiunii capitalului, dar și a ideologiei de stânga, putem vedea cum în timp, primim câte un răspuns la fiecare provocare. Nevoia de a deveni concreți ne aduce fără să vrem în climatul palpabil al contemporaneității și la Enciclica *Caritas in veritate* (1999).

Pontiful actual, Benedict al XVI-lea, supune unei analize profunde și precise întregul fenomen economic și social din ultimele decenii surprinzând și dezvoltarea sectorului terțiar:

În ultimele decenii a apărut o arie vastă intermediară între cele două tipuri de întreprindere. Este formată din companii tradiționale care participă la înțelegeri de ajutor social în sprijinul țărilor subdezvoltate, fundații caritabile asociate cu companii individuale, grupuri de companii orientate către asistență socială, iar altele care fac parte din așa numita lume a „economiei civile” sau „economia comuniunii”. Aceasta nu e doar o problemă de al treilea sector, dar o nouă realitate compozită care cuprinde sferele publică și privată, una care nu exclude profitul, dar care îl consideră ca o formă de atingere a scopurilor sociale. Fie că aceste companii distribuie sau nu dividende, fie că structura lor juridică corespunde vreuneia din formele existente, aceasta e de importanță secundară față de dorința de a folosi profitul ca un mijloc pentru atingerea scopului reprezentat de o societate și o piață mai umane (...) pluralitatea formelor instituționale de afaceri înlesnesc o piață care nu doar că este mai civilizată, dar și mai competitivă. (Benedict XVI, *Caritas in veritate* 46)

O societate și o piață mai umane, iată în doar câteva cuvinte un obiectiv, aparent modest în doctrina socială a Bisericii catolice cu privire la economia socială. De fapt, dincolo de eficiență, profit, doctrina socială privește omul, cea mai importantă resursă din „inventarul” unei

afaceri, ca pe un factor care a fost neglijat sau manipulat în funcție de circumstanțe sau ideologii.

Doctrina socială a Bisericii catolice este de fapt o nouă lectură a evangheliei făcută de ochii avizați ai celor care au fost investiți cu păstrarea credinței. Aceasta nu și-a propus, așa cum nu a făcut-o nici Învățătorul său, să creeze un produs adresat pieței și gustului public. Nu a întreprins nici studii de marketing pentru a găsi o „nișă” în această piață, nici nu a consultat sondajele de opinii pentru a fi pe placul majorității. Doctrina socială, ca și conceptul de economie socială în cadrul acestei doctrine îl însoțește pe Cristos cel respins de către autosuficiența unei societăți care se încrede doar în sfera tangibilului.

«Căci am fost flămând și mi-ați dat să mănânc, am fost însetat și mi-ați dat să beau, am fost străin și m-ați primit, gol și m-ați îmbrăcat, bolnav și m-ați vizitat, am fost în închisoare și ați venit la mine». Atunci îi vor răspunde cei drepti: «Doamne, când te-am văzut flămând și te-am hrănit, sau însetat și ți-am dat să bei? Când te-am văzut străin și te-am primit, sau gol și te-am îmbrăcat? Când te-am văzut bolnav sau în închisoare și am venit la tine?» Iar regele le va spune: «Adevăr vă spun: tot ce ați făcut unuia dintre frații mei cei mai mici, mie mi-ați făcut». (Mt 25,35-40)

Bibliografie

1. Benedict al XVI-lea. 2009. *Enciclica Caritas in veritate*. Editura "Presa Bună", Iași
2. Fournier, Keith A. 2012. *Rick Santorum is Right, It Takes a Family. Now, It Will Take a President*. 4/3/2012. Disponibil la: <http://www.catholic.org/politics/story.php?id=45519>
3. Leon al XIII-lea. 1891. *Rerum novarum*. Disponibil la: http://www.vatican.va/holy_father/leo_xiii/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum_en.html

SOCIAL ECONOMY AND THE CATHOLIC CHURCH

Pr. Egidiu Condac^[1]

The social teaching of the Catholic Church is a continuous process, but it began to crystallize more than one hundred and twenty years ago, in 1891, when *Rerum novarum*, the first major social encyclical, was issued. For the educated reader, this encyclical is well-known. What is perhaps less underscored is the role and life of its author: Pope Leo XIII, who did nothing more than to interpret, brilliantly, a fundamental, elementary truth of the Gospel. The entire social teaching is about the relationship between man and God, the supreme authority. Everything else is a history of mankind where the primary role, in chronological and axiological order, is played by family, by man in relation to the State. The principle of subsidiarity is the cornerstone of social teaching and its keystone over which the road into today's turbulent history continued.

Leo XIII's biography is both evocative and commendable. A member of a large but noble family, father Pecci understood and promoted the role of family, as well as the social responsibility of those forming the upper class. On the way to becoming Pope, he developed several activities in support of the needy. One example is most eloquent. As Archbishop of Perugia, throughout his dioceses he opened branches of a bank called Monte de Pieta which focused on low-income people and provided low interest loans. He created soup-kitchens, which were run by the Capuchins.

In an age filled with turmoil and subject to the dictatorship of relativism, as characterized by Benedict XVI, it is important to understand

---

^[1] Director of the Caritas Diocesan Center in Iași, former President of the Romanian Caritas Confederation (2005-2010), Sărărie 134, Iași; Tel.: 0040232/210085; E-mail: pregidiucondac@yahoo.com

why family plays such a significant role in economy and society. The development of the modern State and left-wing political doctrines attacked the very core of the family, as well as of the Church: its relationship with God.

Leo XIII was a contemporary of this danger at the time when he decided to write his famous encyclical. The state of social welfare had already been christened during the rule of Chancellor Bismarck. Family, at its core, faced serious challenges caused by economic restrictions, as well as by the participation of women to the labour force as a way of contributing to the family's survival. Also, the socialist and communist ideology encouraged and reinforced the principle of class struggle, striking through insidious means, arousing the envy of the poor for the wealth of the rich.

Rerum novarum draws a line at these issues and provides clarification. Here are some directions:

a) the preeminence of the family: "Increase and multiply". Hence we have the family, the "society" of a man's house – a society very small, one must admit, but none the less a true society, and one older than any State. Consequently, it has rights and duties peculiar to itself which are quite independent of the State (Leon XIII Rerum novarum 12).

b) the preeminence of the individual over the State: there is no need to bring in the State. Man precedes the State, and possesses, prior to the formation of any State, the right of providing for the substance of his body.

c) the grounds for improving the condition of the poor: the first and most fundamental principle, if one would undertake to alleviate the condition of the masses, must be the inviolability of private property. This being established, we proceed to show where the remedy sought for must be found.

d) the answer expected from the rich: ... "It is lawful," says St. Thomas Aquinas, "for a man to hold private property; and it is also necessary for the carrying on of human existence. But if the question be asked: How must one's possessions be used?" – the Church replies without hesitation in the words of the same holy Doctor: "Man should

not consider his material possessions as his own, but as common to all, so as to share them without hesitation when others are in need (*ibid*, 22).

This encyclical has had notable resonance in the course of time, but also in its age. It led to the development and consolidation of the Christian democratic teaching, adopted by the Christian democratic parties in Europe.

Its importance helps us understand and interpret the crisis affecting today's society and economy. While Europe fails to regard this situation with the seriousness it deserves, in the US it has become a fundamental theme in politics in general, and in the 2012 presidential campaign in particular, given that the State launched an unprecedented attack against private life, family, private economic initiatives. In this context, one of the candidates^[1] stated the following: *We need strong families not because it's good for our society but it is good for our economy. The family -- the word 'economy' comes from the word 'home' in Greek. It is the first economy, the family. It is the first hospital; it is the first school* (Keith A. Fournier, 2012).

The social teaching can be heard not only through the voice of its authority, but also through the voices of many people who become its public mouthpiece, teaching by personal example as well.

Family is the society's engine. This was established by the social teaching starting with *Rerum novarum*. The following popes revived this encyclical, re-read it, interpreted it and enriched it, building on it. The weakening of the family, as proved by the large number of divorces in the Western world, the high number of single parent "families", the declining birth rate, the advocacy for the "gay" agenda, mirrors the state of the Western economies. The state of social assistance fostered the individual's dependence on a "higher" authority "capable" of deciding for him/her. The individual's common sense and judgment grew weak and freedom was restricted.

---

[1] The author of this statement is a family father of seven and is running for the highest office in the US. His name is Rick Santorum.

The Church's social teaching does not intend to create a concept with regard to economic theory. It introduces in this complicated equation just two factors: Man and his Maker. The Church is "merely" a witness but one who does not wish to passively contemplate the events it witnesses.

If Leo XIII viewed the desperate situation of families in relation to capital growth, as well as to the progress of left-wing ideology, we can see how time provides us with an answer to every challenge. The need to become specific draws us inevitably to the tangible environment of the present times and to the *Caritas in veritate* (1999) encyclical.

Today's Pontif, Benedict XVI, places the entire economical and social phenomenon of the last decades under profound scrutiny, also bringing up the development of the third sector:

"In recent decades a broad intermediate area has emerged between the two types of enterprise. It is made up of traditional companies which nonetheless subscribe to social aid agreements in support of underdeveloped countries, charitable foundations associated with individual companies, groups of companies oriented towards social welfare, and the diversified world of the so-called "civil economy" and the "economy of communion". This is not merely a matter of a "third sector", but of a broad new composite reality embracing the private and public spheres, one which does not exclude profit, but instead considers it a means for achieving human and social ends. Whether such companies distribute dividends or not, whether their juridical structure corresponds to one or other of the established forms, becomes secondary in relation to their willingness to view profit as a means of achieving the goal of a more humane market and society. (...) The very plurality of institutional forms of business gives rise to a market which is not only more civilized but also more competitive." (Benedict XVI, *Caritas in veritate*, 1999)

A more humane market and society, this would be in a nutshell one apparently modest aim of the Catholic Church's social teaching on social economy. In fact, beyond efficiency and profit, the social teaching looks at Man, the most important resource in the "inventory" of any business,

as a factor that has been neglected or manipulated, depending on circumstances or ideologies.

The Catholic Church's social teaching is in fact a new reading of the Gospel with the expert eyes of those entrusted with preserving faith. It was not created with the intention of catering for the market and public taste. It was not a result of marketing studies looking for a market "niche", nor of opinion polls analyzed in the attempt to find out what pleases the majority. The social teaching, just as the concept of social economy within this teaching, follows Christ the rejected by a self sufficient society which only believes in the tangible.

«For I was hungry and you gave me something to eat, I was thirsty and you gave me something to drink, I was a stranger and you invited me in, I needed clothes and you clothed me, I was sick and you looked after me, I was in prison and you came to visit me.» Then the righteous will answer him, «Lord, when was it that we saw you hungry and gave you food, or thirsty and gave you something to drink? And when was it that we saw you a stranger and welcomed you, or naked and gave you clothing? And when was it that we saw you sick or in prison and visited you?» The King will reply, «Truly I tell you, whatever you did for one of the least of these brothers and sisters of mine, you did for me.» (Matthew 25, 35-40)

References

1. Benedict XVI. 2009. *Enciclica Caritas in veritate*. Editura "Presa Bună", Iasi
2. Fournier, Keith A. 2012. *Rick Santorum is Right, It Takes a Family. Now, It Will Take a President*. 4/3/2012. Available at: <http://www.catholic.org/politics/story.php?id=45519>
3. Leon XIII. 1891. *Rerum novarum*. Available at: http://www.vatican.va/holy_father/leo_xiii/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_15051891_rerum-novarum_en.html

**Economia socială.
Experiențe și interviuri**

**Social economy.
Experiences and interviews**

INTERVIU CU DOAMNA CARMEN GRIGORAȘ, PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI SPEHRO DIN ROMÂNIA^[1]

George Pascaru^[2]

Rezumat

Formarea și integrarea profesională a persoanelor cu handicap și schimbarea mentalității colective cu privire la această categorie vulnerabilă sunt principalele aspecte abordate în cadrul acestui interviu. Materialul prezintă activitatea Centrului REVIS din Hârlău care a fost înființat în România după un concept elvețian de economie socială. Doamna Carmen Grigoraș, președintele Asociației SPEhRO din România, trece în revistă principalele asemănări și deosebiri dintre modelul elvețian și cel românesc, cu referire la principalii actori din domeniul economiei sociale. Interviul urmărește traseul de dezvoltare al beneficiarilor care au absolvit acest centru. Integrarea socio-profesională a acestora este asigurată de un proiect de *parenaj preprofesional*, care reprezintă o noutate pentru România.

Cuvinte cheie: *integrare profesională a persoanelor cu handicap, economie socială, parenaj preprofesional*

1. Care a fost traseul de dezvoltare al Centrului REVIS din Hârlău, ca centru pilot de la înființarea sa în 2005 și până în prezent?

C.G. *Centrul de pregătire profesională „REVIS” pentru tineri cu handicap în vederea integrării socioprofesionale* este destinat tinerilor cu handicap mediu selectați în baza Pedagogiei sistemice CAM, din Centrul de Îngrijire și Asistență (C.I.A.) din Hârlău și din comunitate. Centrul are

---

^[1] Este o asociație nonprofit care se ocupă de ameliorarea calității vieții persoanelor cu handicap. Asociația are sediul în Iași, str. Sf Atanasie, nr. 25, tel: +40 232 311 123, +40 744 160 800, e-mail: carmengro@yahoo.de, isspedagog@yahoo.com, Facebook: ong SPEhRo

^[2] Sociolog, Asistent manager proiect în cadrul Asociației Alternative Sociale, Iași, Str. Cuza-Vodă nr. 8A, Tel.: +40 733 955 116, E-mail: gpascaru@alternativesociale.ro

acum o capacitate de 39 de locuri, fiind structurat pe patru ateliere de formare de bază: grădinărit, bucătărie, brutărie, croitorie. Beneficiarii proiectului sunt pregătiți în centru timp de 24 luni. Centrul a fost construit cu sprijinul Asociațiilor ASED și SPEhRo din Elveția și a fost donat Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din Iași (DGASPC). Centrul REVIS a fost conceput pentru a oferi mai multă autonomie persoanelor adulte cu handicap mental. Câțiva ani mai târziu DGASPC și Consiliul Județean Iași au adăugat proiectului un alt proiect care s-a lipit ca o mânășă proiectului inițial și anume o linie de panificație, unde sunt angajate persoanele cu dizabilități pregătite în atelierelor de formare profesională. În prezent Complexul REVIS este finanțat de DGASPC Iași, Consiliul Județean Iași, iar asociațiile SPEhRo Elveția și România supraveghează și ajută metodologic dezvoltarea acestuia.

2. Când a început să prindă contur activitatea de economie socială desfășurată în cadrul acestui centru? Care a fost motivul pentru care ați ales activitatea de economie socială?

C.G. Când am demarat activitatea centrului nu ne-am gândit la termenii *economie socială*, *social business* sau *social entreprise*, deși atunci a fost prima dată când am auzit despre aceste concepte prin prisma elvețiană. Atunci am cunoscut modalitatea de a vinde obiecte și/sau servicii realizate de persoanele cu handicap a căror calitate să fie competitivă, iar veniturile rezultate să se întoarcă la persoanele cu handicap implicate. Astfel, ideea de economie socială s-a născut cu pași mici și prin dezvoltarea și adaptarea treptată a conceputului pedagogic elvețian pe care l-am aplicat în România, și anume pedagogia sistemică CAM - Cerebralitate, Afectivitate și Motricitate - prin care am format peste 600 de persoane din centre de asistență socială, studenți, voluntari, reprezentanți ai unor societăți comerciale cu unități protejate, încurajând orice inițiativă de a crea ceva cu și pentru persoanele cu dizabilități.

3. Se poate afirma că Centrul Revis funcționează după modelul elvețian de economie socială? Detaliați acest model.

C.G. Da, se poate afirma că Centru REVIS funcționează după un concept elvețian de economie socială. În Elveția, 80 % dintre persoanele cu handicap desfășoară o activitate, chiar dacă aceasta este productivă sau ocupațională. Prima dată am auzit și văzut exemple de economie socială în 2005. Pentru mine era foarte clar încă de atunci acest concept, însă eram conștientă că mai este nevoie să treacă mult timp pentru ca economia socială să ajungă să se răspândească conceptual și în România. Cred că în țara noastră, economia socială nu este foarte bine înțeleasă și nici foarte bine explicată. Este foarte greu de făcut o comparație între sistemul de funcționare al centrelor de acest tip din Elveția și din România. De exemplu, conceptul elvețian presupune obligatoriu și asigurarea locuinței beneficiarilor pe lângă activitatea de formare. Pe lângă stat, în funcționarea centrelor elvețiene se implică foarte mult și familia, care este foarte responsabilizată. În cazul nostru legătura cu familia este pierdută deoarece marea majoritate a tinerilor noștri provin din centre instituționalizate încă de la o vârstă mică. Peste 90 % dintre ei nu își cunosc părinții și nici nu recunosc conceptul de mamă și tată. În Elveția am văzut că sunt fonduri care provin din comitetul de familii. Acolo sunt actori diferiți și mulți care se implică, la noi lipsesc aceste grupuri de actori sociali.

4. Cum contribuie activitățile inițiate în cadrul Centrului REVIS la dezvoltarea locală? Care este elementul inovator pe care îl aduce acesta în comunitate?

C.G. Pe lângă faptul ca Asociațiile SPEhRo din Elveția și din România au contribuit la restructurarea instituțiilor de protecție socială din România și la strategia asistenței sociale de la nivelul județului Iași, aceștia au oferit o altă perspectivă asupra persoanei cu handicap instituționalizate. Am schimbat împreună cu partenerii noștri mentalitatea generală.

Am oferit un model care cere alăturarea altor servicii de aceeași calitate și la aceleași standarde. Tot ce am creat este nou, de la implementarea conceptului de formare profesională elementară adaptată pentru persoanele adulte cu handicap până la conceptele de autonomie și autodefinire, autoevaluarea persoanei cu handicap, apartamente protejate, încurajarea calității muncii persoanelor cu handicap. Toate acestea le-am făcut după selectarea unui personal motivat, bine pregătit, responsabil, cu dorința de a aduce progres în viața persoanelor de care se ocupă.

5. Care sunt produsele realizate în atelierele de dezvoltare ocupațională și unde sunt distribuite acestea? Cum rezistă produsele presiunii concurențiale de pe piață?

C.G. În cadrul centrului avem tineri care sunt în curs de formare în cele patru ateliere de formare profesională. Tineri care sunt în ateliere ocupaționale de olărit, de croitorie și de decorațiuni, tineri care au terminat formarea și ajută la atelierele existente și tineri selectați în cadrul unui proiect de ajutor preprofesional numit *parenaj preprofesional* susținut financiar de SPEhRo din Elveția. În cadrul proiectului de parenaj preprofesional avem persoane cu handicap, beneficiari ai formării în atelierul de grădinărit care au fost angajate de DGASPC Iași chiar în cadrul complexului REVIS. Pe lângă aceștia avem persoane formate în atelierul de brutărie (10) care acum sunt salariate de câteva luni în atelierul de panificație și produc pâine pentru Centrele de Asistență Socială din Hârlău. Salariile acestora sunt asigurate în cadrul proiectului. În brutăria Centrului REVIS se produce pâine sănătoasă, ecologică, fără aditivi sau conservați. Pe lângă aceasta, avem un stand expozițional la Iulius Mall în Iași, unde expunem în funcție de sezon obiecte de calitate realizate de persoanele cu dizabilități. Raportându-ne la anul 2005, când în cadrul atelierului de croitorie realizam obiecte de 100 de lei, acum putem realiza obiecte de 1000 de lei. Nu este un pas suficient de mare ca să ne întreținem. La început ne doream ca beneficiarii să distingă culorile, ațele, formele. În 2005 nici nu visam că am putea ajunge la produsul finit, că am putea să-l vindem. Evoluția beneficiarilor a fost

spectaculoasă. De atunci și mentalitatea comunității s-a schimbat foarte mult, acum nu mai sunt atât de reticenți față de produsele realizate în centru. La fel și în cazul brutăriei, în patru luni am ajuns să producem 360 de pâini într-o zi, ceea ce este un lucru mare. Poate peste câțiva ani vom vorbi de profit. În prezent, ne interesează foarte mult latura socială și mai puțin latura economică, mai puțin business-ul, așa am înțeles noi economia socială. Punem persoana în centrul acestei întreprinderi sociale, iar din micul profit care se obține uneori se cumpără materia primă pentru ateliere.

6. Credeți că asigurarea locuinței beneficiarilor, pe lângă nevoia de formare și dezvoltare profesională este o condiție esențială pentru ca activitatea de economie socială a centrului să fie funcțională?

C.G. Având în vedere tipul de beneficiari cu care lucrăm a fost imperios necesar să oferim și aceste locuințe protejate. La început aceștia veneau la noi la centru, îi formam, apoi se întorceau seara în Centrul de Îngrijire și Asistență Hârlău și astfel progresul era anevoios și formarea noastră nu aducea rezultatele scontate. Când am construit locuințele protejate beneficiarii s-au mutat acolo și am început să obținem rezultate mai bune. În aceste locuințe beneficiarul își formează abilități de viață, de a se autoîngriji, autogospodări. Mândri de a locui în astfel de locuințe îi motivează să se dezvolte. Se simt egali și răspund în același fel.

7. Care este rata de integrare socioprofesională a beneficiarilor care termină formarea în acest centru?

C.G. Este destul de greu pentru beneficiarii care termină formarea în cele 24 de luni în acest centru să își găsească un loc de muncă, mai ales în contextul actualei crize economice. Sponsorii elvețieni au găsit o posibilitate prin care să îi ajute pe acești tineri. În cadrul unui proiect de *parenaj preprofesional* are loc sprijinirea/stimularea financiară a unui grup de persoane cu dizabilități care au făcut formarea în Centru REVIS.

Aceștia sunt ajutați să se integreze în anumite activități în unități private sau de stat conform pregătirii lor anterioare. Avem nouă tineri care primesc un salariu sub forma unei donații în timp ce ei fac activități de voluntariat în cadrul unei instituții de stat sau a unei societăți private. Astfel, persoanele cu handicap sunt lăsate să demonstreze că au abilități, că pot să se descurce ca orice angajat normal. Noi le asigurăm mica soldă în timp ce beneficiarul prestează servicii pentru instituția care a acceptat să integreze în muncă aceste persoane. Susținem persoanele cu handicap timp de doi ani ca în eventualitatea în care instituția va fi mulțumită de serviciile acestora să îi angajeze. Activitățile se desfășoară în diferite locații, precum: o societate de alimentație publică, primărie, o societate de modă, unde execută diferite activități de ambalare sau curățenie, descărcat, încărcat, triere deșeuri, sortare etc.

8. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați? Puteți menționa alte locuri/lucruri în care statul ar trebui să intervină pentru a sprijini economia socială?

C.G. Statul ar trebui să intervină la Legea sponsorizării, care să motiveze oamenii să doneze și să vină în întâmpinarea organizațiilor neguvernamentale. În domeniul economiei sociale trebuie prezentate modelele de bună practică, create grupuri de lucru, efectuate vizite la aceste centre model. Atunci ar fi mai ușor. Am văzut că se încearcă aceste discuții pe plan zonal între instituții și ONG-uri dar să vedem ce rezultate vor avea aceste schimburi de idei, experiențe etc. Formele organizaționale ale economiei sociale în marea lor diversitate ar putea prelua în timp o bună parte din obligațiile de protecție și asistență socială ale statului, ajutând, astfel, politicile de incluziune socială ale persoanelor și grupurilor vulnerabile. Cred ca aici ar trebui sa existe o încurajare și parteneriate mai puternice.

9. Care sunt cele mai mari obstacole pe care le întâmpinați în desfășurarea, dezvoltarea și menținerea funcționării centrului?

C.G. Lipsa de comunicare cu potențialii parteneri care ar putea interveni: ONG-uri, societăți comerciale care să folosească/solicite produsele realizate în centrul nostru. Aici avem și noi mult de lucru pentru a ne putea construi o vizibilitate mai mare. Mentalitatea românească încă nu este pregătită să abordeze corect și constructiv persoana cu handicap. Am primit multe răspunsuri negative, dar nu înseamnă că ne-am descurajat, pentru că au fost și mulți pași extrem de bine făcuți și plini de succes. Orașul Hârlău este un oraș mic, unde lipsește o piață de desfacere a produselor de acest tip. Nu știu dacă acest centru ar putea să se întrețină singur din produsele pe care le produce. Poate în viitor, printr-o legislație potrivită sperăm să avem profit, iar în ceea ce privește ideile, nu ducem deloc lipsă. Când ești pus în situația de autofinanțare ideile îți vin mai ușor. Momentan, urmărim formarea și, pe cât posibil, incluziunea socială a persoanelor formate.

10. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere a Centrului REVIS? Ce planuri de viitor aveți?

C.G. Ne gândim să realizăm apartamente/locuințe protejate în Iași pentru că în acest fel am putea găsi mai multe locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități care părăsesc acest centru. Totodată, ne gândim la organizarea de ateliere/unități protejate care să funcționeze ca niște unități economice, de întreprindere socială. Extinderea noastră depinde și de finanțările pe care le vom accesa. Vom căuta sponsori, parteneri, vom aplica pentru noi proiecte, vom căuta și alte oportunități. Ne gândim mult la studenții care ar trebui să învețe din experiența noastră. Recent am gândit un mic proiect de înființare a unui centru de călcat rufe pentru persoanele care nu au timp pentru o astfel de activitate, gestionat desigur de persoane cu dizabilități. Vom vedea ce vor spune și partenerii noștri.

INTERVIEW WITH MS. CARMEN GRIGORAȘ, PRESIDENT OF SPEHRO ASSOCIATION IN ROMANIA^[1]

George Pascaru^[2]

Abstract

The present interview focuses on the vocational training and professional insertion of people with disabilities and on the efforts to change the attitude of the general public towards this vulnerable group. The interview covers the activities carried out by the REVIS Center in Hârlău which was set up in Romania on the basis of a Swiss social economy model. Ms. Carmen Grigoraș, President of SPEhRO Association in Romania, provides an overview of the main similarities and differences between the Swiss and the Romanian models, with reference to the key social economy stakeholders. The interview reflects the developmental journey taken by the center's beneficiaries. Their social and labor insertion is ensured through a pre-vocational sponsorship project, a novelty in Romania.

Key words: *professional insertion of people with disabilities, social economy, pre-vocational sponsorship*

1. What were the steps in developing the REVIS Center in Hârlău as a pilot center, from its start in 2005 to the present day?

C.G. *The "REVIS" Vocational Training Center for Social and Professional Insertion of Young People with Disabilities* is addressed to young people with medium disabilities who are selected from the Care and Assistance Center in Hârlău and from the community, based on the

---

^[1] A nonprofit association focused on improving the life of people with disabilities, located in Iași, 25 Sf. Atanasie Str. tel: +40 232 311 123, +40 744 160 800, e-mail: carmengro@yahoo.de, isspedagog@yahoo.com, facebook: ong SPEhRo

^[2] Sociologist, Project Manager Assistant, Alternative Sociale Association, Iași, 8A Cuza-Vodă Str., Phone: +40 733 955 116; E-mail: gpascaru@alternativesociale.ro

principles of the CAM Systemic Teaching. Our Center can now host 39 people and is structured into four vocational training workshops: gardening, cooking, baking, and tailoring. The project beneficiaries are trained at the Center for a period of 24 months. The Center was built with the support of Swiss ASED and SPEhRo Associations and was donated to the General Directorate for Social Care and Child Protection in Iasi (GDSCCP). REVIS Center was initially set up to provide more autonomy to adults with mental disabilities. A few years later, GDSCCP and Iași District Council added another project to the initial one that fit like a glove, namely a bakery line which employs the disabled trained in the Center's vocational training workshops. At present, REVIS Center is funded by the Iași GDSCCP and District Council, while the Swiss and Romanian SPEhRo Associations monitor and methodologically assist its development.

2. When did the Center's social economy activity begin to take shape? Why did you choose a social economy activity?

C.G. We did not open the Center with terms like *social economy*, *social business* or *social enterprise* in mind, though that is when we first heard of these concepts via the Swiss experience. That is when we learned that we could sell competitive items and/or services made/provided by people with disabilities and return the money from the sale back to those people. Thus, the idea of social economy emerged step by step, also as a result of our developing and gradually adapting the Swiss teaching concept - the CAM (Cerebral, Affective and Motor) Systemic Teaching – based on which we trained over 600 people, be they from social care centers, students, volunteers, representatives of companies with sheltered units, etc., all this time encouraging any initiative to create something with and for people with disabilities.

3. Would you say that REVIS Center replicates the Swiss social economy model? Tell us more about this model.

C.G. Yes, you could say the REVIS Center replicates a Swiss social economy concept. In Switzerland, 80% of the people with disabilities are engaged in some type of activity, whether work or productive. The first time I witnessed instances of social economy was in 2005. For me, this concept was clear even back then, but I knew it would be a while before social economy would become a widely spread concept in Romania. I think that social economy is not well understood in our country, nor is it properly explained. The Swiss and the Romanian centers of this type are not exactly comparable. For instance, according to the Swiss model, it is mandatory to provide your beneficiaries with housing, as well as training. In addition to the Swiss state, families have a large role in the activities of these centers, they are made very responsible. In our case, the connection with the family is lost because most of the young people in our center were institutionalized very early in life. More than 90% of them have never met their parents, nor are they familiar with the concepts of mother and father. The Swiss centers even have funding from family committees. They have many different stakeholders which in Romania we lack.

4. How do the activities of REVIS contribute to local development? What does the center bring new to the community?

C.G. The Swiss and the Romanian SPEhRo Associations not only contributed to the restructuring of social protection institutions in Romania and to the social welfare strategy for Iași district, they also provided a different outlook on the institutionalized person with disabilities. Together with our partners, we changed the general public attitude. We offered a model that brings different services of the same quality and at the same standards. Everything we created is new, from

the implementation of the basic vocational training concept tailored to adults with disabilities to the concepts of autonomy and self-determination, the self-assessment of people with disabilities, sheltered housing, encouraging quality labor of people with disabilities, etc. All this was done after carefully selecting a motivated, well-trained and responsible staff who wants to improve the life of the people it looks after.

5. What products do you make in the occupational development workshops and where do you sell them? How do these products stand the pressure of market competition?

C.G. At the center, we have young people enrolled in the four vocational training workshops. Young people who participate in the occupational workshops for pottery, tailoring and decorating, young people who finished the training and help out with the existing workshops, and young people selected to be part of a pre-vocational support project called *pre-vocational sponsorship* funded by the Swiss SPEhRo Association. This project includes people with disabilities who underwent training in our gardening workshop and were later hired by the GDSCCP of Iași to work in our very REVIS Center. Apart from these, there are the people trained in the bakery workshop (10) who have been working for a few months in the bread manufacturing workshop and produce bread for the Social Care Centers in Hârlău. Their salaries are covered by the project. The REVIS Center bakery produces healthy natural bread, free of additives and preserving agents. We also have a stand in the Iulius Mall in Iași where throughout the year we exhibit various items made by people with disabilities. Compared to 2005, when our tailoring workshop produced items worth 100 lei, today we can produce items worth 1000 lei. It is not a substantial-enough progress to allow us to become self-sufficient. At first, we wanted our beneficiaries to distinguish colors, threads, shapes. In 2005 we didn't even dream we'd have an end-product, much less sell it. Our beneficiaries' progress was remarkable. Since then, our community

outlook also changed, now people aren't so reluctant to buy the products made in our center. It was the same with our bakery, in four months we came to produce 360 loaves of bread in one day, which is no small thing. Perhaps in a few years we can talk about profit. Right now, we are concerned much more with the social dimension and less with the business one, this is our understanding of social economy. We place the person at the heart of the social enterprise, and if we make a small profit, we buy raw materials for the workshops.

6. Do you think that providing the beneficiaries with housing, in addition to their vocational training and development, is a prerequisite for a feasible social economy activity at the Center?

C.G. Given the type of beneficiaries we work with, it was essential to provide sheltered housing. At the beginning, they would come at the Center, be trained, and in the evening return at the Care and Assistance Center in Hârlău, but this way they progressed at a slow pace and our training was not as efficient as we wished. When we built the sheltered housing, they moved there and they picked up the pace. This sheltered housing enables them to acquire life skills, they learn to self-care and handle household duties. The pride associated with living in these places fuels their motivation for personal growth. They feel they are treated as equals and they respond likewise.

7. What is the socio-professional insertion rate of the beneficiaries who complete their training in your center?

C.G. Our beneficiaries who complete their 24-month training at this center find it quite difficult to get a job, especially with the current economic crisis. The Swiss sponsors have found a way to help these young people. Through a *pre-vocational sponsorship project*, a group of people with disabilities trained at REVIS Center benefit from financial support/incentives. On the basis of their previous training, they get

help in finding work with private or state-owned entities. We have nine young people who receive income in the form of a donation for engaging in volunteering activities with state institutions or private companies. This way, people with disabilities are allowed to show they have the skills and the capacity to do a good job just as any other employee. We provide them with their small wage, while they work for the institution which agreed to professionally integrate these people. We support them for two years to allow them to prove themselves and eventually be hired by the institution itself if they made a good impression. They can volunteer with different entities, such as a pastry shop, a town hall, a fashion house, where they do packaging and cleaning, loading and unloading, waste sorting, etc.

8. Do you think the Romanian legislation supports or obstructs the social economy activities you conduct? What other areas/matters should the state address in order to support social economy?

C.G. The state should work on the Sponsorship Law so as to motivate people to donate and to support the NGOs. In the area of social economy, it should allow for sharing best practices, creating working groups, conducting study tours at model centers. Then it would be easier. I saw some initiative at regional level to bring institutions and NGOs together to discuss this issue, but we'll have to see if the brainstorming and sharing of experience amounts to anything. The wide range of social economy entities could eventually take over a good deal of the state's social care and protection duties, and could thus contribute to the policies aimed at social inclusion of vulnerable groups. I think here we could use more support and stronger partnerships.

9. What are the biggest challenges you come across in running, developing and sustaining the center?

C.G. The lack of communication with potential partners that could help with our initiatives: NGOs, companies that could use/order our center's products. Here we have our share in gaining more visibility. The Romanian general public is not yet ready to approach a person with disabilities in a constructive manner. We have met with failure and rejection, but we did not give up because we've also had many achievements and sound initiatives. The town of Hârlău is a small community which lacks a market for products such as our center provides. I don't know if this center will ever become self-sustainable just by selling what we produce in the workshops. Perhaps someday, with the right regulatory framework, we'll make a profit. As for ideas, we never run out of them. When you have to resort to self-financing, ideas come easily. Right now, we focus on the vocational training and, to the extent possible, on the social insertion of the people we have trained.

10. What is the potential and capacity for expanding REVIS Center? What do you plan to do next?

C.G. We have in mind to create sheltered housing in Iași because this way we could find more jobs for the people with disabilities when they leave the center. We were also thinking of setting up sheltered units/workshops which would run like businesses, like social enterprises. Our capacity to expand will also depend on what funds we're able to obtain. We'll look for sponsors, partners, we'll apply for new projects, and other opportunities. We are thinking a lot about the students who should learn from our experience. We've recently thought of a small project, a laundry ironing service for those who don't have time to do this, and the service would naturally involve people with disabilities. We'll have to run that by our partners and see what they have to say about it.

INTERVIU CU DOMNUL EUGEN CURELARU, PREȘEDINTELE FEDERALCOOP^[1] IAȘI

Mihaela Pitea^[2]

Rezumat

Acest interviu a fost realizat la sediul FEDERALCOOP, din Strada Sfântul Lazăr 39-41, Iași. Domnul Eugen Curelaru este Președintele FEDERALCOOP Iași. Societatea Cooperativă de Consum de Gradul 2 FEDERALCOOP reunește membri cooperatori persoane fizice și persoane juridice din județul Iași.

Subiectele abordate în acest interviu fac referire la următoarele aspecte: istoria și momente cheie în evoluția FEDERALCOOP, profilul angajaților, planurile de viitor ale unității și 2012 Anul internațional al cooperativelor.

Cuvinte cheie: *FEDERALCOOP, cooperative, întreprindere socială, economie socială*

1. Care este profilul economic al FEDERALCOOP?

C.E. În prezent activitățile de bază ale FEDERALCOOP sunt: comercială, prestări servicii și producție, însă cu un volum mult mai mic decât în anii precedenți. Spun acest lucru referindu-mă la cifra de afaceri, dar și la numărul de unități, care a scăzut după anii 1990. În acest moment activitatea economică FEDERALCOOP este de circa 400 000 Lei lunar din care aproximativ 25% sunt venituri obținute din închirierea spațiilor pe care le deținem.

---

^[1] Societatea Cooperativă de Consum de Gradul 2 FEDERALCOOP - Iași

^[2] Sociolog, Centrul de Resurse în Economia Socială în cadrul Asociației Alternative Sociale, Șos. Nicolina nr. 24, Iași, Tel.: +40 735 840 022; E-mail: mpitea@alternativesociale.ro

Înainte de revoluție aveam ca activitate economică: confecții, tricotaje, tâmplărie și în plus exportam în Anglia împletituri din răchită din zona Hălăucești. Chiar dacă am lucra la același mod, piața a fost invadată de produsele din China la prețuri bune și nu am avea cum să le facem față.

Înainte de 1990, datorită presiunii politice eram nevoiți ca mai mult de jumătate din timpul nostru de muncă să mergem să facem achiziții de la populație.

2. Când a apărut FEDERALCOOP? Trecut *versus* prezent

C.E. FEDERALCOOP este un urmaș al Cooperăției din România care a luat ființă în anul 1850, atunci când au apărut primele cooperative. Din acel an Cooperăția s-a dezvoltat pe tot teritoriul țării. Trebuie să subliniez faptul că Cooperăția nu este o emanație comunistă, ea activând independent de stat. În anul 1895 s-a constituit Alianța Cooperatistă Internațională (ACI), iar România a fost membru fondator. Vorbesc în aceeași măsură de Cooperăția de Consum, dar și de Cooperăția Meșteșugărească.

În perioada interbelică a fost o perioadă benefică pentru dezvoltarea cooperativelor (Cooperăția de Consum, Cooperăția de credit, bănci populare). Este recunoscut faptul că în perioada 1955-1990 cooperativele au cunoscut cea mai mare extindere, iar cifra de afaceri și patrimoniul au crescut semnificativ. Acest lucru a fost posibil datorită faptului că profitul obținut din activitatea economică putea fi reinvestit pentru construcția de spații comerciale sau folosit în interesul cooperativelor. După anii 1990 lucrurile s-au schimbat foarte mult, procesul de dezvoltare al acestui sector a fost unul greoi mergându-se doar pe ideea de a întreține baza materială existentă.

FEDERALCOOP a fost denumirea folosită și în perioada interbelică, dar odată cu Legea 109/1996 denumirea aceasta a fost reglementată legislativ. Uniunea Județeană a Cooperăției de Consum (UJCC) există pentru fiecare județ, iar în ceea ce privește Cooperativa de gradul 2

aceasta se putea numi și altfel însă noi am ales să păstrăm această denumire în continuare pentru județul Iași.

Cooperativa de gradul 2 este formată, conform legislației în vigoare, prin asocierea de membri cooperatori persoane fizice și persoane juridice. Persoane juridice se referă doar la cooperative de pe raza județului Iași, nu poate veni să se asocieze o Societate cu Răspundere Limitată (S.R.L.) sau o Societate pe Acțiuni (S.A.) Este necesar să fie doar cooperative de aceeași formă, nu poate veni o cooperativă meșteșugărească să se asocieze cu una de consum.

Înainte de revoluția din 1989 nu exista concurență pentru cooperative în mediul rural acum însă concurența este enormă și marea problemă ține de evaziunea fiscală care nu putea fi controlată.

Județul Iași este pe locul nouă în țară, conform monitorizării CENTRO-COOP^[1], iar în Moldova suntem primii ca cifră de afaceri și profit.

3. Puteți să menționați câteva dintre momentele cheie care au marcat evoluția FEDERALCOOP?

C.E. Imediat după 1990 toată lumea dorea să desființeze cooperativele, deoarece patrimoniul pe care îl aveau acestea atrăgea multe priviri. După apariția Legii 109/1996 care a ajutat cooperativele în evoluția lor lumea s-a mai calmat pentru că această lege nu le permitea să facă ce doreau cu acest patrimoniu.

Apariția Legii 1/2005, adaptată la cerințele Uniunii Europene, ne-a creat probleme deoarece desființa controlul financiar intern și astfel s-a pierdut o mare parte din patrimoniu. Înainte, noi puteam să verificăm unitățile pe care le aveam în subordine și știam în orice moment care este situația financiară a bunurilor și așa mai departe.

Am avut situații în care nu am reușit să ne înțelegem cu anumite cooperative, am avut cazuri în care acestea nu au reușit să își plătească impozitele la bugetul de stat și am fost nevoiți să le fuzionăm cu

---

[1] Uniunea Națională a Cooperăției de Consum

FEDERALCOOP. Am făcut acest lucru pentru că am considerat că este mai bine așa decât să fie executate de către finanțe. După ce le-am fuzionat cu FEDERALCOOP, legal, le-am plătit toate datoriile pe care cooperativele respective le aveau și le avem sub tutela noastră. Făcând acest lucru salvăm patrimoniul pentru a putea să îl valorificăm în interesul cooperăției pe viitor.

Consider că FEDERALCOOP ar funcționa mult mai bine dacă nu am avea și acest „balast” rezultat din activitatea cooperativelor. Acesta este motivul pentru care suntem nevoiți să le fuzionăm.

Înainte în fiecare comună era o cooperativă de consum, comunală sau orășenească totalizând un număr de 95 de unități. În acest moment mai există doar 25 de unități.

4. Prin ce se deosebește activitatea FEDERALCOOP față de cea a altor instituții/organizații din România?

C.E. Nu ne putem compara cu firmele private chiar dacă și noi suntem un organism privat pentru că ei funcționează după alte principii. Noi nu suntem organizații care funcționăm în baza Legii 31/1990 ci, așa cum am menționat anterior, funcționăm după Legea 1/2005.

5. Care este profilul angajaților FEDERALCOOP?

C.E. Personalul care lucrează la noi este unul îmbătrânit, predominant feminin (femeile muncind mai mult și mai bine decât bărbații). În ceea ce privește personalul indirect, adică cei care lucrează aici la birouri, nu am mai încadrat pe nimeni. De regulă, când pleacă cineva, fie pentru că își dorește sau pentru că se pensionează, nu mai angajăm alte persoane. Un lucru foarte bun este că nu am concediat pe nimeni, cu atât mai mult cu cât, personalul are în mare parte aproximativ 50 de ani și ne gândim că nu au unde să își găsească alt loc de muncă. După anii 1990 numărul angajaților a fost în descreștere, de la 3500 de angajați

din Cooperația din județul Iași s-a ajuns în prezent la 400 de persoane angajate.

6. Aveți vreun proiect finanțat din fonduri europene?

C.E. Nu avem, dar am fi interesați de astfel de fonduri, deși momentan nu avem personalul pregătit pentru a scrie proiecte. La noi, în ceea ce privește finanțarea, sunt mulțumit că nu avem niciun împrumut la bancă, ne-am descurcat doar prin autofinanțare. Banii cu care ne-am modernizat unitățile au venit din resurse proprii din activitatea comercială care este pe profit și din închirierea spațiilor pe care le deținem.

7. Care sunt planurile de viitor pentru FEDERALCOOP?

C.E. Ne dorim să trecem peste criza economică care ne-a afectat și pe noi destul de mult, pentru că în această perioadă oamenii nu au bani și nu mai cumpără produse. Dacă vom reuși să depășim această etapă ne vom putea gândi și la alte activități pe care să le încercăm.

Ne concentrăm să menținem situația aceasta, iar la sfârșit de an să nu avem datorii ci să avem și un mic profit. Dacă vom reuși acest lucru oamenii își vor primi salariile la timp pentru a putea trăi decent. Este adevărat că salariile nu sunt foarte mari însă nu s-a întâmplat niciodată ca angajații noștri să nu își primească salariul.

Având în vedere că activitatea noastră de bază se desfășoară în mediul rural ne dorim să reușim să preluăm o parte din produsele agricole ale oamenilor. Suntem uneori criticați de persoanele din rural pentru că până în anii 1990 îi obligam să ne dea produsele sau animalele, iar acum nu mai luăm nimic de la ei. Ne dorim să putem să colaborăm cu instituțiile abilitate pentru că noi avem posibilități de depozitare pentru produsele oamenilor din rural, dar nimeni nu apelează la noi. Am putea în colaborare cu autoritățile să deschidem o fabrică de produse lactate acolo unde oamenii se ocupă de acest domeniu sau să prelucrăm anumite produse agricole. Nu suntem

încurajați să încercăm lucruri noi de către stat și din acest motiv nu putem risca să facem ceva pentru că nu există stabilitate economică.

8. Ați auzit despre conceptul de economie socială?

C.E. Nu foarte multe lucruri, din punctul meu de vedere cred că economia socială presupune să ai în vedere în activitatea ta economică și ajutorarea celor cu probleme. Mai mult nu cunosc despre acest subiect, dar consider că este definit incorect în ceea ce privește socialul. Este adevărat că ne asociem într-o activitate economică pentru un scop, care de cele mai multe ori este profitul și nu înțeleg care este legătura cu socialul.

9. Ce sfaturi aveți pentru cei care doresc să înființeze o întreprindere socială?

C.E. Trebuie să analizeze bine situația și să ia în calcul partea financiară pentru că te influențează în orice activitate pe care vrei să o întreprinzi. Dacă apelezi la credite trebuie să fie atent la condițiile pe care trebuie să le respecti și să nu ajungi să pierzi tot ce ai câștigat din această cauză. Indiferent de situație trebuie să știe că a dori să înființezi o întreprindere socială este un risc pe care trebuie să ți-l asumi.

10. Organizația Națiunilor Unite a proclamat 2012 ca fiind Anul internațional al cooperativelor. Dumneavoastră veți desfășura vreo activitate în acest sens?

C.E. Cooperația din România este condusă de Consiliul Național al Cooperației din care fac parte 49 de membri, obligatoriu făcând parte Președinții din fiecare județ, iar diferența de la 41 la 49 este formată din specialiști din CENTROCOOP. Aceste persoane se întâlnesc trimestrial. La nivel central avem și Colegiul Uniunii Centrale care se întâlnește

lunar. Aceste întâlniri au menirea de a face legătura între județele țării și de a facilita cunoașterea persoanelor implicate în domeniu.

Legat de anul acesta ne propunem ca în cadrul întâlnirilor pe care noi le avem să facem cunoscut faptul că 2012 a fost numit Anul internațional al cooperativelor. De obicei activitățile de informare se fac la nivel național, iar noi, cei de la nivel județean, facem cunoscute aceste lucruri la un nivel mai restrâns.

Ne interesează tot ce ține de cooperative, de altfel astăzi la nivelul României sunt în jur de 50 000 de membri cooperatori, înainte fiind mai mulți dar datorită reorganizării numărul a scăzut.

Interesul nostru legat de acumularea de noi informații din domeniul cooperativelor s-a concretizat prin deplasări în străinătate. În anul 2008 am avut deplasări în străinătate în misiune economică pentru a vedea cum își desfășoară activitatea cooperativele. Am fost în deplasări în Egipt, Iordania, Antalya, Bulgaria și Italia. În aceasta din urmă am mers și am vizitat regiunea Trento unde cooperația este foarte puternică și au foarte multe produse printre care vestitele mere Melinda.

În Italia există mai multe tipuri de cooperative: de consum, de credit, agricole, meșteșugărești, dar și cooperative sociale. Toate acestea au sediul social în aceeași clădire, iar la ultimul etaj al acesteia este Uniunea Centrală. Când ai totul organizat este mult mai simplu să funcționezi și ceea ce au în plus față de noi este controlul financiar intern. Acesta din urmă era foarte eficient când exista și la noi în țară, însă noile legi au eliminat acest control din atribuțiile noastre.

Acesta este un exemplu pe care ar trebui să îl urmeze cooperativele din România. Din păcate, cooperația din România este mult în urmă și pentru a progresa ar trebui să punem accent pe modernizarea unităților și astfel, am reuși să reducem diferențele dintre noi și celelalte țări din Europa.

INTERVIEW WITH MR. EUGEN CURELARU, PRESIDENT OF FEDERALCOOP^[1] OF IAȘI

Mihaela Pitea^[2]

Abstract

This interview was taken on the premises of FEDERALCOOP, located at 39-41 Sfântul Lazăr Str., in Iași. Mr. Eugen Curelaru is President of FEDERALCOOP Iași. FEDERALCOOP is a second degree consumer cooperative whose members are natural and legal persons from Iași district.

The topics covered by the interview include: the FEDERALCOOP history and key moments during its development, its employee profile, the co-op's future plans and 2012 as the International Year of Cooperatives.

Key words: *FEDERALCOOP, cooperative, social enterprise, social economy*

1. What is FEDERALCOOP's business profile?

C.E. At present, the primary business of FEDERALCOOP is commercial, as well as service provision and production, but at a much smaller capacity than in the previous years. Smaller when talking about the turnover, but also about the number of cooperatives involved, which dropped after the 90's. Right now, FEDERALCOOP brings in 400,000 RON every month, of which 25% comes from renting the commercial spaces we own.

Before the revolution in 1989, our business was textiles, knitwear, and carpentry. We also exported Hălăucești woven wicker to England.

---

^[1] FEDERALCOOP Iași Second Degree Consumer Cooperative Society.

^[2] Sociologist, Resource Center for Social Economy at Alternative Sociale Association, 24 Nicolina Str., Iași; Phone: +40 735 840 022; E-mail: mpitea@alternativesociale.ro

However, even if we did continue to work at the same capacity, the market has since been flooded by low-priced products of China, and we can't compete with that.

Before 1990, due to political pressure, we had to spend more than half of our production time on acquiring goods from people in the community.

2. When was FEDERALCOOP established? Past and present

C.E. FEDERALCOOP is a successor of the cooperative movement in Romania which began in 1850, when the first co-ops were created. Starting that year, Romania developed co-ops nationwide. I must point out that the cooperative movement is not communism-derived, as co-ops are not controlled by the state. In 1895, the International Cooperative Alliance (ICA) was established, and Romania was a founding member. I'm referring here both to the Consumer Cooperatives, as well as to the Handicraft Cooperatives.

The period between the two World Wars was one that fostered the development of co-ops (Consumer Co-ops, Credit Co-ops, cooperative banking). It is well known that during 1955-1990 co-ops enjoyed their most significant expansion, a high turnover and increased assets. This was possible because whatever return the co-op had on its regular business, it could reinvest into building commercial spaces or use it for its needs. After 1990, the situation changed considerably, this sector progressed at a heavy pace, with the sole objective of preserving the existing resources.

FEDERALCOOP was also the name used between the two World Wars, but this name was legally regulated once Law 109/1996 was enforced. There is a District Consumer Cooperative Union for each district, and as far as the Second Degree Co-op part of our name is concerned, this could also have been changed, but we chose to keep the name as such for Iași.

According to the laws in force, a second degree co-op is an association of cooperative members, legal or natural persons. Legal persons means only the co-ops operating in the Iași district, not a limited liability company (S.R.L.) or a joint-stock company (S.A.) Also, the co-ops must be of the same type, we can't have a handicraft co-op associate with a consumer co-op.

Before the revolution in 1989, co-ops in rural areas had no competition, now the competition is extremely high and the biggest challenge is tax evasion which could not be controlled.

According to CENTROCOOP^[1], Iași district is ninth in the country, and in the region of Moldova we are the first in terms of turnover and profit.

3. Can you highlight a few key moments in the development of FEDERALCOOP?

C.E. Immediately after 1990, everyone wanted to break up all co-ops, because the assets they had were very tempting. With the enforcement of Law 109/1996 which supported co-ops in their development, people calmed down because this law did not allow one to dispose of these assets as one pleased.

Law 1/2005, adapted to meet the EU requirements, was a challenge because it eliminated the internal financial control and thus a great deal of the assets were lost. Before this law, we checked on the entities we operated and could tell at any time what our assets were worth and what the financial status was.

There were cases when we had problems dealing with certain co-ops, we had situations in which the co-ops did not pay their taxes to the state budget and we had no choice but to merge them with FEDERALCOOP. We did this because we felt this was a better option than foreclosure. After the co-ops' merger with FEDERALCOOP, we paid all their debts and we have them in our trust. This way, we save the

---

^[1] The National Union of Consumer Cooperatives

assets which we later can capitalize on in the interest of the cooperatives.

I believe FEDERALCOOP would work much better if it weren't for the „load” from these co-ops. This is why we have to merge them.

In the past, each commune had a consumer cooperative, totaling up to 95 entities. Right now there are only 25 left.

4. How is FEDERALCOOP different from other institutions/organizations in Romania?

C.E. We can't compare ourselves to private businesses, even though we too are a private entity, but the others are governed by different principles. We are not entities regulated by Law 31/1990, we operate according to Law 1/2005, as I mentioned before.

5. What is the profile of FEDERALCOOP's employees?

C.E. Our employees are rather old and mostly female (women work longer and harder than men). As for the indirect staff, meaning those who work here in the offices, we have not hired anyone new. Usually, when someone leaves, whether because they wish to or because they retire, we don't hire replacements. A good thing is that we have not laid anybody off, particularly since most of the staff is aged about 50 and we imagine they would have a hard time finding another job. After 1990, the number of employees went down, from 3500 employees in Iași district, there are now only 400.

6. Do you have any project with European funding?

C.E. No, we don't, but we would be interested to receive this type of funding, although for the time being our people lack the skills needed to write such projects. When it comes to funding, I'm happy to report we have no bank loans, we made do through self-funding alone. The money

used to upgrade our entities came from own resources from the commercial business which is for profit, and from renting the spaces we own.

7. What do you plan to do next with FEDERALCOOP?

C.E. We plan to overcome the economic crisis which has affected us as well quite seriously, in these times people don't have much money and they don't make as many purchases. If we manage to survive this crisis, maybe then we'll consider trying new activities.

We are focusing on preserving the status quo, and we hope that at the end of the year when we draw the line we won't counts debts, but rather a small profit. If this happens, people will get their salaries on time to make a decent living. True enough, the salaries aren't all that high, but at least our employees have always been paid.

Given that we operate primarily in a rural area, we wish to be able to get part of our products from farmers. We are occasionally criticized by farmers that before 1990 we were hell-bent on acquiring their products and cattle, and now we no longer procure anything from them. We wish to partner with relevant institutions, because we can provide farmers with storage for their produce, but no one calls on us. We could partner with the local authorities to open a dairy farm in the areas where people are in this business or we could process certain farming products. The state does not encourage us to try new things and we can't risk exploring new avenues in the absence of economic stability.

8. Have you heard of social economy?

C.E. Not much, from where I stand, social economy is about doing business with a concern also for helping people in need. I don't know more about this concept, but I believe the social part of it is incorrectly defined. When we associate with others in a business we do it for a purpose, most often to make a profit, and I don't quite see the connection with the social dimension.

9. What would you advise those who wish to set up a social enterprise?

C.E. They should think things through and always take into account the financial side of it because it affects any decision they make, any activity they want to carry out. If they resort to loans, they should be careful what terms they commit to, otherwise they risk losing everything they gained. Regardless of how they go about it, they should be aware that setting up a social enterprise is a chance you take.

10. The UN declared 2012 as the International Year of Cooperatives. Do you have anything planned in this respect?

C.E. The cooperative movement in Romania is managed by the National Council of Cooperatives consisting of 49 members, of whom 41 are automatically the co-op Presidents in each district, and the other 8 are specialists from CENTROCOOP (The National Union of Consumer Cooperatives). They meet on a quarterly basis. At the central level, we also have the Central Union College which meets every month. These meetings are meant to connect the country's districts and facilitate communication and information about who's doing what.

With regard to 2012, during our meetings we plan to brief our members that this year was declared the International Year of Cooperatives. Usually, the awareness-raising activities take place at national level, so we, at district level, raise awareness among a more limited audience.

We are interested in everything related to co-ops, in fact today in Romania there are about 50,000 cooperative members. There used to be more, but due to reorganization, the number went down.

Various visits abroad have been our way of keeping abreast of the cooperative movement in the world. In 2008, we had study tours abroad to see how co-ops operate in other parts of the world, such as

Egypt, Jordan, Antalya, Bulgaria and Italy. In Italy, we visited Trentino where the cooperative movement is very strong and where they have a wide variety of produce, among which the famous Melinda apples.

Italy has several types of cooperatives: consumer co-ops, credit co-ops, agricultural co-ops, handicraft co-ops, as well as social co-ops. All these have their registered office in the same building which also hosts the Central Union of Co-ops on the top floor. When you have everything in one place, it is much easier to operate, and what they have that we don't is the internal financial control. This was a very efficient tool when we had it in Romania, but with the new laws, this control is no longer part of our duties.

The Italian model is one that Romanian cooperatives should replicate. Unfortunately, the cooperative business in Romania is far behind. For our cooperatives to make steps forward, we should focus on upgrading them, this way we could reduce the gap between us and the other European countries.

INTERVIU CU DOAMNA TEIA GAVRILESCU, PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI VIITORPLUS^[1]

Cătălin Luca^[2]

Rezumat

Interviul prezintă activitățile de economie socială din cadrul proiectelor **Atelierul de pânză** și **Recicleta**, două inițiative implementate de către Organizația ViitorPlus. Traficul și poluarea, nivel scăzut de reciclare a deșeurilor sunt problemele care au generat inițierea celor două proiecte, care pun accent pe dezvoltarea durabilă în paralel cu integrarea profesională a persoanelor cu handicap. Doamna Teia Gavrilescu^[3] crede că legislația din România limitează activitatea de economie socială, iar comunicarea între actorii sociali, potențiali parteneri, se derulează anevoios din cauza percepțiilor diferite asupra conceptului de economie socială.

Cuvinte cheie: *dezvoltare durabilă, economie socială, integrarea profesională a persoanelor cu handicap*

---

^[1] Este o organizație neguvernamentală, nonprofit, independent înființată pentru a stimula și contribui la transpunerea în practică a conceptului de dezvoltare durabilă la nivel de individ, comunitate și organizații. Organizația are sediul în București, Str. Ion Nistor nr. 2, ap. 01, sector 3, tel: +40 212 102 031, e-mail: viitorplus@viitorplus.ro, website: <http://atelieruldepanza.ro/>, <http://www.sacosadepanza.ro/>, <http://www.viitorplus.ro/atelieruldepanza>

^[2] Doctor în sociologie, Director executiv la Asociația Alternative Sociale, Str. Cuza-Vodă Nr.8A, Tel. : +40 723 360 916; E-mail: cluca@alternativesociale.ro

^[3] Fondator și președinte ViitorPlus, Tel.+40 729 040 079; E-mail: teia.gavrilescu@viitorplus.ro

1. Ce probleme sociale importante de la nivelul comunității rezolvă activitățile inițiate în cadrul proiectelor „Atelierul de pânză” și „Recicleta”? Cum contribuie aceste proiecte la dezvoltarea locală?

T.G. „Recicleta” este un proiect complex, care răspunde la mai multe probleme sociale și propune soluții pentru rezolvarea lor chiar dacă sunt implementate încă la scară redusă și funcționează pe principiul „fiecare coală de hârtie reciclată contează”. În România nivelul de reciclare al deșeurilor este între unu-două procente, fiind cel mai mic din Uniunea Europeană, după Bulgaria. În contextul acesta orice inițiativă care vine să compenseze acest deficit este binevenită. Așa a pornit în 2009 proiectul „Recicleta”, proiect axat pe colectarea deșeurilor de hârtie cu cargo-biciclete, mijloc de transport fără emisii de carbon. Colectăm cantități mici de hârtie, începând cu 25 de kg, cantități care nu prezintă interes pentru colectorii autorizați și care ar ajunge, altfel, la groapa de gunoi.

Angajații noștri provin din categorii sociale aflate în dificultate, fără studii, fără o calificare profesională, aproape de limita excluziunii sociale. „Recicleta” le asigură un loc de muncă stabil, un venit legal și constant și îi ajută să se reintegreze socioprofesional.

O alta problemă a orașului București este traficul și poluarea generată de acesta. Într-un oraș sufocat de peste două milioane de autoturisme, cargo-bicicletele sunt un mijloc de transport fără emisii nocive pentru mediul înconjurător și propun o alternativă prin încurajarea utilizării bicicletei ca mijloc de transport.

Cea de-a doua întreprindere socială a ViitorPlus - „Atelierul de pânză”, a fost conceput ca un mod de a pune în practică principiile dezvoltării durabile și se constituie pe latura economică, socială și de mediu. Scopul este de a produce sacoșe de pânză naturală ca alternativă ecologică la pungile de plastic, estimate la 5 miliarde, distribuite anual doar în România. În plus, sunt realizate și alte materiale din pânză, gen șorțuri, rucsacuri, veste, semne de carte etc., totul într-un mod cât mai prie-

tenos cu mediul și angajând persoane aflate în dificultate. Avem inclusiv o secțiune de unitate protejată pentru lucrul la domiciliu cu persoanele cu dizabilități fizice angajate. Atingerea acestor obiective este susținută de un model economic funcțional.

2. Unde sunt distribuite produsele realizate în cadrul „Atelierului de pânză” și care este atitudinea societății față de acestea? Cum rezistă aceste produse presiunii concurențiale ale pieței?

T.G. În principal, produsele sunt achiziționate de către firme și companii care le personalizează pentru a le oferi clienților, angajaților cu ocazia diferitelor evenimente. Avem în plan pentru acest an să intrăm în mai multe rețele de distribuție și deja am reușit acest lucru în benzinăriile OMV și librăriile Humanitas. Sacoșele mai pot fi găsite și în locații elegante cum sunt ceainăriile, băcăniile și librăriile. Concurența puternică vine din partea prețurilor mici pe care le au sacoșele care provin din zona Asiei. Facem față acestei presiuni oferind un alt tip de sacoșă. Oferim ceea ce le lipsește produselor importate, o bună calitate a materialelor, a lucrăturii și flexibilitate în realizarea de modele noi și personalizare. În plus, oferim satisfacția consumatorului că a contribuit într-un mod responsabil la protecția mediului prin achiziționarea acestor sacoșe.

3. Care sunt sursele de finanțare ale „Atelierului de pânză” și ale „Recicletei”? În ce este reinvestit profitul realizat?

T.G. Proiectul „Recicleta” a pornit cu finanțare de la ViitorPlus, asociația care a inițiat acest demers. Ca întreprindere socială obiectivul proiectului este să asigure sustenabilitate financiară din surse proprii. „Recicleta” obține venituri din valorificarea hârtiei, dintr-o mică contribuție a companiilor de la care colectăm hârtia și din vânzarea de spațiu

publicitar pe cargo-bicicletă. Pentru extinderea proiectului și a numărului de angajați am obținut finanțări. În 2011 proiectul a reușit să acopere cheltuielile din veniturile obținute, dar încă nu a recuperat investiția inițială.

În cadrul „Atelierul de pânză” principala sursă de finanțare este activitatea de producție și vânzare, plus alte finanțări și granturi. Încă nu am reușit să avem profit. În eventualitatea obținerii de profit, acesta va fi folosit pentru a achiziționa noi utilaje, cele pe care le folosim în prezent au depășit termenul de casare și au productivitate scăzută. Vrem să mai investim în reamenajarea spațiului de lucru care nu este adecvat pentru persoane cu dizabilități, iar acest lucru ne obligă să lucrăm cu acești angajați la domiciliu.

4. Care este rata de integrare profesională a persoanelor vulnerabile care au fost angajate în cadrul „Atelierului de pânză”?

T.G. De la începutul proiectului au fost încadrate două categorii de persoane aflate în dificultate: persoane cu dizabilități fizice și persoane aflate în alte situații dificile. Prima categorie este angajată în proiect pe perioadă nedeterminată, programul de reintegrare profesională este pentru cea de-a doua categorie. Astfel, sunt trei locuri de muncă pentru aceste persoane. De la începutul proiectului în acest program al proiectului, au intrat nouă persoane, două persoane s-au retras înainte de a finaliza programul și patru au ieșit către piața muncii. Din aceste patru persoane, trei au reușit să își păstreze locul de muncă pentru o perioadă mai mare de șase luni, respectiv perioada minimă pentru a fi considerat un caz de succes.

5. Prin ce mijloace ar trebui să se promoveze economia socială astfel încât aceasta să fie cunoscută de persoanele din România?

T.G. Economia socială e o nouă formă de economie, e o economie care pleacă de la dorința de a lucra în mod direct și continuu pe anumite probleme ale unei comunități. Cel mai bun mijloc de promovare al economiei sociale este prin ceea ce produce în mod direct. Proiectele care se încadrează în acest segment economic de cele mai multe ori produc ceva concret, un proiect de economie socială nu va face rabat de la calitate și nici nu își va înșela clientul din dorința de a se îmbogăți rapid pentru simplu fapt că acest proiect nu aparține unui individ, ci unei comunități întregi.

6. Credeți că legislația din România avantajează sau limitează activitatea de economie socială pe care o desfășurați?

T.G. Toate proiectele de economie socială produc un plus de valoare pentru societate într-o proporție mai mare decât o firmă axată doar pe profit. Acestea creează locuri de muncă pentru persoanele aflate în dificultate, asistați sociali, susțin prin ceea ce fac un consum responsabil și influențează în mod indirect sănătatea populației, influențează în mod pozitiv mediul înconjurător fie prin faptul că ele comunică acest aspect populației, fie în mod direct, prin reciclare, așa cum face „Recicleta”. Astfel, din această cauză costurile de funcționare/producție ale unui astfel de proiect sunt mai mari decât ale unei firme axate pe profit.

Legislația, însă, nu prevede nicio scutire de taxe, o susținere în piață prin promovarea proiectelor de economie socială. Dimpotrivă, de multe ori pune piedici cum ar fi legislația pe reciclare, autorizarea unităților protejate sau lipsa unei legi privind economia socială.

Astfel, comunicarea conceptului și dezvoltarea antreprenoriatului social este îngreunată de lipsa unui cadru legislativ unitar. La nivelul

autorităților implicarea este minimă și încercările sunt timide. La nivel Uniunii Europene s-a declarat că modelul economiei sociale va fi motorul creșterii în viitor, însă în România mulți dintre politicieni nu cunosc acest model economic.

7. Care sunt cele mai mari obstacole pe care le întâmpinați în desfășurarea, dezvoltarea și menținerea funcționării celor două proiecte pe care le derulați?

T.G. Dificultățile pe care le întâmpinăm sunt de natură financiară și de percepție. Mulți încă nu înțeleg importanța reciclării sau nu o percep ca fiind ceva ce îi influențează direct. Efectele se văd în timp și probabil cei ce vor avea de suferit de pe urma nereciclării vor fi generațiile viitoare. Lipsa interesului pentru serviciul de colectare al deșeurilor ne limitează piața, sursele financiare și posibilitatea de extindere.

Pentru „Atelierul de Pânză” cele mai mari dificultăți sunt cele legate de costurile suplimentare cauzate de latura socială și cea de mediu a proiectului. Angajații, persoane aflate în dificultate au contract de muncă pe o perioadă mai lungă, ei au un plan de reintegrare la care nu poate fi dată pauză dacă nu sunt comenzi. Aceste costuri suplimentare ne cresc prețurile și ne scade competitivitatea pe piață.

Inițiativele sunt însă puține și vin în special din zona ONG-urilor care au deschidere către rezolvarea unor probleme sociale sau de mediu. Serviciile sunt tot mai mult promovate în mediul online, dar și în cadrul unor conferințe tematice.

În ultimii ani conceptul a fost tot mai mult promovat pe fondul multor finanțări europene câștigate de ONG-uri. Cu toate acestea, dacă menționezi de antreprenoriat social, de întreprinderi sociale, într-un context de business, mereu trebuie să-l definești, să-l explici. Cred că metodele din prezent sunt bune, trebuie doar timp și implicare din partea autorităților pentru crearea unui mediu propice pentru dezvoltarea acestor inițiative.

8. Care sunt posibilitățile și capacitatea de extindere ale „Atelierului de pânză” și ale proiectului „Recicleta”?

T.G. „Recicleta” urmărește să se extindă la nivelul orașului București, dar deocamdată din veniturile pe care le obținem acest lucru nu este posibil, de aceea urmărim atragerea de fonduri din sectorul public sau privat pentru extindere.

9. Considerați că instituțiile din România, implicate în domeniul economiei sociale, ar trebui să colaboreze între ele pentru susținerea acestui concept sau fiecare ar trebui să se canalizeze pe dezvoltarea propriilor viziuni?

T.G. Trebuie să existe o perspectivă unitară asupra acestui concept, și din punct de vedere legislativ. Este imposibil să dezvoltăm un concept unitar dacă toți trag în direcții diferite. Odată ce ai cadrul legislativ poți să te desfășori în câte direcții dorești, fapt benefic pentru că există multe idei bune care așteaptă să fie puse în practică. Și cu cât se dezvoltă mai multe antreprize sociale conceptul va fi tot mai cunoscut și mai promovat.

Credem că este necesar ca instituțiile să colaboreze. Acest model este la început în România și ca orice concept nou este interpretat în diferite moduri. Faptul că există mai multe instituții care susțin acest concept este ceva bun însă faptul că fiecare își prezintă viziunea proprie poate face rău. Deja sunt viziuni diferite despre cum ar trebui să arate un astfel de proiect, asta poate dezbină și nu se va prezenta ceva unitar pentru un proiect de lege sau plan de dezvoltare a acestui segment.

*Sacoșă de pânză confecționată în cadrul atelierului
Asociației Viitor Plus*

Sacoșe de pânză confecționate în cadrul Atelierului de pânză

INTERVIEW WITH MS. TEIA GAVRILESCU, PRESIDENT OF VIITORPLUS ASSOCIATION^[1]

Cătălin Luca^[2]

Abstract

The interview presents the social economy activities carried out by the *Atelierul de pânză** and *Recicleta*** projects, two initiatives implemented by ViitorPlus Association. Issues such as heavy traffic and pollution or the low level of waste management are what determined the creation of the two projects which focus on sustainable development, as well as on the professional integration of people with disabilities. Ms. Teia Gavrilăscu^[3] believes that social economy activities in Romania are held back by the regulatory framework, while communication among stakeholders, as potential partners, is cumbersome because of the differing views about the concept of social economy.

Key words: *sustainable development, social economy, professional integration of people with disabilities*

---

* Translator's note: The Canvas Workshop.

** Translator's note: a combination between the Romanian equivalents of Recycle ("a recicla") and Bicycle ("bicicleta").

^[1] An independent nongovernmental non-profit organization set up to encourage and contribute to a practical application of 'sustainable development' by individuals, communities and organizations. ViitorPlus is located in Bucharest, 2 Ion Nistor Str., Ap. 01, sector 3, tel: +40 212 102 031, e-mail: viitorplus@viitorplus.ro, website: <http://atelieruldepanza.ro/>, <http://www.sacosadepanza.ro/>, <http://www.viitorplus.ro/atelieruldepanza>

^[2] Ph. d in sociology, Executive Director, Alternative Sociale Association, Iași, 8A Cuza Vodă Str.; Phone: +40 723 360 916; E-mail: cluca@alternativesociale.ro

^[3] Founder and President of ViitorPlus; Phone: +40 729 040 079; E-mail: teia.gavrilesca@viitorplus.ro

1. What important community social issues do the activities of “Atelierul de pânză” and “Recicleta” address? How do these two projects contribute to local development?

T.G. “Recicleta” is a comprehensive project which addresses several social problems to which it also provides solutions, even if their implementation is small scale and works on the basis of “each recycled paper sheet matters.” In Romania the level of waste recycling is one to two percent, the lowest in the EU, after Bulgaria. In light of this, any initiative that can improve this level is welcome. This is how the “Recicleta” project started in 2009, a project focused on collecting paper waste using cargo-bicycles, a carbon emissions-free means of transportation. We collect small amounts of paper waste, starting from 25 kilos, quantities which do not interest the specialized waste dealers and which otherwise end up in the landfill.

Our employees are people in difficulty, who lack education and vocational training, on the border of social exclusion. “Recicleta” provides them with a steady job, a legal regular income and helps with their social and professional reinsertion.

Another problem in Bucharest is the heavy traffic and the pollution it generates. In a town chocked by more than two million cars, cargo-bikes represent a means of transportation easy on the carbon footprint and a way to encourage the use of bikes in general as an alternative transportation.

The second social enterprise of ViitorPlus – “Atelierul de pânză” was developed as a solution for putting into practice the principles of sustainable development and has economic, social and environmental objectives. Its purpose is to produce organic cotton bags as an environmentally-friendly alternative to plastic bags of which 5 billion are annually distributed in Romania alone. In addition, we also produce other canvas-based items like aprons, backpacks, vests, bookmarks, etc., all through a process which is “green” and engages people with disa-

bilities. The project also includes a sheltered unit which enables the employees who are people with disabilities to work from home. The workshop has proven a viable economic model which allowed us to achieve all the objectives.

2. Where do you distribute the items made in “Atelierul de pânză” and how are they received by society? How do these products stand the pressure of market competition?

T.G. The products are primarily purchased by firms and companies who customize them for their clients or employees on various occasions or for different events. We plan this year to join more distribution networks and have already established our presence in the OMV gas stations and the Humanitas bookstores. The canvas bags can also be found in elegant locations such as tea houses, delis and bookstores. The real competition is the bags made in Asia which are sold here at very low prices. We face this challenge by offering a different type of bags. We offer what imported bags lack – quality fabrics and work, as well as flexibility in creating new and customized designs. What’s more, we offer customers who buy our bags the satisfaction of having thus responsibly contributed to environmental protection.

3. What are the funding sources for “Atelierul de pânză” and “Recicleta”? In what do you reinvest your profit?

T.G. “Recicleta” started with funding from ViitorPlus, the association that initiated this project. As a social enterprise, the objective is to ensure financial sustainability from its own resources. „Recicleta” generates income from the paper collected, from the small amount paid by companies from which we collect the paper and from selling

advertising space on the cargo-bike trailers. To extend the project and the number of employees, we secured funding from other sources. In 2011, the project managed to cover its expenses from the income generated, but it hasn't yet recovered the initial investment.

In the case of „Atelierul de pânză”, the main funding source is the production and sale of bags and other canvas items, in addition to other financing and grants. We haven't had a return yet. If we make a profit, it will be used to procure new equipment, as the one we are currently using has overrun its disposal time limit and has low productivity. We also want to invest in rearranging the workspace so it meets the needs of our employees with disabilities, otherwise they have to work for us from home.

4. What is the professional insertion rate for the vulnerable people hired at „Atelierul de pânză”?

T.G. From the start, we aimed to have employees from two categories of vulnerable people: people with disabilities and people in various difficult situations. The first category is hired for an undetermined period of time, therefore the professional insertion program is addressed to the second category. We thus have three jobs set aside for such people. Since the project started, we had nine people who joined the program, two left before completing it and four accessed the labor market. Of these four, three managed to stay on the job for more than six months, which is the minimum required to call it a success.

5. How should social economy be promoted so that people become aware of it?

T.G. Social economy is a new type of economy, it is an economy stemming from the desire to work directly and consistently to address a community's certain problems. The best way to promote social economy is through its direct output. The projects falling under this

category most often have a concrete product, a social economy project will never sacrifice quality or cheat on a customer just to make a quick buck, simply because the project does not belong to an individual, but to an entire community.

6. Do you think the Romanian legislation supports or obstructs the social economy projects you run?

T.G. All social economy projects generate added value for a society to a larger extent than a business which only seeks profit. They create jobs for people in need, for people living on social welfare, they uphold a responsible consumption and have an indirect positive impact on people's health and on the environment, whether by raising awareness or directly by recycling materials like the „Recicleta” project does. This is why the running/production costs of such a project are higher than those of a profit-oriented business.

However, the regulatory framework does not include any tax exemptions, nor does it provide a market support by promoting the social economy projects. On the contrary, these initiatives are hindered by our regulatory framework, and I'm referring here to the legislation on recycling, on authorizing sheltered units or to the lack of a law on social economy.

In this sense, it becomes harder to raise awareness about the concept of social economy and to develop social entrepreneurship in the absence of a coherent unitary regulatory framework. The authorities show minimal involvement and hesitant initiative. The EU declared social economy as the future engine of growth, but many of Romania's policy-makers haven't heard of this economic model.

7. What are the biggest challenges you come across in implementing, developing and sustaining the two projects you mentioned?

T.G. The challenges we have met are financial and perception-related. Many people don't yet understand how important it is to recycle or don't perceive recycling as something that affects them directly. The effects are felt in time and those who will suffer the consequences of the failure to recycle are likely to be the future generations. The lack of interest in the waste collection service limits our market, funding sources and opportunities for development.

For the „Atelierul de Pânză”, the biggest challenges are those related to the additional costs triggered by the social and environmental objectives of the project. Our employees, people in difficulty, are hired for a longer period of time, they are part of a reinsertion plan which can't be put on hold just because we don't have orders. These additional costs add to our prices and lower our market competitiveness.

Initiatives in this area are however few and come especially from those NGOs open to addressing social or environmental issues. Related services are increasingly promoted online, as well as in thematic conferences.

Over the last years, the concept has been more and more promoted due to the high input of European funds that NGOs managed to access. Nevertheless, if one brings up social entrepreneurship or social enterprises in a business-related context, one constantly has to define and explain these concepts. I believe the methods currently used are appropriate, we just need time and the participation of the authorities to create an enabling environment for such projects.

8. What is the potential and capacity for expanding „Atelierul de pânză” and „Recicleta”?

T.G. „Recicleta” aims to expand within Bucharest, but for the time being the revenues we obtain from it don't make it possible, which is why we plan to secure the necessary funds from the public or private sector.

9. In your opinion, should the various stakeholders active in the area of social economy work together to support this concept or should they each focus on developing their own ideas?

T.G. There should be a coherent view on this concept, including regulatory-wise. It is impossible to develop a unified concept if everyone goes in different directions. Once you have the legal framework in place, you can pursue as many directions as you wish, which is a positive thing because there are a lot of good ideas out there waiting to be put into practice. The more social enterprises we create, the more known and promoted will the concept be.

We believe stakeholders should work together. The model is new to Romania and, as with any new concept, it is interpreted in many ways. The fact that there are several entities supporting this concept is good, but the fact that each entity introduces its own view of it can do more harm than good. There already are divergent opinions of what such a project should look like, this can cause dissension and that is unhealthy for any coherent initiative addressing social economy, be it a draft law or development plan.

INTERVIU CU WILHELM SCHUSTER, MEMBRU BIOCOOP SIBIU^[1]

Liliana Foca^[2]

Rezumat

Acest interviu a fost realizat în cadrul Conferinței *Economia socială - model inovator pentru promovarea incluziunii active a persoanelor defavorizate* care s-a desfășurat în perioada 12-14 octombrie 2012 în București și a reunit inițiatori și promotori ai activităților de economie socială din România și alte state europene.

Wilhelm Schuster este membru BIOCOOP și își desfășoară activitatea în comuna Moșna, județul Sibiu. Acesta deține o fermă ecologică în cadrul căreia lucrează împreună cu familia și are ca obiect de activitate comercializarea de produse organice regionale. Experiența domnului Wilhelm Schuster este complexă datorită participării la numeroase întâlniri și schimburi de experiență ale fermierilor organizate în Europa și Statele Unite ale Americii.^[3]

În cadrul acestui interviu domnul Wilhelm Schuster a prezentat succint cooperativa comercială BIOCOOP punând accentul pe aspecte precum: scopul înființării cooperativei, principalele realizări, obstacolele întâmpinate pe parcursul derulării activității și modalitățile de promovare a cooperativelor în general. Domnul Schuster apreciază că BIOCOOP poate fi considerat un model de succes pentru economia socială românească și recomandă consumatorilor să cumpere cu încredere produse organice regionale.

Cuvinte cheie: *cooperativă, comerț organic, produse tradiționale, gospodărie deschisă*

---

[1] BIOCOOP Sibiu este o cooperativă comercială cu structură democratică alcătuită din 13 ferme din județul Sibiu și are ca obiect de activitate comerțul cu produse organice regionale. De asemenea, BIOCOOP urmărește să sprijine activitatea producătorilor organici și să crească gradul de conștientizare al consumatorilor prin exemple de marketing organic regional.

[2] Psiholog, Coordonator proiect în cadrul Asociației Alternative Sociale, Str. Cuza-Vodă nr. 8A; Tel.: +40 733 955 119; E-mail: lilianafoca@alternativesociale.ro

[3] http://www.ecoruralis.ro/web/ro/Despre_noi/Membri/, accesat la data 30.03.2012

1. Din ce an vă desfășurați activitatea în domeniul economiei sociale în cadrul cooperativei?

W.S. Informal, activitatea noastră a început în 2004, iar din 2006 ne-am instituționalizat sub formă de cooperativă. Ne-am dat seama că noi eram, de fapt, o cooperativă și am ajuns la concluzia că nu are rost să ne facem asociație non-profit, SRL sau PFA deoarece nu doream să intermediem între țărani și consumatori. Scopul nostru era să funcționăm în cadrul unei cooperative astfel încât țăranul să-și poată desfășura activitatea agricolă așa cum au făcut-o generațiile anterioare fără a fi nevoit să se autorizeze. În cele din urmă am ajuns la concluzia că cea mai bună formă de organizare este cooperativa: o structură democratică bazată pe principiul fundamental „omul și votul” în cadrul căreia niște persoane fizice se adună și își valorifică propriile produse țărănești.

2. Considerați că Legea nr. 1/2005 este suficientă pentru susținerea activității cooperativelor?

W.S. Nu cred că este suficientă, dar legea poate fi folosită ca o unealtă bună în economie. De exemplu, eu nu am cunoștințe și experiență în lucrul cu persoanele cu dizabilități și mă refer aici mai ales la atelierele protejate. Tot ce-am putut face a fost să le recomand oamenilor din această categorie să-și deschidă cooperative și să producă bunuri. În fond asta înseamnă economie: să poți să muncești și să-ți aduci contribuția pentru a obține un produs.

3. Care sunt principalele realizări pe care dumneavoastră le-ați avut în cadrul cooperativei?

W.S. Pentru mine ca țăran, membru al BIOCOOP, cooperativa a fost ca o trambulină sau ca o vitrină pentru că m-a ajutat să mă lansez. Actualmente eu nu mai contribui foarte mult la BIOCOOP deoarece vând totul direct de acasă, dar pot exista de asemenea situații când țăranul

rămâne membru în cadrul cooperativei și participă la procesul decizional deoarece nu este neapărat interesat să-și deschidă gospodăria pentru cumpărător. Cert este că, în cazul meu, BIOCOOP a jucat un rol esențial și a fost ca o rampă de lansare pentru produsele mele.

4. Care au fost obstacolele pe care le-ați întâmpinat în activitatea dumneavoastră?

W.S. O primă problemă pe care am avut-o, mai ales la începutul activității noastre, se referă la confuzia frecventă legată de S.C. care provine de la societate cooperativă și nu de la societate comercială.

Apoi, în 2006 de când am început activitatea, nimeni nu știa cum se ține contabilitatea la o cooperativă și a fost dificil până am reușit să găsim persoana potrivită pentru acest post. În momentul de față încă primim solicitări din partea celor care lucrează în alte cooperative pe care contabilul nostru le rezolvă.

Și nu în cele din urmă, suntem nemulțumiți de faptul că, deși noi suntem pionierii cooperativei și am muncit mult pentru a ajunge la acest nivel (ne-am documentat, am identificat legea care ne-ar fi putut ajuta să ne organizăm, ne-am consultat și am pus bazele acestui model) efortul nostru nu este apreciat îndeajuns de către cei care au preluat ulterior modelul cooperativei.

5. Ați recomanda și altora modelul propus de dumneavoastră?

W.S. Consider că acest model este chiar ideal deoarece consumatorul realmente este interesat să vadă de unde provin produsele pe care dorește să le cumpere. În acest sens, am observat că tendința actuală în America este următoarea: „each food has to have a story”, deci fiecare mâncare trebuie să aibă o poveste proprie. Astfel că supermarket-urile afișează imagini ca și când produsul ar fi „țărănesc”, dar cumpărătorul dorește chiar să vadă locul unde e preparat și să cunoască producătorul

acestui („know your farmer”). În această ordine de idei, mereu recomand locuitorilor din oraș: „Mergeți și căutați un țăran în proximitatea casei voastre de la care să cumpărați produse!” Consumatorul apreciază mult și este dispus să plătească un preț bun dacă gospodăria ta este deschisă și dacă împarți cu el din produsele tale. Problema este că țăranul nu știe să-și aprecieze produsele proprii la adevărata valoare și cere un preț mult prea mic. De obicei, acest lucru se întâmplă deoarece ia în calcul strict materia primă pe care a investit-o fără să adauge în prețul produsului și munca pe care a depus-o pentru a-l obține. Mai mult, țăranul român este foarte ospitalier și se gândește la tradiția din trecut și la ajutorul reciproc pe care și-l ofereau oamenii. Acum însă ajutorul acesta lipsește și se compensează prin bani.

6. Prin ce mijloace credeți că ar trebui promovate cooperativele astfel încât să fie cunoscute de către toți românii?

W.S. Ar trebuie promovate prin mass-media, însă, până în prezent, aceasta a prezentat foarte simplist situația.

7. Credeți că ar fi utilă o revistă care să cuprindă informații despre toate aceste cooperative?

W.S. Da, este o modalitate de a face vizibilă activitatea cooperativelor indiferent de activitatea acestora. De exemplu, dacă manualul prezentat la această conferință va fi distribuit în toată țara, oamenii vor citi la pagina 18 despre BIOCOOP și poate vor deveni interesați și ei să cumpere produsele noastre țărănești.

8. Ce sugestii/propuneri aveți pentru noul nostru proiect intitulat „Modelul Economie Sociale în România”?

W.S. Să începeți să-i priviți pe cei din grupurile voastre țintă nu ca pe niște obiecte, dar ca pe niște potențiali întreprinzători, ca pe niște oameni care se vor descurca prin forțele proprii. Există o expresie în limba engleză care spune: „Do you want to be a chicken or a chicken farmer?” Voi trebuie să fiți „chicken farmer” adică să-i îndrumați să își facă treaba și să le valorifice resursele.

Produse bio în gospodăriile țărănești din BIOCOOP

Wilhelm Schuster oferind explicații despre activitatea BIOCOOP

Produse BIOCOP_dulceață de trandafiri produsă în gospadăriile țărănești

Produse BIOCOP_cașcaval

INTERVIEW WITH MR. WILHELM SCHUSTER, MEMBER OF BIOCOOP SIBIU^[1]

Liliana Foca^[2]

Abstract

This interview was taken at the Conference on *Social economy – innovative model for promoting the active inclusion of disadvantaged groups* organized during 12-14 October 2012 in Bucharest and attended by initiators and promoters of social economy activities in Romania and other European states.

Mr. Wilhelm Schuster is a member of BIOCOOP and works in Moşna commune, Sibiu district. He owns an organic farm where he works together with his family and trades regional organic produce. His experience in the business is extensive due to his frequent participation in farmers' meetings and exchanges of know-how organized in Europe and in the US.^[3]

In the interview below, Mr. Schuster made a brief presentation of the BIOCOOP commercial cooperative and highlighted the following issues: why he set up the cooperative, what were his main achievements, what kind of challenges he came across in this business, and how to promote cooperatives in general. Mr. Schuster believes BIOCOOP can be seen as a best practice of the Romanian social economy and urges consumers to have confidence in the regional organic products they buy.

Key words: *cooperative, organic food trade, traditional goods, open household*

---

^[1] BIOCOOP Sibiu is a commercial cooperative with a democratic structure which consists of 13 farms in Sibiu district and trades regional organic products. BIOCOOP also aims to support organic food producers and increase consumers' awareness by setting examples of regional marketing of organic produce.

^[2] Psychologist, Project coordinator, Alternative Sociale Association, 8A Cuza-Vodă Str.; Phone: +40 733 955 119; E-mail: lilianafoca@alternativesociale.ro

^[3] http://www.ecoruralis.ro/web/ro/Despre_noi/Membri/, accessed on March 30, 2012

1. When did you start working in the field of social economy as part of the cooperative?

W.S. Informally, we started in 2004, and in 2006 we became a registered cooperative. We realized we had been acting in fact as a cooperative all along and decided that it didn't make sense to try another form of organization such as a non-profit association, a limited liability company or a certified self-employed because we didn't want to intermediate between farmers and consumers. Our goal was to function as part of a cooperative in such a way as to allow the farmer to go about his farming business the way previous generations did without having to become certified. In the end, we realized the best organizational structure for us was the co-op: a democratic structure, based on the "one man, one vote" principle, where people come together to capitalize on their own farming products.

2. Do you think that Law 1/2005 is enough to support cooperatives?

W.S. I don't think it is enough, but it can be a useful tool in one's business. For instance, I don't have the knowledge and experience of working with people with disabilities, and here I am referring particularly to sheltered units. All I could do was advice these people to set up their own co-operatives and to produce goods. After all, this is what economy is all about: being able to work and contribute to obtaining a product.

3. What are your main achievements in the cooperative?

W.S. For me as a farmer and member of BIOCOOP, the cooperative was a stepping stone or a display case because it helped me get established, it put me on the map. Currently, I don't contribute much to

BIOCOOP as I sell everything straight from my home, but some farmers may continue to remain members of the cooperative and to participate in the decision-making process because they are not necessarily interested in opening their household to buyers. One thing is for sure: for me, BIOCOOP was crucial and it served as a springboard for my products.

4. What were the challenges in your business?

W.S. One problem we had, especially when we first started our business, was the frequent confusion between the initials of a cooperative society and those of a trading company which are exactly the same (translator's note: in Romanian both organizational structures 'Societate Cooperativa' and 'Societate Comerciala' start with the same two letters and are abbreviated the same, as S.C.).

Then, in 2006 when we actually started our co-op, no one knew how to do the book-keeping for a cooperative and it was difficult to find the right person for the job. Today, we are still receiving requests from people working in other cooperatives that our accountant helps solve.

And last but not least, we are unhappy that, although we were the pioneers of the co-op and we worked hard to get to where we are now (we did lots of research, we identified the regulatory framework that helped us get organized, we held consultations and set the basis for this model), our efforts were not appreciated enough by those who came later and used our model to start their own business.

5. Would you recommend your co-op model to others?

W.S. I believe this model is really the ideal one because the consumers are genuinely interested in seeing for themselves the source of those products they wish to buy. In this sense, I noticed that the trend in the US is the following: „each food has to have a story”. As a result, supermarkets put up posters with pictures of the product that suggest

it is “farm”-based, but the buyer wants to see for himself where the food was prepared and who produced it („know your farmer”). That is why I always tell people who live in the city: „Go look for a farmer close to your home and buy what you need from him!” Consumers appreciate it and are willing to pay more if you open your household and share your products. The problem is that our farmers don’t know how to price their produce and tend to under-price. This usually happens because they price the product based strictly on the cost of the raw materials they used without adding the actual work they put into obtaining that product. Moreover, our farmer is very generous and welcoming by nature and thinks of how things were traditionally done in the past and how people used to help each other. Nowadays though, this mutual support is gone and is replaced with financial aid.

6. How do you think cooperatives should be promoted so that all Romanians know about them?

W.S. They should be promoted in the media, but so far the media has painted a very simplistic picture of the whole thing.

7. Do you think it would be useful to have a magazine that would provide information on the various types of cooperatives?

W.S. Yes, it is a way to provide visibility to the co-ops, regardless of the type of business they run. For instance, if the guidebook launched at this conference will be distributed nation-wide, people will read about BIOCOOP on page 18 and maybe they’ll become interested in buying our farm products.

8. What suggestions/proposals do you have for the project called “Social Economy Model in Romania” coordinated by Alternative Sociale Association?

W.S. To start regarding your target groups not as some objects, but as potential entrepreneurs, as people capable to make it on their own. There is a saying in English that goes like this: “Do you want to be a chicken or a chicken farmer?” You must be the „chicken farmer”, which means you must guide them, help them do their work and promote their resources.

**Economie socială.
Organizații și practici**

**Social economy.
Organisations and practices**

TOTUL PORNEȘTE DE LA OAMENI

Andreea Sterea^[1]
Arpad Mathe

Rezumat

Articolul de față prezintă un model de bune practici pe care Fundația *Dezvoltarea Popoarelor*, Filiala Cluj, îl implementează în domeniul economiei sociale, în beneficiul tinerilor cu dizabilități sau celor proveniți din grupuri sociale marginalizate. Ideea de a dezvolta conceptul economiei sociale a pornit de la o experiență proprie a organizației și de la o nevoie întâlnită în realitate. Una dintre problemele stringente din ultimii ani căreia i s-a adresat organizația noastră o reprezintă riscul crescut de abandon școlar în rândul elevilor. Numărul acestor copii a crescut progresiv, iar în prezent copiii au devenit tineri afectați de problematica imposibilității integrării pe piața muncii. Pornind de la exemple din străinătate și cu ajutorul partenerilor noștri locali și naționali, organizația implementează un program integrat (social – educațional - profesional) de intervenție în cadrul unui atelier protejat care are ca domeniu principal de activitate producție de tâmplărie PVC cu geam termopan.

Cuvinte cheie: *economie socială, parteneriat, atelier sau unitate protejat(ă), program integrat, tineri cu dizabilități*

1. Atenția la realitate

După 16 ani de activitate, Fundația *Dezvoltarea Popoarelor* rămâne fidelă misiunii sale de a oferi oportunități socio-educative și de inte-

---

[1]Andreea Sterea - Psihopedagog, Fundația Dezvoltarea Popoarelor Filiala Cluj, str. Eroilor nr.48, ap. 14, Cluj-Napoca, e-mail: andreea.sterea@fdpsr.ro, tel: 0722704975

Arpad Mathe – Director Executiv, Fundația Dezvoltarea Popoarelor Filiala Cluj, str. Eroilor nr.48, ap. 14, Cluj-Napoca, e-mail: arpad.mathe@fdpsr.ro, tel: 0742028847

grare profesională persoanelor aflate în situație de risc social. În viziunea noastră, fiecare persoană își poate valorifica talentele cu care a fost înzestrată.

Fundația Dezvoltarea Popoarelor (FDP) are sediul central la București, trei filiale în țară (Arad, Cluj și Dâmbovița), își desfășoară activitatea la nivelul a patru regiuni din România (București-Ilfov, Vest, Nord-Vest, Sud-Muntenia) și este prezentă la Cluj din anul 1997, desfășurând programe socio-educative în favoarea copiilor și tinerilor în dificultate de pe raza județului.

Din anul 2009, FDP Filiala Cluj este autorizată de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Cluj ca furnizor de servicii de informare, consiliere profesională și de mediere a muncii pe piața internă, iar din 2010 organizația a început să ofere servicii de integrare pe piața muncii grupurilor marginalizate. De asemenea, organizația noastră deține și alte două acreditări pentru servicii socio-educative, un Centru de Dezvoltare a Deprinderilor de Viață Independentă, respectiv un Centru de Informare și Consiliere pentru Copii și Părinți.

O problemă care ne-a preocupat dintotdeauna este aceea că în fiecare an, în medie, în județul Cluj, un număr de până la 35 de tineri părăsesc instituțiile de protecție a copilului, fără să aibă vreo perspectivă de angajare sau un mijloc de subsistență sigur. Un procent de 20% dintre aceștia sunt angajați parțial în munci ocazionale sau chiar full-time însă perioada de susținere în același loc de muncă este de maxim 3 luni.² Pentru a găsi o rezolvare, a fost nevoie mai întâi să parcurgem o experiență directă. Aceasta a avut loc atunci când, în intervențiile noastre, ne-am întâlnit întâmplător cu cinci tineri cu dizabilități psiho-motorii. Nu aveau locuri de muncă și abia dacă trăiau de azi pe mâine. Ca ei, mai erau numeroși alții. De aici a pornit totul.

2. Hai să aflăm ce au făcut partenerii noștri!

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, la nivelul județului Cluj, numărul persoanelor adulte cu handicap, neinstitu-

ționalizate la data de 31.10.2010 era de 19.168 persoane. Dintre acestea, 7473 persoane sunt cu handicap grav, 10.241 persoane cu handicap accentuat, 1451 persoane cu handicap mediu și trei persoane cu handicap ușor.^[1]

În lumina acestei realități, prezente pe întreg teritoriul țării, în anul 2010, Fundația Dezvoltarea Popoarelor, împreună cu filialele sale din Dâmbovița, Arad și Cluj dar și cu patru parteneri transnaționali (Asociația Patronatul Unimpresa - Unione delle imprese italiene în România, Fundația UNIMPRESA Formazione, CDO OPERE SOCIALI, ASLAM – ASSOCIAZIONE SCUOLE LAVORO ALTO MILANESE) au demarat, în anul 2010, un amplu proiect de integrare socială și de dezvoltare a unor noi modele de economie socială, la nivelul a patru regiuni din România (București – Ilfov, Vest, Nord – Vest și Sud-Muntenia), în scopul facilitării accesului a 240 de persoane excluse/expuse riscului de excludere socială pe piața muncii și a promovării unei societăți incluzive.

Ca să putem contribui semnificativ în domeniul incluziunii socio-profesionale a persoanelor din grupuri marginalizate, am profitat foarte mult de experiența cooperativelor sociale italiene. Cu sprijinul partenerilor noștri, am participat la o serie de schimburi de bune practici care au inclus vizitarea unor astfel de cooperative, organizații și întreprinderi sociale cu tradiție și experiență în furnizarea de astfel de servicii sociale.

Perspectiva noastră, după aceste vizite, a devenit clară: beneficiarii noștri au nevoie de un spațiu în care să se formeze, să se dezvolte, să muncească. Un loc adaptat nevoilor lor, un loc în care să se simtă valorizați. O unitate protejată.

3. Înapoi acasă

Primul pas a fost proiectarea unei idei, pentru a vedea dacă este cost-eficient să demarăm înființarea unui atelier protejat, și dacă da, în

---

2 – SURSA <http://www.insse.ro>

ce domeniu? Răspunsul la aceste întrebări nu puteau veni decât în urma unui studiu de pre-fezabilitate. Am subcontractat firme specializate care ne-au oferit sprijinul în realizarea cercetărilor, pornind din start de la premisa că avem nevoie de o nișă de piață neexplorată la maxim, care să corespundă atât experienței deja acumulate de către membrii echipei de management, cât și potențialului beneficiarilor.

Domeniile de interes studiate au fost: tâmplăria PVC, confectionarea de obiecte artizanale din lemn, servicii profesionale de curățenie, amenajarea și întreținerea spațiilor verzi.

Câștigătoarea cursei a fost tâmplăria PVC. Motivul principal a fost acela că, pe ansamblul industriei construcțiilor, segmentul tâmplăriei termoizolante a cunoscut una dintre cele mai spectaculoase creșteri, atât ca număr al firmelor ce activează în domeniile specifice, cât și ca evoluție a afacerilor.

Dar noi ne-am dorit mai mult decât un atelier de tâmplărie. Ne-am dorit inovații, calitate, atenție pentru nevoile tinerilor. Întreprinderea noastră socială își propune nu numai să le ofere beneficiarilor un loc de muncă sau un spațiu de practică în care să își dezvolte competențele pentru muncă, dar să ofere și un program educațional nou și inovator pentru acei tineri care prezintă probleme de integrare socială datorate fie dizabilității, sărăciei fie lipsei de suport social.

În afară de oportunitatea de a face parte dintr-un mediu de muncă protejat, în paralel beneficiarii sunt integrați și într-un program educațional de Dezvoltare a Deprinderilor de Viață Independentă, corelat cu educație pentru muncă, tutorat și mentorat, acest program având loc în cadrul Centrului pentru Dezvoltarea Deprinderilor de Viață Independentă din cadrul fundației noastre.

Momentan, din cei cinci tineri care sunt activi în cadrul unității protejate (UP), trei tineri sunt angajați și ne dorim să calificăm un total de 15, din care un număr de cinci persoane vor fi angajate în cadrul segmentului de producție.

După parcurgerea perioadei de pregătire profesională specifică, dar și de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă, tinerii vor do-

bândi și vor putea pune în practică aceste abilități (reguli de igienă, gospodărie, gestiunea timpului și a banilor, valori sociale, stabilirea priorităților etc.). Toți tinerii vor fi însoțiți, pe parcursul perioadei de practică, de către un tutore care le va monitoriza practica și care îi va superviza pentru a le oferi suport social și a-i ajuta să se adapteze la cerințele pieței de muncă. Beneficiarii vor fi sprijiniți și de un psihopedagog care se va ocupa de programul de dezvoltare a deprinderilor de viață independentă. În plus, programul le va da tinerilor un punct de plecare din punct de vedere profesional, ei câștigând experiență de muncă în cadrul atelierului.

Pornirea unui atelier protejat este un pas enorm pentru persoanele cu dizabilități cu diferite deficiențe și oportunitatea de a avea o activitate, altfel stăm toată ziua acasă că nu vrea nimeni să ne angajeze, declară G.P., unul dintre tinerii care au acum sunt integrați în câmpul muncii.

4. Avem planuri de viitor!

În cadrul unui eveniment organizat la Cluj, de către partenerii Confindustria, în luna noiembrie, 2011, am avut prilejul de a ne întâlni cu reprezentanții mai multor firme producătoare de tâmplărie PVC din țară și străinătate. În cadrul evenimentului, reprezentanții unei companii producătoare din străinătate au rămas impresionați de ambiția noastră de a dezvolta o unitate protejată care să producă tâmplărie PVC cu tineri cu dizabilități, și astfel ne-au propus o colaborare. Firma Mokoryte ne oferă posibilitatea ca noi să confecționăm tâmplăria în atelierul nostru, iar ei să se ocupe atât de partea de achiziție a materialelor, cât și de partea de export și vânzare, iar firma S.C. Routier European Transport SRL, ne acordă sprijin prin oferirea spațiului și a unor utilaje de tâmplărie PVC. Colaborarea a început prin stabilirea unor etape și a standardelor de calitate ale produselor. În perioada imediat următoare vom demara producția. Momentan se lucrează la un catalog de promovare a produselor, urmând ca în cel mai scurt timp să trimitem câteva modele și în străinătate.

5. În loc de concluzii...

Întreprinderea socială, unitatea protejată sau afacerea ONG-istă este mijlocul prin care și organizația noastră își propune să dezvolte capacitatea de a se autosuține, fiind cu precădere ea însăși un furnizor de servicii sociale. Pentru ca o astfel de afacere să aibă potențial și pentru a fi de durată, va trebui să se bazeze pe abilitățile inovative, de creație și de vânzare oferite de resursele umane disponibile în organizație.

Pe lângă faptul că serviciile sau produsele oferite trebuie să răspundă unor cereri concrete de pe piață, e important să nu pierdem din vedere misiunea fundației și nevoile beneficiarilor. Direcția aleasă, și anume cea de dezvoltare de activități aducătoare de venit, chiar dacă aceste venituri sunt reinvestite, este o provocare, atât pentru furnizorii de servicii sociale, cât și pentru orice cooperativă privată.

Și atunci apare întrebarea: cum am putea noi, ca asistenți sociali, psihologi sau psihopedagogi să concepem un plan viabil de afaceri și să facem bani "din piatră seacă". Cu siguranță ambiția, deschiderea către nou și provocarea de a "face cel mai bine" ceea ce facem, ne îndemnă să cercetăm și să căutam toate resursele, umane sau materiale, pentru a ne duce la îndeplinire scopul și pentru a investi în crearea unei opere de durată. Pentru aceasta, am aplicat la competiția de incubare a întreprinderilor sociale lansată de NESsT România, în prezent primind consultanță din partea experților acestei organizații pentru conceperea unui studiu de fezabilitate și a unui plan de afaceri.

Reinventarea ONG-urilor, din prisma activităților aducătoare de venit, în cazul de față și al fundației noastre, vine și pe fondul susținerii financiare a acestora prin intermediul absorbției Fondurilor Sociale Europene, care ne permit și ne oferă posibilități de dezvoltare și de creștere a calității și a cantității muncii noastre. Prin urmare și organizația noastră a căutat resurse, a inventat idei, a adaptat modele, a învățat... și în permanență încercă să se dezvolte și să crească.

Proiectul care a făcut posibilă demararea acțiunilor în domeniul economiei sociale este "Parteneriate active pentru dezvoltarea economiei

sociale”, cofinanțat din Fondul Social European, POSDRU 2007 – 2013, Axa Prioritară 6 „Promovarea incluziunii sociale”, Domeniul Major de Intervenție 6.1 „Dezvoltarea economiei sociale”.

În cadrul acestui proiect urmează ca și în București să se înființeze în perioada următoare o întreprindere socială pentru tinerii cu dizabilități în care se va produce ceramică tip mozaic, având la bază parteneriatul cu o firmă din domeniul construcțiilor.

În ceea ce privește organizația noastră, aceasta a trecut printr-un moment de schimbare care a făcut posibilă crearea unei “opere” prin înființarea acestei întreprinderi sociale. Am ajuns să înființăm întreprinderea socială folosindu-ne, pe de o parte, de experiența altor organizații cu modele similare din țară sau străinătate, dar mai ales exploatarea resursele umane deținute și dorința noastră de a oferi un sprijin real persoanelor defavorizate.

Cu toate acestea, deși deținem toate elementele tehnice necesare desfășurării activității, ne-am confruntat cu o mare dilemă: ce anume să producem? Și în ce măsură e util ceea ce producem? Soluția ține de context și de realitatea economică în care ne aflăm.

Răspunsul la această întrebare a fost evidențiat prin studii de fezabilitate, studii de piață efectuate pe plan local, prin observarea nevoilor companiilor locale și identificând serviciile și produsele care sunt vandabile.

Un aliat important din realitate sunt parteneriatele cu companiile sau autoritățile publice, care, dacă există, cu siguranță acoperă una dintre resursele elementare pentru a dezvolta o întreprindere socială, și oferă organizației sustenabilitate tocmai din prisma faptului că ceea ce faci nu faci singur ci împreună cu o firmă sau cu un actor important din comunitate.

Această nișă, a apariției activităților de economie socială din România, aduce cu sine și noi oportunități de formare a personalului și anume “managerul de întreprindere socială” sau “specialistul în economie socială”; acestea sunt cu adevărat resurse de pregătire în acest

domeniu și pot fi o parte temeinică a temeliei implementării activităților întreprinderii sociale.

Poate că inițial planul nostru nu a fost suficient de bine conturat și nu a ținut cont de toate premisele, însă am învățat din propriile noastre greșeli, și păstrându-ne pasiunea și dorința de a reuși, continuăm să mergem mai departe. Elementul esențial este întotdeauna un plan bine pus la punct și existența resurselor necesare demarării activității.

Fazele producției geamului termopan

1. Debitarea

În urma unor fișe de măsurători, mașina de debitat cu afișaj electronic se aduce la dimensiunea necesară, se potrivește profilul în tamburii acesteia, se blochează și se trece la debitarea acestuia urmând a rămâne bucățile potrivite pentru a fi duse la lipit

2. Lipirea

După debitarea geamurilor la dimensiunile necesare, acestea se sudează la o temperatură de 290 C la fiecare colț al acestora. Urmatoarea fază este curățarea (debavurarea) de excesul de material topit

3. Garniturile

Echiparea geamurilor cu garnitură specială care ajută la etanșarea și protejarea sticlei termopan. Operațiunea este foarte importantă, deoarece amortizează geamul deschizibil și ajută la închiderea în condiții normale. Munca este ușoară, repetabilă și este făcută de către un beneficiar cu dizabilități motorii.

Persoanele care efectuează operațiunile de producție a geamurilor termopane (cele din poze), sunt persoane cu dizabilități, angajate în cadrul unității protejate.

EVERYTHING BEGINS WITH THE PEOPLE

Andreea Sterea^[1]
Arpad Mathe

Abstract

This article aims to offer a model of good practice that People Development Foundation, Cluj branch, implements in the social economy domain, for the benefit of young people with disabilities or those from marginalized social groups. The idea to develop the concept of social economy started from a personal experience of the organization and the need found in society. One of the most pressing problems of the last years which addressed our organization is the increased risk of dropout among students. The number of these children has gradually increased, and at the present moment, the children became young adults affected by the inability to integrate on the labor market. Based on examples from our partners abroad and with the help received from our local and national partners, our organization is implementing an integrated program of intervention (social - educational - professional) in a protected workshop which has as main activity the production of PVC double glazing carpentry.

Key words: *social economy, partenership, workshop, integrated program, young with disabilities*

1. Attention to reality

After 16 years of activity, People Development Foundation remains true to its mission to provide educational opportunities and socio-

---

^[1]Andreea Sterea - Psihopedagog, Fundația Dezvoltarea Popoarelor Filiala Cluj, str. Eroilor nr.48, ap. 14, Cluj-Napoca, e-mail: andreea.sterea@fdpsr.ro, tel: 0722704975

Arpad Mathe – Director Executiv, Fundația Dezvoltarea Popoarelor Filiala Cluj, str. Eroilor nr.48, ap. 14, Cluj-Napoca, e-mail: arpad.mathe@fdpsr.ro, tel: 0742028847

professional integration for persons in social risk. In our view, each person can make use of the talents with which was endowed.

People Development Foundation (FDP) has its headquarters in Bucharest, three branches in the country (Arad, Cluj and Dambovita), it operates at the level of four regions in Romania (Bucharest - Ilfov, West, North West, South-Wallachia) and is present in Cluj since 1997, developing social and educational programs for children and youth in need.

Since 2009 FDP Cluj is authorized by the National Employment Agency Cluj as a provider of social service (information, counseling and mediation) on the internal employment market, and in 2010 the organization began offering services of integration to the marginalized groups, on the labor market.

Also, our organization has two other educational credentials on social services and a Center for the Development of Independent Life Skills, namely Information and Counseling Center for Children and Parents.

A problem that has always concerned us is that every year, on average, in Cluj County, a number up to 35 young people are leaving child protection institutions without any prospect of employment or a safe means of subsistence. 20% of them are employed part-time or even full-time but in temporary jobs, and the support period within the same job lasts for max. 3 months. To find a solution it was first necessary to go through a direct experience. This occurred when, in our interventions, we met by chance five young people with psychomotor disabilities. They didn't have jobs and barely scrape along. Like them, there were many others. From there, everything started.

2. Let's see what our partners have done!

According to data from the National Institute of Statistics, regarding Cluj County, the number of adults with disabilities, not institutionalized until 31.10.2010, amounts to a total of 19,168 people. Of these, 7473

persons are severely disabled, 10,241 people with accentuated disabilities, 1,451 medium disabled and three people with mild disabilities.^[1]

In the light of this reality, which was present throughout the country, People Development Foundation, together with its branches from Dâmbovița, Arad and Cluj, and four transnational partners (Employers Association Unimpresa - Unione delle imprese italiane in Romania, Foundation UNIMPRESA Formazione, CDO OPERE SOCIALI, ASLAM - ASSOCIAZIONE SCUOLE LAVORO ALTO MILANESE) started in 2010, a large project for social integration and the development of new social economy models, in four regions of Romania (Bucharest - Ilfov, West, North - West and South-Muntenia), on one hand to facilitate access for 240 people which were excluded or were at risk of social exclusion from the labor market and, on the other hand, to promote an inclusive society.

In order for us to significantly contribute to the socio-professional inclusion of people from marginalized groups, we have learned a lot from the experience offered by social cooperatives from Italy. With the support received from our partners, we have participated in a series of exchanges of good practices, which included visits to cooperatives, organizations and social enterprises with tradition and experience in providing such social services.

Our perspective after these visits had become clearer: our beneficiaries need a place to grow, to develop, to work. A place suited to their needs, a place to feel appreciated. A protected unit.

3. Back home...

The first step was to project an idea, to establish whether undertaking the opening of the protected workshop is cost-efficient; and if so, in which domain? These questions could only be answered by running a pre-feasibility research. We subcontracted specialized companies that offered us the support needed to make the research, starting from the

---

² <http://www.insse.ro>

premises that we need a niche in the market which was not fully explored yet, that would correspond with the expertise already accumulated by our management team members and also with the potential of our beneficiaries.

The main areas of interest researched were: carpentry, the manufacture of wooden crafts, professional cleaning services and maintenance and green spaces landscaping. We finally decided on carpentry, more specifically the segment of thermo isolating carpentry used in the building construction industry. This decision was based on the fact that this small segment within the large industry of construction grew significantly over the last couple of years.

But we wanted more than just a carpentry workshop. We wanted innovative ideas, attention for quality and focus on the needs of our workers. Our social enterprise aims to both create career opportunities for our beneficiaries and a space where they can develop the necessary skills needed for employment and also to offer a new and innovative educational program for the beneficiaries that had social integration problems, due to their disability, poverty or lack of social support.

Besides the opportunity to be part of a safe working environment, in parallel, the beneficiaries are integrated in an educational program for Developing Independent Life Skills, correlated with work education, tutoring and mentoring, a program that takes place at the Centre for Independent Life Skills Development in our foundation.

Currently, from five young people who are active in the protected workshop, three are employed. We also plan to qualify another fifteen, five of which will be employed in the production segment.

After completing the specific professional development program, the young people will also acquire and will be able to implement skills such as: hygiene rules, household management, time and money management, social values, prioritizing tasks, etc.

All participants will be accompanied during the practice by a tutor who will monitor the practice and supervise them, in order to provide social support and help them adapt to labor market requirements. A

special education teacher will offer support and assistance for the beneficiaries and will handle the Life Skills Development program. In addition, the program will give young people a starting point in their career.

G.P., one of the beneficiaries now employed said: "Starting a protected workshop is a huge step for disabled people. It's an opportunity to have an activity; otherwise we would stay home all day because nobody wants to hire us".

4. We have plans for the future

During an event organized in Cluj by Confindustria partners, in November 2011, we had the opportunity to meet with representatives of several companies producing PVC carpentry in the country and abroad. Being impressed by our ambition to develop a protected unit to produce PVC carpentry with young people with disabilities, the representatives of a foreign manufacturing company have proposed us collaboration.

Mokoryte Company has given us the possibility to fabricate the PVC carpentry in our workshop, while they will handle the purchase of materials as well as the export and sale of the products. Also Routier European Transport Ltd Company, has given us its support by providing the space and the equipment for the manufacture of PVC carpentry.

The collaboration began by establishing the steps of production and quality standards for the products. In the near future we will start the production. Currently we are working on a catalog to promote our products, and in the shortest time we will be able to send some models abroad.

5. Instead of conclusions...

A social enterprise, a protected unit, or an NGO business is the means by which our organization aims to develop the ability to be self sufficient, being itself a social services provider.

In order for such a “business” to have potential and to last, it will have to rely on the innovative, creative and sales skills offered by the human resources found in the organization.

In addition to the fact that the offered services or products must respond to specific market requests, it is important not to lose sight of our organization mission and, of course, the needs of the beneficiaries. The chosen direction, namely the development of income generating activities, even if this income is reinvested, becomes a challenge both for social services providers as well as for any private cooperative.

And then the question arises: How could we, being nothing more than social workers, psychologists or teachers, develop a viable business plan and make money from "dry stone".

Surely ambition, the openness to new, and of course the challenge to "do best" what we do, urges us to study and to seek all resources, human or material, to fulfill our purpose and to invest in creating a lasting work.

Having this in mind, we applied the incubation competition of social enterprises launched by NESsT Romania, and, at the present moment, we have received expert support from the organization, in order to design a feasibility study and a business plan.

Reinventing NGOs, in terms of income generating activities, this being the case of our foundation, comes amid financial support received by the European Social Fund, which enables us and gives us opportunities for growth and quality and quantity improvement of our work. Therefore our organization also sought resources, invented ideas, adapted models, learned ... and continuously tried to develop and to grow.

The project that made possible the launching of the social economy field is "Active partnerships for the development of social economy", financed by European Social Fund, SOPHRD 2007 - 2013, Priority Axis 6 "Promoting social inclusion", Key Area of Intervention 6.1 "Development of social economy". In the near future a new social enterprise will be opened in Bucharest, as part of the same project, also addressed to young people with disabilities, which will produce ceramic mosaic in partnership with a construction company.

With regard to our organization, it went through a time of change that made possible this creation by developing this social enterprise. We arrived to establish the social enterprise using, on one hand, the experience of other organizations with similar models in the country or abroad, and on the other hand exploiting our own human resources and our desire to provide real support to the disadvantaged people.

An important ally are the partnerships with companies or public authorities, which, if any, will certainly cover one of the basic resources to develop a social enterprise, and gives the organization sustainability mainly because it does not work alone but together with a company or a major player in the community.

This niche, that is the occurrence of social economy activities in Romania, brings new opportunities for staff training, namely "social enterprise manager" or "specialist in social economy"; these are truly training resources in this area and can be a solid part for implementing the social enterprise activities.

It may be that our initial plan was not sufficiently well defined and did not take into account all the premises, but we learned from our mistakes, and, keeping our passion and desire to succeed, we keep going further. The essential element is always a well made plan and having the necessary resources to start the activity.

PLEDOARIE PENTRU MAGAZINUL SOCIAL

Pr. Egidiu Condac^[1]

Economia socială a creat o mulțime de căi pentru rezolvarea problemelor persoanelor aflate în nevoie. O astfel de cale sau răspuns la aceste nevoi o reprezintă magazinul social. Denumirea de *magazin social* este mai puțin cunoscută decât cea de *second hand*, sau *economat*, puse în circulație în ultimii ani. Ce are în comun cu acestea două și ce le deosebește?

În toate cele trei categorii avem produse, mai ieftine decât pe piața obișnuită, fie pentru că provin din donații, fie pentru că sunt la mâna a doua. Economatele, la rândul lor, oferă produse care sunt scutite de anumite taxe, cheltuieli sau chiar de adaos comercial prin intervenția voluntară a celui care organizează această întreprindere, societate comercială sau administrația publică.

Magazinul social la rândul său este o inițiativă privată sau în asocierie, fie cu administrația locală, fie cu firme diverse. În ultimii douăzeci de ani, dar mai ales în urma recesiunii economice de la sfârșitul anului 2007, multe țări din Europa au dezvoltat o rețea de magazine sociale.

Întâlnim astfel de magazine în Germania, Belgia, Franța, Italia sau Grecia.

Ultima din aceste țări, Grecia, aflată în fruntea listei de știri cauzate de situația sa economică a încercat să rezolve gravele probleme sociale prin înființarea unor astfel de magazine. Primăria din Atena, în colaborare cu rețeaua Carrefour a deschis astfel de magazine adresate persoanelor fără venituri sau fără adăpost. Aici se găsesc produse necesare nevoilor de bază ale familiilor. Avem în acest caz un tip clasic de par-

---

[1] Director al Centrului Diecezan Caritas Iași, Ex-Președinte al Confederației Caritas România (2005-2010) str. Sărărie 134, Iași; tel.: 0232/210085; e-mail: pregidiucondac@yahoo.com

teneriat public-privat. Din cauza nevoilor tot mai mari, această colaborare se dorește extinsă în întreaga țară cu implicarea administrațiilor locale.

Un alt exemplu de magazin social îl reprezintă *inițiativa cooperativă* care organizează astfel de magazine. În Italia, de această dată, aceste magazine comercializează diferite obiecte: de la mobilier, electronice și terminând cu jucării sau cărți poștale și anticariat.

Din altă zonă a economiei sociale, și anume organizațiile neguvernamentale din cadrul Bisericii catolice, avem un model de magazin social deschis de Secours Catholique și care desface în Avignon produse de igienă și consumabile adresate copiilor până la trei ani. Beneficiari indirecti sunt familiile nevoiașe și monoparentale aflate în situație dificilă.

Ce deosebește aceste inițiative? În primul rând organizarea magazinelor sociale de către entități private, cum este și cazul Secours Catholique, echivalentul francez al Caritasului, care asigură dirijarea serviciilor magazinelor spre beneficiarii cei mai potriviți (cei mai în nevoie). Nu de puține ori s-a văzut că eforturile de solidaritate făcute de către oameni, în dorința de a-și ajuta semenii, au eșuat din cauza neștiinței sau neputinței autorităților în adresarea cazurilor. Ultimul exemplu îl reprezintă distribuirea defectuoasă a ajutoarelor în urma ninsorilor din această iarnă în România.

Desigur, relația între autorități, sectorul privat și cel neguvernamental este necesară, dar în condiții în care fiecare trebuie să își asume sarcinile și competențele care li se potrivesc cel mai bine.

Rolul autorităților considerăm că este acela de creare de facilități pentru inițiative de acest gen, punerea la dispoziție a unor spații neutilizate sau care pot fi amenajate, oferind în schimb deduceri la plata chiriilor pentru cheltuielile cu amenajări, crearea unui cadru legislativ care să permită încurajarea donațiilor (deducerea valorii donațiilor din impozitul pe profit).

Rolul firmelor poate fi acela de asumare a calității de membru activ al comunității, participând la proiecte care răspund unor nevoi reale și care sunt derulate de către organizații cu o credibilitate pe măsură.

Cu privire la rolul organizațiilor caritabile: acest tip de activitate economică, dar și socială, trebuie să permită accesul nelimitat al tuturor celor care pășesc pragul magazinelor sociale. În același timp ele sunt o formă de serviciu social pe care organizațiile respective îl oferă celor în nevoie. Prin activitatea lor și a metodelor specifice de marketing sunt identificate nevoile și preferințele clienților. Pe de altă parte, organizația selectează beneficiarii din punct de vedere al nevoilor și a posibilităților materiale. Printr-un sistem de vouchere (bonuri) persoanele ajutate pot achiziționa un pachet de servicii sau bunuri parțial sau total subvenționat de către organizația care deține magazinul social.

Printr-o flexibilitate în sortimentul de mărfuri și servicii, magazinul social poate asigura un rol activ în comunitate făcând posibil ca cei care frecventează acest loc, clienți obișnuiți sau persoane în nevoie, să se cunoască mai bine, să interacționeze, înlesnind posibilitatea unor donații viitoare de obiecte sau oferte de altă natură.

A PLEA FOR THE SOCIAL STORE

Pr. Egidiu Condac^[1]

Social economy has provided us with many solutions for people in need. One such solution or answer to these needs is the social store. The term *social store* is less known than the terms *second hand store* or *economat-type store** used in the past few years. What does a social store have in common with the other two and how do they differ?

All three categories sell goods at lower prices than the regular stores, either because the goods are donations or they are second-hand. In turn, the *economat-type* stores provide goods which are exempt from certain taxes, costs or even markup depending on who owns the business, a trading company or the public government.

The social store can be run privately or in association with the local government or various companies. In the past twenty years, but especially following the economic recession that occurred at the end of 2007, several European countries started to develop chains of social stores.

Such stores can be found in Germany, Belgium, France, Italy or Greece.

The latter, Greece, whose economy has been making the headlines lately, tried to solve its serious social issues by setting up this type of stores. The Athens City Hall in cooperation with the Carrefour hyper-market chain opened such stores addressed to people without income or shelter. The stores cater to families' basic needs. This is a classical example of public-private partnership. With the growing needs, this

---

[1] Director of the Caritas Diocesan Center in Iași, former President of the Romanian Caritas Confederation (2005-2010), Sărărie 134, Iasi; Tel.: 0040232/210085; E-mail: pregidiu-condac@yahoo.com

* Translator's note: a store that sells basic food goods at producer prices, reserved for pensioners, unemployed people, disabled persons and other underprivileged social categories.

cooperation will be extended nation-wide, involving the support of local governments.

Another example of a social store is the *cooperative initiative* that organizes such stores. This time in Italy, these stores sell a variety of items: from furniture to electronics to toys or postcards and antiques.

A different area of the social economy field, namely the NGOs of the Catholic Church, is the source of another model of social stores, opened in Avignon by Secours Catholique and selling hygiene items and consumables for children up to three years old. The indirect beneficiaries are poor and single parent families going through hard times.

What are the differences between these initiatives? Firstly, the setting-up of social stores by private entities, as is the case of Secours Catholique, the French equivalent for Caritas, which ensure that the store goods and services reach the appropriate beneficiaries (those most in need). Oftentimes, peoples' solidarity efforts in support of their own kind have failed because the authorities lacked the knowledge or the power to address their cases adequately. A recent example of that is the inefficient aid distribution following the heavy snow that befell Romania this winter.

Indeed, the relationship between authorities, private sector and nongovernmental sector is a prerequisite, provided each party commits to the task it is best qualified for.

We believe the authorities have the role of facilitating such initiatives as the ones we've described previously, of providing the space to set up the stores, whether unused spaces or ones that can be refurbished, ensuring lower rents or refurbishing costs, or establishing a legal framework that encourages donations (deducting the donations from the tax on profit).

The role of companies can be that of committed active community members who partake in projects that respond to real needs and are implemented by reliable organizations.

As for the role of charitable organizations: these social stores (in essence economic as well as social activities) should enable unrestrict-

ed access to all those entering them. At the same time, they are a form of social service which the organizations provide to those in need. The charitable organizations use their work and specific marketing methods to identify their clients' needs and preferences, while selecting their beneficiaries based on needs and financial means. Using vouchers, the needy can purchase services or goods which are partially or fully subsidized by the organization who owns the social store.

By providing flexibility in its range of goods and services, the social store can play an active role in the community, enabling its customers, people in need or regular people, to interact and get to know each other better, and thus facilitating possible future donations or other types of support.

**UN ONG UMBRELĂ PENTRU FORME
ALE ECONOMIEI SOCIALE:
LIGA NAȚIONALĂ A ORGANIZAȚIILOR CU PERSONAL
HANDICAPAT DIN COOPERAȚIA MEȘTEȘUGĂREASCĂ
(L.N.O.P.H.C.M.)**

Ioana Ene^[1]

Liga Națională a Organizațiilor cu Personal Handicapat din Cooperația Meșteșugărească (L.N.O.P.H.C.M.) este o organizație neguvernamentală care a fost înființată în anul 1994 prin libera asociere a acelor societăți cooperative din cadrul cooperației meșteșugărești, special constituite pentru încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap. Societățile cooperative meșteșugărești reprezintă una dintre formele de economie socială în România cu o activitate semnificativă și îndelungată în ceea ce privește sprijinul acordat acestor persoane supuse riscului de excludere de pe piața muncii. L.N.O.P.H.C.M. este un ONG tip umbrelă care are ca membri societăți cooperative meșteșugărești care au statut de unitate protejată autorizată, dar și oricare alte societăți comerciale, indiferent de forma de proprietate, care au statut de unitate protejată autorizată. Conform prevederilor articolului 5 din Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap unitatea protejată autorizată este „operatorul economic de drept public sau privat, cu gestiune proprie, în cadrul căruia cel puțin 30% din numărul total de angajați cu contract individual de muncă sunt persoane cu handicap.”

---

[1] Specialist în angajare asistată la Liga Națională a Organizațiilor cu Personal Handicapat din Cooperatia Meștesugareasca, Calea Plevnei nr. 46-48, sector 1, Bucuresti, tel/fax: 021-3124439, email: ioana.ene@lnophcm.ro

L.N.O.P.H.C.M. are o strategie internă care răspunde pe cât posibil nevoilor tuturor unităților afiliate cărora le reprezintă și promovează interesele în fața factorilor de decizie legislativă și executivă ai țării, în relația cu instituțiile publice, cu organizațiile neguvernamentale și cu orice alți actori instituționali. Liga Națională a Organizațiilor cu Personal Handicapat din Cooperația Meșteșugărească reprezintă interesele economice, tehnice, sociale și juridice ale membrilor săi.

De asemenea, orice unitate protejată autorizată poate deveni membru al L.N.O.P.H.C.M. astfel încât să beneficieze de modalitățile prin care putem conlucra eficient în vederea identificării unor oportunități de incadrare în muncă a persoanelor cu handicap și a obținerii unor facilități economico-organizatorico-fiscale pentru unitățile protejate autorizate. Scopul acestei colaborări îl reprezintă unirea într-o entitate reprezentativă care are ca obiectiv final integrarea pe piața muncii a persoanelor cu handicap.

În prezent, membrii organizației noastre sunt: SCM Comira Rădăuți, SCM Caritatea Satu-Mare, SCM Carpemat Constanța, SCM Cartonajul Satu-Mare, SCM Cartonajul Suceava, SCM Progresul Deva, SCM Speranța Prest Com Constanța, SCM Unirea Nevăzătorilor Alba Iulia, SCM Unirea Nevăzătorilor Ploiesti, SCM Unirea 50 Satu-Mare, SCM Tomis Legătorie Cărți Constanța, S.C. Webnet Solutions S.R.L. Constanța, Secția Cartonajul din cadrul SCM Unirea Timișoara, Secția "Viață Independentă" din cadrul Asociației Viață Independentă a Persoanelor cu Dizabilitați Constanța și Asociația "Societatea Handicapaților din Constanța",

Pentru a reprezenta interesele membrilor și a pune în aplicare obiectivele în teritoriu sunt înființate două filiale: Filiala Organizația Teritorială a Persoanelor cu Handicap din Cooperația Meșteșugărească- OTPHCM Tomis 2000, Constanța și Filiala "Sfantul Ștefan" în Barlad, județul Vaslui.

Una dintre liniile de acțiune ale L.N.O.P.H.C.M pentru următoarea perioadă o reprezintă lărgirea și stimularea pieței de desfacere pentru produsele și/sau serviciile membrilor noștri, deoarece acestea sunt produsul muncii efective a persoanelor cu handicap. Este bine de știut că o persoana cu handicap neintegrată în muncă beneficiază doar de o

protecție pasivă, și anume indemnizația, practic fiind considerat doar un consumator de bunuri și servicii.

L.N.O.P.H.C.M. are ca obiectiv principal facilitarea încadrării în muncă a persoanelor cu handicap. Liga Națională a Organizațiilor cu Personal Handicapat din Cooperația Meșteșugărească dispune de un program ce vizează oferirea de servicii de suport și sprijin a persoanelor cu handicap aflate în căutarea unui loc de muncă, punând accentul pe câteva componente: abordarea individualizată a persoanelor cu handicap, centrarea pe nevoile reale de incluziune socială a fiecărei persoane cu handicap, identificarea limitărilor, dar mai ales a competențelor sociale și a abilităților de muncă ale fiecăruia. Toate acestea sunt realizate în colaborare cu centre care oferă servicii sociale specializate.

În sensul acesta, L.N.O.P.H.C.M. are un parteneriat cu Centrul de Formare Continuă și Evaluarea Competențelor în Asistența Socială. Obiectivul acestui acord îl reprezintă derularea unor activități de intermediere între persoanele cu dizabilități și angajatori și furnizarea de servicii de suport pentru angajarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități.

L.N.O.P.H.C.M. colaborează cu Centrul de Incluziune Socială București înființat în cadrul proiectului “Integrarea pe piața muncii: șanse sporite pentru persoanele cu dizabilități”, pentru a sprijini persoanele cu dizabilități din Regiunea București-Ilfov în procesul de integrare/reintegrare pe piața muncii.

De asemenea, de curând L.N.O.P.H.C.M. a semnat un protocol de cooperare cu Institutul pentru Politici Sociale în cadrul proiectului “Centrele de Incluziune Socială-opportunitate pentru facilitarea participării pe piața muncii a grupurilor vulnerabile”. Acest protocol are ca obiectiv informarea potențialilor beneficiari (persoane cu dizabilități) cu privire la activitățile proiectului și orientarea acestora către serviciile oferite în scopul facilitării integrării pe piața muncii.

Liga Națională a Organizațiilor cu Personal Handicapat din Cooperația Meșteșugărească a elaborat un set de trei principii referitoare la

încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, după care se ghidează în ansamblul activităților desfășurate, și anume:

1. *Principiul responsabilității statului pentru realizarea protecției speciale a persoanelor cu handicap*: statul sprijină acțiunile și contribuie la realizarea și adoptarea unui cadru legislativ coerent, aplicabil și eficient astfel încât să fie realizată, efectiv, cu costuri minime și rezultate maxime integrarea în muncă a persoanelor cu handicap.

2. *Principiul individualizării programelor de inserție socială și de protecție a persoanelor cu handicap*: potrivit acestui principiu, fiecare program trebuie să fie specific fiecărui adresant în parte, iar pe parcursul derulării procesului de încadrare în muncă trebuie să existe sau să fie create locuri de muncă protejate, în funcție de nevoile fiecărei persoane cu handicap.

3. *Principiul sustinerii coparticipării și autoprotecției fiecărei persoane cu handicap la întocmirea și realizarea programului personal de inserție socială și de încadrare în muncă*: acest principiu face referire la necesitatea consultării și implicării persoanelor cu handicap și/sau a reprezentanților acestora pe parcursul derulării proceselor, a luării deciziilor ce țin de integrarea lor socială și profesională.

**AN UMBRELLA NGO FOR SOCIAL ECONOMY ENTITIES:
THE NATIONAL LEAGUE OF HANDICRAFT COOPERATIVE
ORGANIZATIONS WITH DISABLED EMPLOYEES
(L.N.O.P.H.C.M.)**

Ioana Ene^[1]

The National League of Handicraft Cooperative Organizations with Disabled Employees (L.N.O.P.H.C.M.) is a non-governmental organization established in 1994 as a result of the free association of those handicraft cooperative societies that were specifically set up for the purpose of employing people with disabilities. Handicraft cooperative societies are one of the types of social economy entities active in Romania, with a long-standing tradition in supporting people at risk of exclusion from the labor market. L.N.O.P.H.C.M. is an umbrella NGO whose members are those handicraft cooperative societies which function as authorized sheltered units, but also other commercial companies, regardless of their form of ownership, who have the same statute of authorized sheltered unit. According to the provisions of Article 5 of Law 448/2006 on protecting and promoting the rights of people with disabilities, the authorized sheltered unit is “the private or public business where people with disabilities represent at least 30% of the total number of employees”.

L.N.O.P.H.C.M. has an internal strategy for responding, to the best of its abilities, to the needs of all its affiliates whose interests it promotes and represents in its interaction with the country’s legal and executive

---

* SCM – abbreviation for handicraft cooperative societies;

^[1]Assisted employment specialist, L.N.O.P.H.C.M, 46-48 Plevnei Ave., sector 1, Bucharest, tel/fax: 021-3124439, email: ioana.ene@lnophcm.ro

decision-makers, public institutions, NGOs and any other institutional stakeholders. L.N.O.P.H.C.M. represents its members' economic, technical, social and legal interests.

Furthermore, any authorized sheltered unit may become a member of L.N.O.P.H.C.M., benefiting thus from our efficient support and cooperation in identifying job opportunities for people with disabilities and in obtaining economic, organizational and tax facilities and incentives for the authorized sheltered units themselves. The purpose of this cooperation is to form a strong representative entity whose end objective is the labor insertion of people with disabilities.

At present, our organization includes the following members: SCM* Comira Rădăuți, SCM Caritatea Satu-Mare, SCM Carpemat Constanța, SCM Cartonajul Satu-Mare, SCM Cartonajul Suceava, SCM Progresul Deva, SCM Speranța Prest Com Constanța, SCM Unirea Nevăzătorilor Alba Iulia, SCM Unirea Nevăzătorilor Ploiesti, SCM Unirea 50 Satu-Mare, SCM Tomis Legătorie Cărți Constanța, S.C.** Webnet Solutions S.R.L. Constanța, Cartonajul Section of SCM Unirea Timișoara, "Independent Life" Section of "An Independent Life for People with Disabilities" Constanța Association and "The Society of People with Disabilities from Constanța" Association.

To best represent our members' interests and achieve our goals in the field as well as at central level, we opened two subsidiaries: "OTPHCM Tomis 2000" Field Organization of Handicraft People with Disabilities, in Constanța district and "Sfântul Ștefan" in Bârlad, Vaslui district.

One of the plans L.N.O.P.H.C.M has lined up for the near future is to enlarge and encourage the market for our members' products and/or services, as these are the concrete work output of our employees with disabilities. It is worth noting that an un-occupied person with disabilities enjoys only a passive protection, e.g. the monthly allowance, and is in fact considered to be a consumer of goods and services.

The main objective of L.N.O.P.H.C.M. is to facilitate the labor insertion of people with disabilities. We have a program for providing support

services for people with disabilities in search of a job, with particular emphasis on: an individual services plan for each person with disabilities, a focus on each person's real social inclusion needs, an assessment of the person's limitations, as well as social competencies and working skills. All these are conducted in cooperation with a specialized social services center.

For this, L.N.O.P.H.C.M. has established a partnership with The Center for Continuous Training and Assessment of Social Care Competencies. The aim of this partnership is to ensure mediation between people with disabilities and employers and to provide support services for the labor insertion of people with disabilities.

L.N.O.P.H.C.M. works with the Social Inclusion Center in Bucharest which was set up under the "Labor insertion: increased opportunities for people with disabilities" project, to support the labor insertion or reinsertion of the people with disabilities from the Bucharest-Ilfov region.

In addition, L.N.O.P.H.C.M. recently signed a cooperation agreement with the Institute for Social Policies as part of the "Social Inclusion Centers – an opportunity to facilitate the participation of vulnerable groups to the labor market" project. The objective of this agreement is to inform potential beneficiaries (people with disabilities) about the activities carried out under the project and to refer them to the services it provides in support of their labor insertion.

L.N.O.P.H.C.M. has formulated three guiding principles governing the labor integration of people with disabilities, as follows:

1. *The principle of state responsibility for ensuring the special protection of people with disabilities:* the state supports the related activities and contributes to the formulation and endorsement of a coherent, practical and efficient regulatory framework that enables a maximum benefit for minimum cost labor insertion of people with disabilities.

2. *The principle of individualized programs for social insertion and protection of people with disabilities:* according to this principle, each

program has to be tailored to the individual needs; during the labor insertion process, sheltered workplaces should be made available if they already exist or be created where there aren't any, based on the needs of each person with disabilities.

3. The principle of co-participation and self-management of each person with disabilities in the process of preparing the personalized social insertion program: this principle refers to the need to consult and involve the people with disabilities and/or their representatives in the program development and decision-making processes that concern their social and professional integration.

ÎN SPRIJINUL COMPANIILOR ROMÂNESTI PENTRU O DEZVOLTARE COMPETITIVĂ ȘI DURABILĂ

Alina-Nona Petric^[1]

Proiectul „Întărirea capacității companiilor românești de dezvoltare a parteneriatelor sociale - Responsabilitate Socială Corporativă (RSC)” este un proiect co-finanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 (POSDRU/64/3.3/S/41722) și este implementat de către Asociația Națională a Exportatorilor și Importatorilor din România (ANEIR) în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și Agenția pentru Implementarea Proiectelor și Programelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii (AIPPIMM).

Proiectul promovează și dezvoltă conceptul de responsabilitate socială corporativă (RSC) în rândul companiilor din România, în special în cazul IMM-urilor. Aceasta se justifică prin faptul că adoptarea de practici RSC devine mai benefică pe măsură ce într-o societate sectorul privat capătă greutate decizională. Trebuie astfel abordată diferența dintre orientările exclusive ale sectoarelor de profit și non-profit astfel încât acestea să formeze un parteneriat axat pe dezvoltarea comunității spre beneficii comune.

Tema centrală a proiectului este lansarea și promovarea RSC în rândul companiilor din România. RSC se referă la un sector de practici de business în care investitorii iau în calcul nu doar obținerea unor beneficii directe și de moment, ci și impactul pozitiv extern pe care întreprinderile îl pot avea asupra comunităților în care își desfășoară activitatea, asupra utilizării responsabile a mediului, a dezvoltării durabile

---

^[1] PR & Visibility Coordinator, UNDP, tel: 021 201 78 11; Fax: 021 201 78 28; Email: alina.petric@undp.org

a practicilor de muncă și a resurselor umane. Prin inițiativele de RSC, agenții economici privați nu rămân doar beneficiarii unei societăți dezvoltate coerent și durabil, ci devin parteneri din ce în ce mai importanți în trasarea direcțiilor de dezvoltare ale acesteia.

Obiectivul principal al proiectului este de a stimula interesul angajatorilor români în activitățile care generează mai mult decât un profit direct imediat, urmărind contribuția lor la investițiile pe termen lung în resursele umane sau în mediu. Creșterea gradului de conștientizare cu privire la posibilitatea implicării în astfel de activități și beneficiile sprijinirii dezvoltării durabile au fost înglobate în cele 4 obiective generale ale proiectului: îmbunătățirea cunoștințelor și expertizei companiilor românești în responsabilitate socială (RS) prin punerea la dispoziție a ghidurilor de lucru; dezvoltarea capacității companiilor de implementare a practicilor de RS prin testarea acestora în companii românești; formarea de resurse umane prin instruirea managerilor în RS; și promovarea RS în rândul publicului larg.

În urma efectuării unor analize privind contextul social, legislativ, economic și de mediu din România dar și a practicilor RSC la nivel european, a fost elaborat un model de implementare a principiilor RSC, adaptat companiilor mici și mijlocii românești intitulat „Creșterea adaptabilității companiilor românești prin intermediul RSC – amenințări, oportunități și integrare Europeană”. Modelul a fost dezvoltat de o echipă de experți, iar pe baza lui a fost publicat un ghid care va servi companiilor românești drept document orientativ în elaborarea și implementarea de strategii RSC.

Acest prim ghid *IMM-uri responsabile social: Ghid privind modelul de integrare a responsabilității sociale* a fost lansat la Conferința Națională organizată în cadrul proiectului din data de 21 februarie a.c., și este rezultat al unor analize privind contextul social, legislativ, economic și de mediu din România, dar și a practicilor RSC la nivel European. Scopul acestui ghid este să catalizeze afaceri mai competitive și mai durabile în România, permițându-le IMM-urilor să lucreze pentru profit nu doar dintr-o perspectivă financiară, ci și dintr-o perspectivă civică, într-un

mod care le îmbunătățește succesul financiar pe termen scurt, mediu și lung. Vor urma alte trei ghiduri: *Studii de caz și lecții învățate de la IMM-uri în procesul integrării RS în practicile lor de afaceri*, *Implementarea RS: instrumente și tehnici și RS în IMM-uri: Privire de ansamblu asupra modelului românesc de RS, implementarea acestuia și studii de caz ale unor IMM-uri românești*.

Pe baza unei competiții naționale au fost selectate șase companii din domeniile de energie și minerit, producție și servicii, care vor fi sprijinite pe o perioadă de aproximativ un an de o echipă de experți să dezvolte strategii și să implementeze activități și/sau proiecte de RSC. De asemenea, vor fi desfășurate cursuri de instruire despre RSC la care sunt invitați să participe personal/colaboratori al/ai asociațiilor IMM-urilor, asociațiilor profesionale, asociațiilor fermierilor și meseriașilor, a Camerelor de Comerț și Industrie, partenerilor sociali (patronate, sindicate) și ai organizațiilor societății civile. Cursurile de instruire vor pune accent pe creșterea gradului de conștientizare a faptului că afacerile responsabile social pot fi profitabile, prin evidențierea unor bune practici în domeniu.

Cursurile de instruire se vor desfășura în 8 localități din țară, după cum urmează: în luna mai la Craiova, iunie la Constanța și București, iulie la Timișoara și Bacău, octombrie la Sf Gheorghe și Cluj, iar în luna noiembrie la Iași.

De asemenea, vor fi organizate două conferințe, o Conferință Națională în luna septembrie și o Conferință Internațională în luna ianuarie 2013, la care vor fi lansate ghidurile următoare și experiențele acumulate pe parcursul proiectului.

Mai multe informații despre proiect și despre calendarul cursurilor de instruire se găsesc pe site-ul www.aneir-csr.ro.

SUPPORTING ROMANIAN COMPANIES TOWARDS A COMPETITIVE AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Alina-Nona Petric^[1]

“Strengthening the capacity of the Romanian companies to develop social partnerships - Corporate Social Responsibility (CSR)” is a project co-financed by the European Social Fund through the 2007–2013 Development of Human Resources Sectorial Operational Program (Project ID: POSDRU/64/3.3/S/41722), implemented by the National Association of Romanian Exporters and Importers (ANEIR) in partnership with the United Nations Development Programme (UNDP) and the Agency for Implementing Projects and Programmes for Small and Medium-Sized Enterprises (AIPPIMM).

The project develops and promotes the concept of corporate social responsibility (CSR) among Romanian companies, with a special focus on the SMEs. The need for such a project is justified by the fact that CSR practices become more beneficial the more a society invests its private sector with greater decisional power. Therefore, the differences between the motivations driving the profit and the non-profit sectors need to be bridged so that the two sectors form a community-focused partnership that benefits both of them.

The theme of the project is the launching and promoting of CSR within the Romanian corporate sector. CSR encompasses various business practices whereby investors consider not only the short term direct profits, but also the positive impact that their enterprises can have on the communities within which they operate, on the environment and the resources used, and on the long term development of human capital and

---

^[1] PR & Visibility Coordinator, United Nations Development Programme, tel: 021 201 78 11; Fax: 021 201 78 28; Email: alina.petric@undp.org

working conditions. Through CSR, private businesses become more than the beneficiaries of a coherently and sustainably developed society, they take an active role in shaping society that way.

The main aim of the project is to stimulate Romanian employers' interest in activities which generate more than just a direct return, and thus contribute towards long-term investments in human capital or the environment. Raising awareness regarding the opportunity for companies to actively participate in such activities and see for themselves the benefits of supporting sustainable development is part of the 4 overall goals of the project: enhancing the CSR-related know-how of Romanian companies by providing them with practical guidebooks; developing the companies' ability to implement social responsibility practices by piloting recommended CSR strategies within selected Romanian companies; accumulating human capital in CSR by training managers in the field; and raising public awareness of CSR.

Following an analysis of the Romanian social, legislative, economic and environmental context for CSR implementation, as well as a comparison with CSR practices in the EU, a team of project experts developed a model of CSR practice applicable to the Romanian SMEs and entitled "Improving the adaptability of Romanian companies through CSR – threats, opportunities and European integration". The model was further developed into a guidebook for Romanian SMEs which offers them guidance on integrating social responsibility principles and practices into their core business.

This guidebook *Socially Responsible Small and Medium-sized Enterprises: Guide on Integrating Social Responsibility into Core Business* is the first in a series launched at the National Conference organized on 21 February 2012 as part of the project and is a result of analyses regarding the social, legislative, economic and environmental dimensions of the Romanian context, as well as of the various CSR practices applied in the EU. The guide's aim is to catalyze more competitive and sustainable businesses in Romania, by enabling SMEs to work for profit not only from a financial perspective, but also from a

civic one, in a way that also improves their short, medium and long term financial success. Three more guidebooks will follow this one, namely: *Case studies and lessons learnt from the SMEs which applied CSR to their core business practices*; *CSR implementation: tools and techniques*; and *CSR and the SMEs: Overview of the Romanian CSR model, its implementation and case studies of Romanian SMEs*.

Based on a nation-wide competition process, 6 companies from the energy and mining, manufacturing, and services fields were selected to receive the assistance of a team of experts for one year in developing CSR strategies and implementing CSR activities and/or projects. In addition, training sessions on CSR will be conducted for the employees or partners of SMEs, professional associations, farmers' and craftsmen's associations, Chambers of Commerce and Industry, social partners (employers' associations, trade unions) and civil society organizations. The training sessions will focus on increasing awareness regarding the benefits of conducting socially responsible businesses by sharing best practices in the field.

The training sessions are scheduled to take place in 8 cities in the country, as follows: Craiova in May, Constanța and Bucharest in June, Timișoara and Bacău in July, Sf. Gheorghe and Cluj in October, and Iași in November.

Also, two more conferences will be organized, a National Conference scheduled for September and an International Conference scheduled for January 2013, with the purpose of launching the next guidebooks and sharing the experience accumulated during project implementation.

For more on the project and the training calendar, please go to www.aneir-csr.ro.

O INVESTIȚIE PENTRU VIITOR: MASTERUL DE ECONOMIE SOCIALĂ

Iosefina Cristina Loghin^[1]

Rezumat

Masteratul de Economie Socială are un caracter puternic aplicativ și interdisciplinar, adresându-se absolvenților de învățământ superior preocupați de o specializare nouă în România – Economia Socială – care deschide posibilități de a ajuta factorii decizionali în elaborarea unor politici ocupaționale, luând în calcul grupurile cu risc crescut de excluziune de pe piața muncii. Obiectivul programului de master este de a forma specialiști calificați în procesele de inovare și de crearea de noi locuri de muncă, în special pentru persoanele marginalizate economic și social, respectiv de a încuraja inițiativele absolvenților privind apariția de noi forme de întreprinderi de economie socială ca soluții de integrare pe piața muncii a persoanelor vulnerabile. Masteratul de Economie Socială este o garanție pentru procesul de formare a unei noi specializări-*specialist în economia socială*- în condiții de profesionalism, de respectare a criteriilor de calitate și performanță europeană. Materialul de față reflectă experiența de masterand în cadrul acestui program.

Cuvinte cheie: *masterat, specialist în economie socială*

Masterul de Economie Socială care se derulează din 2010 la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București, în parteneriat cu Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea de Stat din Oradea, este un produs al proiectului

---

[1] Mag. Ing. Iosefina Cristina Loghin, Studentă în anul al doilea de studiu la Masterul de Economie Socială, Universitatea Creștină “Dimitrie Cantemir”, București; Președinte PROGENIES, office@progenies.org

POSDRU/14/6.1/S/2 derulat pe o perioadă de 36 de luni (cu începere din noiembrie 2008) și implementat de către: MMFPS/DPIS, ANOFM, DGASPC Sector 1 București, Consiliul Local Piatra Neamț, Direcția Asistență Socială Timișoara, ENSIE Belgia, INTEGRA Oradea, BBI.

Proiectul „Economia Socială - Model inovator pentru promovarea incluziunii active a persoanelor defavorizate” propunea dezvoltarea unui sistem unitar eficient și modern al economiei sociale în România prin componentele abordate: cercetare, legislație, centre de resurse, formare și educație, parteneriate, comunicare și informare, realizarea unor întreprinderi pilot.

Componenta formare și educație din acest proiect a cuprins: un program de formare în domeniul economiei sociale a peste 700 de persoane formate (cu realizări de materiale de formare, identificare a participanților și formarea lor ca și potențiali antreprenori sociali); cursuri realizate în 2011 la Brașov și Timișoara; concurs de proiecte la nivel național, realizat în 2011; identificarea și organizarea unor burse pentru studenții programului de Master, 2011.

Ca masterand în anul al doilea al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” București, în cadrul Facultății de Științe Politice, pot afirma că oportunitatea derulării Masterului de Economie Socială sub acest patronaj a fost o nouă șansă pentru mine.

Înalta pregătire a profesorilor care ne sunt model și călăuză în lumea cercetării academice a disciplinelor care interferează zona economică cu partea practică și pragmatică a socialului transformate în politici publice pe care noi, viitorii specialiști în economie socială suntem chemați să le creăm, este o continuă provocare pentru profesiile noastre. Să înveți cu inima, căci așa se învață într-o universitate creștină, este un dar pe care, primindu-l, trebuie să îl faci să rodească pentru cei din jurul tău. De aceea mi-au rămas profund întipărite cursurile despre metodologia cercetării sociale care ne aduceau din lumea lui Descartes la cea a lui Weber, prin trecerile de la *methodos* la *logos* și invers. După ce știi să pui corect întrebarea, adică să îți definești bine problema pe care vrei să o rezolvi, cu ceea ce am învățat la cursul de evaluare a politicilor și

programele sociale poți să construiești partea de resurse necesare rezolvării problemei identificate. Acum intră în ecuație principala resursă: Omul. De aceea managementul resurselor umane admirabil prezentat pe parcursul acestui master, îmbinat cu psiho-sociologie socială, marketing și etică în afaceri nu poate fi finalizat decât cu politici ocupaționale, de ce nu – europene, de succes.

Dovada că acest master este dorit se poate ilustra prin numărul de 53 de noi masteranzi care acum sunt în primul an de studii la Masterul de Economie Socială, de la Facultatea de Științe Politice din Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” București.

Rețeaua constituită din cele patru universități românești: Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București, Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea din Oradea și Universitatea de Vest din Timișoara este o garanție pentru procesul de formare a unor noi specializări în condiții de profesionalism, de respectare a criteriilor de calitate și de performanță ridicată.

Programul Masteratului de Economie Socială se desfășoară pe o perioadă de doi ani universitari (4 semestre, 120 credite).

Programul vine în întâmpinarea dorinței de a extinde și de a aprofunda cunoașterea unor teme și probleme din domeniul economiei centrată pe problemele sociale, în special protecția grupurilor vulnerabile, prin crearea de locuri de muncă în întreprinderi de economie socială. De asemenea, sunt vizați absolvenții cu studii superioare care intenționează să dezvolte asociații, instituții, fundații, activități cu profil de economie socială în vederea creării de locuri de muncă pentru grupuri cu risc de excludere ridicată pe piața muncii. Masteranzii sunt sprijiniți în activitatea practică și de cercetare prin formarea de echipe multidisciplinare care vor fi implicate în elaborarea și analiza programelor și proiectelor din domeniul economiei sociale, inclusiv în procesul desfășurării practicii de specialitate.

Curricula universitară a fost elaborată pe baza colaborării cu universități din Belgia, Franța, Olanda, prin sprijinul direct al unor specialiști din aceste țări, cât și prin consultarea programelor universitare din

Europa și SUA care au tradiție în economia socială. Planul de învățământ cuprinde următoarele discipline: Introducere în economia socială; Managementul resurselor umane; Psihologie socială organizațională; Drept social comunitar; Metodologia cercetării sociale; Bazele financiar contabile ale economiei sociale; Programe sociale de dezvoltare comunitară și efectele în planul dezvoltării; Politici de incluziune pentru grupuri cu risc crescut pe piața muncii; Management strategic; Antreprenoriatul social; Consiliere pentru persoane în situații de risc; Strategii de marketing aplicate în economia socială; Dreptul muncii: Cadrul juridic al organizațiilor și întreprinderilor de economie socială; Structuri și mecanisme de finanțare a proiectelor europene. Management intercultural de proiect; Managementul schimbării și al riscurilor; Carieră și dezvoltare personală; Politici publice în UE; Etica în afaceri și responsabilitate socială; Evaluarea politicilor și programelor sociale; Indicatori economici, sociali, demografici și de sănătate; Politici ocupaționale.

Aș vrea să nu trec cu vederea și calitatea înaltă a colegilor mei de master, cei mai mulți fiind implicați în activități ce țin de spațiul economiei sociale, care aduc orelor și seminariilor mult conținut prin nivelul ridicat al dezbaterilor, dar și al prezentărilor pe care le fac cu diferite ocazii universitare. Universul nostru de interferență nu este doar în cadrul orelor de master ci și extra-universitar, participând la acțiuni comune științifice, academice, de voluntariat inițiate de colegi sau profesori. Și ca să vă creez o imagine a ceea ce suntem noi, o să citez o bună colegă care spune că „acest master i-a adus și o nouă serie de prieteni în viața ei.”

AN INVESTMENT FOR THE FUTURE: THE SOCIAL ECONOMY MASTER PROGRAM

Iosefina Cristina Loghin^[1]

Abstract

The Master Program of Social Economy is a highly applied and inter-disciplinary program addressed to those higher education graduates showing interest in social economy, an area of expertise that is new in Romania and that opens up alternative opportunities for helping decision-makers formulate occupational policies targeting the groups at risk of exclusion from the labor market. The goal of the master program is to develop specialists skilled in creating innovative employment opportunities, particularly for economically and socially marginalized people, and to encourage the graduates' initiative to set up new forms of social economy enterprises as solutions to the integration of vulnerable groups on the labor market. The Social Economy Master Program is the guarantee of a new graduate education specialization – *social economy specialist* – obtained through an education process conducted at high professional standards and in compliance with the European quality criteria and performance. The information below reflects my experience as a master student of this program.

Key words: *master program, social economy specialist*

The Social Economy Master conducted since 2010 at “Dimitrie Cantemir” Christian University in Bucharest, in partnership with Babeş-Bolyai University from Cluj, West University in Timișoara, and the State University in Oradea, is an output of the three-year project co-financed

---

^[1] Mag. Eng. Iosefina Cristina Loghin, Second year student of the Social Economy Master Program at “Dimitrie Cantemir” Christian University, Bucharest; President of PROGENIES, office@progenies.org

by the European Social Fund through the 2007–2013 Development of Human Resources Sectorial Operational Program (Project ID: POSDRU/14/6.1/S/2) initiated in November 2008 and implemented by the Ministry of Labour, Family and Social Protection of Romania, the National Agency for Employment, the General Directorate for Social Assistance and Child Protection in District 1 of Bucharest, the Local Council of Piatra Neamț, the Social Assistance Directorate of Timișoara, ENSIE - European Network for Social Integration Enterprises (Belgium), INTEGRA Oradea, and Bernard Brunhes International (France).

The project called “Social Economy – an Innovative Model for Promoting Active Inclusion of Disadvantaged Groups” was aimed at developing a unified, efficient and modern system of social economy in Romania by addressing the following areas: research, legislation, resource centers, training and education, partnerships, communication and information, the creation of pilot enterprises.

The training and education component of this project consisted of a training program on social economy for over 700 persons (including development of training materials, identifying participants and training them as potential social entrepreneurs); training sessions conducted in 2011 in Brașov and Timișoara; a nation-wide project competition organized in 2011; identifying and organizing scholarships for the students of the Master program in 2011.

As a second year master student at the “Dimitrie Cantemir” Christian University in Bucharest, the Faculty of Political Sciences, I can say that the opportunity to undertake this Social Economy Master under such high patronage was a new chance for me.

A continuous challenge in our work as students is the distinguished education of the professors who provide us with inspiration and guidance in the world of academic research and study of cross-border disciplines such as the economy and social fields shaped into public policies that we, the future social economy specialists, will have to create one day. To learn with the heart, as is the custom in a Christian university, is a gift that once received, it needs to be nurtured and

turned to good account for everyone around. This is why I will never forget the classes on social research methodology which walked us through Descartes' world as well as Weber's, by going from *methodos* to *logos* and back. Once you ask the right question, once you have a proper understanding of the problem you wish to solve, the class on evaluating social policies and programs can provide you with the tools to build the resources required to solve the problem you've just identified. And here comes the main resource: Man. This is why, the class on human resources management splendidly presented in this master program, combined with the classes on social psycho-sociology, marketing and business ethics can only lead to the formulation of successful local and, why not, even European occupational policies.

An argument in support of the success of this master is the 53 new students who enrolled this year in the Social Economy Master Program at the Faculty of Political Sciences, "Dimitrie Cantemir" Christian University in Bucharest.

The network consisting of 4 Romanian Universities ("Dimitrie Cantemir" Christian University in Bucharest, Babeş-Bolyai University from Cluj, the State University in Oradea and West University in Timișoara) represents a guarantee for new graduate education specializations obtained through a professional education process conducted at high standards of quality and performance.

The Master of Social Economy Programme covers a period of two academic years: (4 semesters, 120 credits).

The program meets the need to broaden and deepen the knowledge of themes and concerns related to the field of economy that focuses on social issues, especially the protection of vulnerable groups by creating jobs in social economy enterprises. Also, the program is addressed to higher education graduates who intend to create associations, institutions, foundations, social economy-oriented activities targeting job creation for groups at high risk of exclusion from the labor market. Master students find support for their practical and research work in the multidisciplinary teams they form which become involved in the

analysis of social economy projects and programs, including in the process of specialized practical work.

The university curricula was developed as a result of the partnership with other universities in Belgium, France, and the Netherlands and their specialists in the field, as well as of a review of the curricula taught by Europe and US universities with tradition in social economy studies. Our curricula includes the following subjects: An introduction to social economy; HR management; Organizational social psychology; Community law; Social research methodology; Financial and accounting basics of social economy; Social programs for community development and impact on development; Policies for inclusion on the labor market of groups at risk; Strategic management; Social entrepreneurship; Counseling for people at risk; Marketing strategies applied to social economy; Labor law: the legal framework of social economy organizations and enterprises; European project structures and financing mechanisms. Intercultural project management; Change and risk management; Career and personal development; Public policies in the EU; Business ethics and social responsibility; Evaluating social policies and programs; Economic, social, demographic and health indicators; Occupational policies.

I would also like to mention my highly qualified master colleagues, many of whom are involved in activities related to the field of social economy and who bring considerable added-value through professional discussions in class or high quality presentations at various academic events. Our paths cross not only during the master program, but also in extra-curricular activities, in our joint scientific, academic or voluntary endeavors initiated by peers or professors. The best image of what we are is offered by a good colleague of mine who said “this master also came with a new group of friends in my life.”

Recenzii

Book reviews

ECONOMIA SOLIDARĂ: ALTERNATIVĂ SAU PALIATIV?

(L'économie solidaire. Alternative ou palliatif?)
Guigue, B., Paris, L'Harmattan, 2001

Ada-Marlen Chmilevschi^[1]

*„Să poți aduce în relațiile prezente ceva din natura
relațiilor viitoare este un lucru revoluționar.”^[2]*

Bruno Guigue este un înalt funcționar public francez, lector la Universitatea din Réunion, fost subprefect de Saintes responsabil pe probleme politice și consilier al Ministrului delegat pentru ocupare.

Activitatea economică, în viziunea lui Aristotel, oscilează constant între satisfacerea unor nevoi și atragerea de profit, între valorile de uz și valorile de schimb, între nevoile colective și impulsurile egoiste ale indivizilor.

O astfel de afirmație îl face pe autorul cărții să se întrebe care ar fi scopul unui sector economic plasat la distanță egală între Stat și Piață, dar forțat să interacționeze și să facă compromis cu ambele. Pot oare economia socială și cea solidară, considerate de autor ca fiind componentele acestui sector, să ofere cu adevărat o alternativă la actualul sistem de producție, o gamă nouă de acțiuni colective, sau sunt ele doar niște mijloace de perpetuare a aceluiași sistem, pe ale cărui 'victime' le asistă?

---

^[1] Masterand, Programul de Educație în Științe Sociale, Universitatea din Lille, Franța.

^[2] P. 70; Jean Graves (1854-1939) anarhist, activist, jurnalist și scriitor.

Economia socială și cea solidară au un statut legal diferit: economia solidară reunește toate asociațiile reglementate de Legea din 1901^[1]. O altă diferență între cele două economii constă în valorile pe care se concentrează fiecare: economia solidară acordă mai multă atenție obiectivului (acela de a veni în sprijinul cetățenilor aflați în dificultate), în timp ce economia socială pune accentul pe modul de funcționare (acela al democrației și egalității în procesul de producție și în distribuirea profitului). Pentru amândouă, interesul colectiv este mai presus de profitul individual.

Patru principii stau la baza celui de-al treilea sector: libertatea de asociere, controlul democratic, activitățile desfășurate în slujba interesului comun, caracterul colectiv și inalienabil al capitalului respectivei entități. Deși respectă aceleași principii, entitățile economiei sociale și ale celei solidare pot fi foarte eterogene. De aceea este dificilă definirea conceptului de *al treilea sector*. Pe de altă parte, însăși rezistența sa la definirea formală îl face să fie un sector mai puternic, cu o mai mare libertate și flexibilitate.

Pentru a supraviețui, economia solidară este obligată să facă compromis cu mediul în care se află. Prin faptul că ajută victimele capitalismului, este acuzată de liberali că ajută la conservarea însuși sistemului împotriva căruia luptă și pe care îl consideră inuman.

În acest caz, este cel de-al treilea sector o alternativă reală sau doar un paliativ pentru sistemul economic actual?

Descriind cel de-al treilea sector, diferențele față de Piață și Stat, istoricul său și dificultățile întâmpinate de-a lungul timpului, statutul său și mijloacele de funcționare, precum și posibilele soluții pentru viitorul său, autorul realizează un fel de analiză SWOT (punctele tari și slabe ale sectorului), ajungând la o concluzie pozitivă.

Pentru că scopul său este să răspundă unor nevoi reale, pentru că prețuiește valorile de uz în detrimentul celor de schimb și acțiunea

---

[1] Adoptată în iulie 1901, legea acordă tuturor cetățenilor dreptul de a se asocia fără înștiințare prealabilă. Legea lui Le Chapelier din 1791 interzisese toate formele de asociere a muncitorilor, încălcând astfel drepturile clasei muncitoare.

colectivă în detrimentul celei individuale, economia solidară reprezintă o economie în sine.

Această economie a reușit acolo unde Statul și Piața au eșuat, și anume în recrearea legăturilor sociale și „crearea de noi raporturi sociale în cadrul cărora dialogul și ajutorul reciproc nu sunt doar vorbe goale” (p. 70). Economia solidară funcționează împotriva modelului principal de producție prin alinierea principiilor pe care acesta încearcă cel mai tare să le separe: economia și democrația, inițiativa și solidaritatea, acțiunea colectivă și finalitatea socială.

În acest sens, economia solidară se definește ca fiind o alternativă și nu un paliativ, căci oferă societății din ziua de azi perspectiva unei schimbări - nu una superficială, ci o schimbare la un nivel care afectează însăși natura relațiilor sociale.

SOLIDARITY ECONOMY: ALTERNATIVE OR PALLIATIVE?

(L'économie solidaire. Alternative ou palliatif ?)
Guigue, B., Paris, L'Harmattan, 2001

Ada-Marlen Chmilevschi^[1]

“It is revolutionary to bring into our present relations something of what our future relations will be.”^[2]

Bruno Guigue is the civil administrator and a lecturer at the University of Reunion Island, has acted as sub prefect in charge of politics of the city in Marseille and as an advisor to the Minister of Employment.

Economic activity, as Aristotle had said, constantly oscillates between the fulfilment of needs and the attraction to profit, between use value and exchange value, between the needs of collective life and the impulses of selfish individuals.

For the author, the question that arises from this statement refers to the purpose of an economic sector placed at equal distance from the State and the Market, but forced to interact and compromise with the two. Can social and solidarity economics, that are referred to as the components of this sector, really provide an alternative to the present production system and a new repertoire of collective action, or are they

---

^[1] Student, Master Education in Social Sciences, University of Lille1, France

^[2] p 70; Jean Graves (1854-1939) was an anarchist activist, journalist and writer.

just means of perpetuation of the system in place, by assisting its 'victims'?

Social economics and solidarity economics are different by their juridical status: solidarity economy brings together all associations, governed by the law of 1901^[1]. A second difference resides within the values prevailing in the two economic branches: solidarity economy pays most attention to its purpose (helping citizens in difficult situations), while social economy most values its means (ensure democracy and equality in the process of production and in the sharing of benefits). For both, collective interest is above individual profit.

Four principles guide the third sector: the free joining of associates, the democratic character of power, activity assigned to the common interest, the collective and inalienable character of the firm's capital. However respectful of these same principles, the institutions of social and solidarity economic can be very heterogeneous. This makes it hard to define the notion of the *third sector*. Nevertheless, it is its very resistance to formal definitions which makes it more powerful, giving it more freedom and ways of action.

Solidarity economy, in order to preserve itself, is forced to compromise with the environment it exists in. By helping the victims of capitalism, it is accused by liberals of helping to preserve this very system it fights against, and which it considers deprived of humanity.

In this case, is the third sector as real alternative or a mere palliative to the present economic system?

By presenting the third sector, its differences from the Market and from the State, presenting its history and the difficulties it faces, defining its status and means of action, and looking for solutions for its future, the author executes a sort of SWOT analysis and comes to a positive conclusion.

---

[1] Voted in July 1901, this law gives all citizens the right to associate, without preliminary notice. The law of Le Chapelier in 1791 had banned all forms of association of workers, thus denying the rights of the working class.

Since its aim is to respond to real needs, it prizes use-value over exchange value, and collective action over individual gain, solidarity economy constitutes an economy on itself.

The power of this economy has been, where the State and the Market had failed, to recreate the social bonds and “create new social rapports where dialogue, mutual help and sharing are not only empty words” (p. 70). Solidarity economy works against the dominant production mode by allying what it most tries to separate: economy and democracy, initiative and solidarity, collective action and individual fulfilment.

In this sense, solidarity economy defines itself as an alternative, and not as a palliative, for it provides today’s society with the perspective of a change, not only superficially but on a level affecting the very nature of social relations.

DEMOGRAFIE ȘI SOCIOLOGIA POPULAȚIEI

de Traian Rotariu,
Editura Polirom, Iași, 2009, 308 pagini

Alexandru-Ovidiu Bufnilă^[1]

Traian Rotariu a fost șeful Catedrei de sociologie din cadrul Facultății de Sociologie și Asistență Socială a Universității „Babes-Bolyai” din Cluj, specialist în probleme de metodologia cercetării sociologice, statistică socială și demografie. Este coordonatorul seriei ***Studia Censualia Transsilvanica***, în cadrul căreia au apărut până în prezent 15 volume cu date ale recensămintelor efectuate pe teritoriul transilvan între 1850 și 1941. Este directorul Centrului de Studiere a Populației, din cadrul universității clujene, calitate în care a inițiat și conduce prima revistă românească cu caracter interdisciplinar dedicată problemelor populației (***Romanian Journal of Population Studies***), a cărei apariție datează din 2007.

Cartea „Demografie și sociologia populației. Structuri și procese demografice” de Traian Rotariu a apărut în anul 2009 în Colecția Collegium de Sociologie și Antropologie a Editurii Polirom.

Cartea este structurată pe două părți: Partea I „Structurile populației” ce cuprinde două capitole și Partea a II-a „Dinamica populației” ce este formată din cinci capitole.

Capitolul întâi, „Structura pe vârste, sexe și stare civilă”, realizează o descriere a structurilor pe sexe, vârste și stare civilă. În partea a doua a capitolului se va face o prezentare a unor date de stare civilă privind România preluate din ultimele două recensăminte (1992, 2002). Struc-

---

[1] Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Filosofie și Științe Social-Politice, Departament de Sociologie și Asistență Socială, Masterat Familia și Managementul Resurselor Familiale, alex_bufnila@yahoo.com

tura populației după starea civilă reflectă o multitudine de fenomene care au loc atât la nivelul demografic de bază cât și la cel de interferență între demografic și sociologic (pp. 32-33). Capitolul al doilea, „Îmbătrânirea populației”, este format dintr-o descriere a fenomenului de îmbătrânire, a mecanismelor demografice ale îmbătrânirii populației și a consecințelor schimbării structurii pe vârste a populațiilor și anume: efectele îmbătrânirii asupra sistemelor de pensii, efectele îmbătrânirii asupra sistemelor de asigurări de sănătate și alte consecințe sociale. Factorii de natură demografică ce pot fi invocați în modificarea structurii pe vârste, a fenomenului îmbătrânirii, sunt mortalitate, natalitatea/fertilitate și migrația (p. 64). În scopul evitării unor consecințe distructive pentru echilibrul economic, financiar dar și social al țărilor europene, în condițiile unui sistem de pensii bazat pe principiul *pay-as-you-go* se poate deduce că ar fi nevoie de măsuri importante, care însă practic nu sunt ușor de acceptat de către populația țărilor europene. Soluțiile sunt: scăderea pensiilor, mărirea contribuției salariaților la fondul de pensii, ridicarea vârstei de pensionare, creșterea ratei de ocupare a populației (mai ales feminine) cu vârsta de muncă, afluxul de persoane străine cu vârstă de muncă (p. 85). Unele consecințe ale îmbătrânirii pot fi intuite, altele vor fi dezvăluite pe măsura trecerii timpului și ar fi preferabil să fie anticipate prin studii prospective pe domenii foarte bine delimitate (p. 107).

Capitolul al treilea, „Elemente de analiză a dinamicii populației”, face deschiderea părții a doua a cărții, iar autorul își îndreaptă atenția către probleme ca: reproducerea populației, creșterea populației și modele de evoluție a populației (modele globale și modele structurale de creștere). Schimbarea volumului populației este rezultatul acțiunii directe a patru fenomene demografice fundamentale: nașteri, decese, imigrări și emigrări (p. 111). Modelele globale de creștere sunt puse în forma unor funcții sau formule matematice care exprimă volumul total al unei populații în funcție de variabila de timp, dar și în funcție de alți parametri (p. 133). Modelele structurale de creștere folosesc mijloace de descriere matematică simple. Această descriere a fost construită în

perioada interbelică de către Alfred Lotka și perfecționată ulterior ca urmare a eforturilor altor cercetători cu o contribuție substanțială la dezvoltarea demografiei formale (p. 136).

Capitolul al patrulea, „Migrația ca factor de creștere a populației”, analizează evenimentele și fenomenul migrației, migrația netă, încercările de explicare a migrațiilor, efectele migrației: efectele demografice ale migrației și efectele economico-sociale ale migrației. Fenomenul demografic al migrației este un fenomen foarte important prin componentele sale, imigrația și emigrația, ce influențează în modul cel mai direct mișcarea populației iar din această cauză trebuie inclus în categoria fenomenelor demografice fundamentale (p. 146). La modul abstract, putem concepe și să prezentăm aspectele tehnice privind măsurarea migrației imaginându-ne că evenimentele respective (intrările și ieșirile din populație) se realizează instantaneu, putând fi înregistrate ca și decesele și nașterile, și anume indicându-se anul, luna, ziua și ora producerii lor. În acest caz, arsenalul metodologic de analiză demografică folosit la celelalte evenimente și fenomene se poate aplica fără multe modificări și în acest caz (p. 148). În lipsa unor informații fiabile și a unor metode valide de corectare a datelor fragmentare referitoare la fluxurile de migrație, precum și la stocurile de imigranți și emigranți, de cele mai multe ori, demografii se mulțumesc cu estimarea balanței migratorii, adică cu calcularea sporului migrator sau, folosind altă expresie, a migrației nete, aceasta fiind mărimea care contează în procesele demografice, mai cu seamă în cel de creștere globală a unei populații (p. 157). Din punct de vedere demografic, efectele migrației pot fi legate de modificarea intensității și calendarul celorlalte fenomene demografice (fertilitatea, nupțialitatea, mortalitatea), de modificarea structurilor populației și de influențarea dinamicii acesteia (p. 178). Oricât de sofisticate pot apărea uneori teoriile asupra cauzalității migrației, nu se poate să nu se recunoască faptul că în spatele acestui fenomen (migrația voluntară) stau în principal rațiuni economice (p. 185).

„Câteva repere privind evoluția populației mondiale și a celei românești”, este un capitol scurt în care autorul îi prezintă cititorului câteva

informații sintetice și fără prea multe comentarii, bazându-se pe această decizie nu numai pe ideea că cei interesați de detalii le vor găsi în tratatele de specialitate, ci și pe faptul că, întrucât evoluția populației este, așa cum a mai spus-o și cu alte ocazii, rezultatul acțiunii fenomenelor demografice, în condițiile date de structurile populației, această parte privind dinamica e conținută practic în descrierile ample ale evoluției fenomenului (p. 194). „Tranzacția demografică” prezintă accepțiunea clasică a conceptului de tranziție demografică, teoria tranziției demografice și a doua tranziție demografică. Sintagma *tranziție economică*, foarte bine cunoscută și răspândită astăzi, a fost lansată de către Frank Notestein într-o conferință ținută în 1944 la Chicago (p. 216). O teorie a tranziției demografice în sensul propriu al termenului nu a fost elaborată. Ca și în alte chestiuni sociale complexe, există și în problema abordată o serie de încercări de explicație mai mult sau mai puțin consistente, mai mult sau mai puțin elaborate și prin urmare, cu grade diferite de acceptare (p. 231).

În cea mai mare parte a expunerilor și descrierilor fazelor și subfazelor tranziției se menționează că acest proces se încheie cu o situație în care ratele de natalitate și de mortalitate se echilibrează la un nivel scăzut, rezultând un spor natural apropiat de zero (p. 239). Putem spune că expresia „a doua tranziție a demografiei” este inadecvată, iar mecanismul său explicativ este inconsistent în fața problemelor practice. Pe de altă parte, având în vedere discuțiile din jurul conceptului, reținem paleta largă a schimbărilor majore în viața socială din perioada recentă, în care sunt implicate simultan și transformări ale unor relații de familiale și comportamente procreative (p. 249).

Capitolul al șaptelea, „Proiectări demografice”, debutează cu considerații generale privind prognozele sau proiectările demografice și alte precizări terminologice, iar după ce au fost realizate aceste clarificări autorul explică metoda comportamentelor (tehnica de proiectare și un exemplu de proiectare: populația României), alegerea ipotezelor pentru prognoză (ipoteze asupra mortalității, fertilității și migrației) proiectări și prognoze ale populației mondiale. Orice proiectare pornește de la

analiza situației demografice la un moment dat sau la un interval de timp mai lung (p. 257). În lumea demografică se vorbește tot mai puțin despre prognoze și tot mai mult despre proiectări sau perspective care au de cele mai multe ori funcție predictivă (p. 274). Referirea la populația mondială se face nu doar datorită interesului major pe care îl prezintă cunoașterea evoluției demografice la acest nivel, ci și pentru că, dacă până recent nu existau cunoștințe exacte despre starea populației anumitor state sau teritorii, prognoza la nivel planetar este mult mai sigură decât pentru populații mai reduse (p. 288). Proiectările demografice ale populației mondiale cu caracter de prognoză sunt vechi de când s-a născut demografia, adică din a doua jumătate a secolului XVII-lea (p. 289).

Lucrarea lui Traian Rotariu *Demografie și Sociologia populației. Structuri și procese demografice* se dorește să fie un tratat de demografie și sociologie a populației ce vine în completarea volumului publicat în 2003, se adresează tuturor celor care doresc să se perfecționeze în domeniul demografiei: studenți la sociologie, economie, asistența socială, administrație publică sau de la alte specializări interesate de componența demografică a vieții sociale.

DEMOGRAPHY AND POPULATION SOCIOLOGY

by Traian Rotariu,
Polirom Publishing House, Iași, 2009, 308 pages

Alexandru-Ovidiu Bufnilă^[1]

Traian Rotariu was Head of the Sociology Department at the Faculty of Sociology and Social Work of “Babes-Bolyai” University in Cluj, expert on sociological research methodology, social statistics and demography. He coordinates the ***Studia Censualia Transsilvanica*** series which so far has included 15 volumes with data on censuses conducted in Transilvania between 1850 and 1941. He is Director of the Center for Population Studies established in the same University in Cluj, and in this capacity he initiated and is running the first Romanian journal on population issues approached from an interdisciplinary perspective (***Romanian Journal of Population Studies***), first issued in 2007.

The book entitled “Demography and Population Sociology. Demographic Structures and Processes” by Traian Rotariu was published in 2009 at Polirom Publishing House in its Collegium Collection of Sociology and Anthropology.

The book is structured in two parts: Part I “Population Structures” includes two chapters and Part II “Population Dynamics” includes five chapters.

Chapter one, “Population structure by age, sex and marital status”, provides a description of the age-sex structure and marital status of the population. The second half of the chapter provides data on marital

---

[1] „Alexandru Ioan Cuza” University, the Faculty of Philosophy and Social and Political Sciences, Department of Sociology and Social Work, Student of the “Family and Management of Family Resources” Master Program, alex_bufnila@yahoo.com

status in Romania as collected from the past two censuses (1992, 2002). Population structure by marital status reflects a wide range of trends which occur at the level of basic demographic dynamics as well as at the junction between demography and sociology (pgs. 32-33). The second chapter, "Population ageing", includes a description of population ageing, its demographic mechanisms and the consequences of changes in the age structure, namely the impact of ageing on pension systems and health insurance systems and other social effects. The population factors responsible for changing the age structure and ageing the population are mortality, birth rate/fertility and migration (p. 64). To avoid the damaging consequences for the economic, financial and social balance of European states, given that the existing pension system is based on the *pay-as-you-go* principle, it becomes clear that serious measures need to be taken to address the issue, even though such measures are not easily embraced by the countries' population itself. The solutions to the problem would be: to reduce pensions, increase employees' contribution to the pension fund, raise the retirement age, increase the employment rate for the working-age population (especially women), factor in the flow of foreigners of working-age (p. 85). Some of the effects of ageing can be deduced, others will reveal themselves in time, but it would be preferable to foresee them through prospective studies in well-defined areas of interest (p. 107).

Chapter III, "Elements of population dynamics analysis", opens the second half of the book and focuses on issues such as population reproduction, population growth and models of population change (global and structural growth models). The shift in population size is the direct result of four fundamental demographic events: births, deaths, immigration and emigration (p. 111). The global growth models are presented as mathematical formulas and functions indicating total population size calculated on the basis of the time variable, as well as other parameters (p. 133). The structural growth models are described by using simple mathematical models. This descriptive manner was created by Alfred Lotka between the two World Wars and later

improved by other researchers who contributed substantially to the development of formal demography (p. 136).

Chapter IV, "Migration as a factor contributing to population growth", explores migration events and trends, net migration, the various attempts to explain migration, and the effects of migration, be they demographic or socio-economic. The demographic aspect of migration is highly significant due to its components, immigration and emigration, which have a direct impact on population movement, and for this reason it must be included in the category of fundamental demographic phenomena (p. 146). We could conjecture and present the technical details of how migration is measured by imagining that the particular events (the incoming and outgoing of population) occurred instantaneously, making it possible to record them in the same way as we record deaths and births, by mentioning the year, the month, the day and the hour when they occurred. In this case, the methodological tools used in the demographic analyses of other events and trends could apply here without too many adjustments (p. 148). In the absence of accurate information and valid methods to regulate the data on migration flows and the stocks of immigrants and emigrants, demographers most often settle for estimating the migration balance by calculating the net migration which is what counts in the demographic processes, especially in determining the global population growth (p. 157). From a demographic perspective, the effects of migration can be tied to the changes in intensity and pace of other demographic events (fertility, marriage, mortality), to the changes in population structures and to the impact on population dynamics (p. 178). No matter how sophisticated the theories on the causality of migration may seem at times, one cannot deny that what lies behind this phenomenon (voluntary migration) is primarily an economic rationale (p. 185).

"Population trends worldwide and in Romania – brief overview" is a short chapter with succinct information, designed this way based on the assumption that interested readers can find more details in the specialized literature and on the fact that the previous chapters had

covered population change extensively when tackling demographic events in relation to population structures (p. 194). "Demographic transition" talks about the traditional meaning of the concept, about the theory of demographic transition and the second demographic transition. The phrase *economic transition*, widely known and used today, was coined by Frank Notestein in a conference held in Chicago in 1994 (p. 216). A theory on demographic transition per se has not been formulated yet. As with other complex social issues, here too there have been several attempts to offer more or less substantial or elaborate explanations which have been embraced to varying degrees (p. 231).

Most of the descriptions and accounts of the transition stages and sub-stages indicate that this process ends with a situation in which the birth rate and mortality rate even out at a low level, resulting in a natural growth close to zero (p. 239). We could argue that the "second transition of demography" phrase is inadequate and the mechanism by which it is explained is inconsistent in relation to the practical issues. On the other hand, given the discussions revolving around the concept, we must bear in mind the wide range of recent major changes in social life which include concurrent mutations of family relations and procreative behaviour (p. 249).

Chapter six, "Population projections", begins with general considerations about population forecasts or projections and other terminology-related clarifications, followed by an explanation of the behavioural method (the projection technique and a projection scenario: Romania's population), the choice of projection hypotheses (hypotheses on mortality, fertility and migration), world population projections and forecasts. Any projection starts with an analysis of the demographic situation at a given time or at longer time intervals (p. 257). Among demographers, there is less talk about forecasts and more about projections or perspective calculations which most often have a predictive role (p. 274). The reference to world population is not only due to the major interest in world population change, but also to the fact that, aside from the absence until recently of substantial accurate

information about the population of certain states or territories, worldwide prognoses are much more reliable than those for smaller populations (p. 288). World population prognoses are as old as demography itself, going back to the second half of the XVII-nth century (p. 289).

Traian Rotariu's *Demography and Population Sociology. Demographic Structures and Processes* is intended as a treatise on demography and population sociology that complements the volume published in 2003 and is addressed to all those who want to enhance their knowledge of demography: students of sociology, economy, social work, public management or other specialized fields centered on the demographical dimension of social life.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORI

Autorii vor avea în vedere audiența interdisciplinară și multinațională atunci când își redactează contribuția.

Trebuie avute în vedere implicațiile analizei pentru cititorii din alte domenii, alte țări și alte discipline.

Prezentarea stereotipizantă a indivizilor și a grupurilor sociale va fi evitată.

Scop: Revista de Economie Socială se dorește a fi un cadru de promovare, reflecție și dezbateră a temelor de interes pentru domeniul economiei sociale. Articolele și studiile publicate vor reflecta aspecte teoretice și practice, experiențe locale, naționale și transnaționale. Revista încurajează abordări inovatoare inter și transdisciplinare pentru dezvoltarea economiei sociale, reunind perspective teoretice din mediul academic și de cercetare cu perspectivele practice ale organizațiilor profit și non-profit, ale experților din întreprinderile sociale și administrație.

Articolele vor conține numărul specificat de cuvinte, inclusiv rezumatul, cuvintele cheie, notele și bibliografia, în funcție de tipul articolului:

1. Pentru studii teoretice: 5000-7000 cuvinte
2. Pentru studii empirice: 5000-7000 cuvinte
3. Pentru descrieri de experiențe și bune practici: 1800-2200 cuvinte
4. Pentru recenzii: 800-1200 cuvinte

Este de dorit ca textul să nu mai fi fost publicat sau trimis spre publicare în altă parte. Dacă autorul are un articol înrudit publicat, va specifica acest lucru.

Autorul va respecta îndrumările tehnice, datele limită de trimitere a articolelor/studiilor (15 ianuarie, 01 aprilie, 15 iunie, 15 septembrie și 01 noiembrie) și de retrimiteră a acestora în termen de o săptămână după primirea opiniilor din peer-review.

Pentru a asigura procesul de peer-review, autorii sunt rugați să trimită articolul în limba română și în limba engleză, în două fișiere a câte două exemplare, dintre care unul fără datele de identificare și fără vreun reper cu privire la autorul acelei contribuții.

Este încurajată citarea articolelor din publicații cotate ISI și/sau recunoscute de către CNCIS/CNCS, respectiv din numere anterioare ale acestei reviste.

Articolele vor fi trimise în format electronic, ca fișier atașat, la adresa: jse@alternativesociale.ro.

Sunt binevenite contribuțiile care reflectă studii și cercetări realizate de autori în ultima perioadă pe următoarele teme:

- a. istoria și originile economiei sociale;
- b. solidaritate socială și antreprenariat;
- c. democrație participativă/ active citizenship;
- d. justiție socială;
- e. incluziune socială;
- f. liberalism și solidaritate creștină;
- g. binele individual – binele social;
- h. responsabilitate individuală – responsabilitate socială;
- i. autonomie individuală – socială;
- j. conflicte și cooperare societală;
- k. forme de economie socială și practici;
- l. familia – ca unitate a structurii sociale;
- m. mișcarea cooperatistă europeană contemporană;
- n. dezvoltarea durabilă;
- o. lupta împotriva sărăciei;
- p. coeziune socială;
- q. ocupare deplină;
- r. experiențe locale, regionale și naționale în domeniul economiei sociale;
- s. experiențe și practici de formare în domeniul economiei sociale;
- t. alte teme de interes pentru domeniul economiei sociale.

Structura articolelor

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *structura articolelor*:

- ✓ TITLU (în limbile: Română și Engleză)
- ✓ Prenume și nume
- ✓ Date de contact (la subsol, câte o notă pentru fiecare autor): titlul academic/ poziția în organizație, denumirea departamentului și a instituției, adresa de corespondență, numărul de telefon, e-mail.
- ✓ Rezumat: în limbile română și engleză (150-200 de cuvinte, în acord cu structura de mai jos).
- ✓ Cuvinte cheie: în limbile română și engleză (între 3 și 8).
- ✓ Textul: va fi trimis în limbile Română și Engleză.
- ✓ Mulțumiri (eventuale)
- ✓ Contribuția autorilor la redactarea articolului
- ✓ Note
- ✓ Bibliografie (references)
- ✓ Un scurt curriculum vitae, precizând principalele contribuții științifice ale autorului, alte publicații.

Tabelele și figurile trebuie prezentate câte unul pe pagină la sfârșitul articolului, cu titlu, numerotate, cu precizarea sursei.

Structura rezumatelor

Pentru studii empirice / experimentale:

1. Tema și obiectivul cercetării.
2. Metodologia de cercetare
3. Caracteristici ale participanților la studiu / ale comunității studiate
4. Rezultatele obținute sau estimate.
5. Concluzia, cu implicațiile și aplicațiile rezultatelor.

Pentru sinteze / studii teoretice:

1. Tema studiului.
2. Perspectiva teoretică de la care pornește studiul; obiectivul studiului.
3. Sursele utilizate (ex.: baze de date, tipul de literatură analizată, eventual criteriile de selecție a acesteia).
4. Concluziile principale la care s-a ajuns în urma analizei / sintezei teoretice.

Pentru prezentarea de experiențe:

1. Tipul de experiență.
2. Caracteristicile ale organizației / acțiunii prezentate
3. Aspectele noi / pozitive din respectiva experiență
4. Posibile întrebări / sugestii pentru studii / experiențe viitoare

Stilul textului

Autorii sunt rugați să urmeze următoarele indicații cu privire la *stilul textului*:

- ✓ Utilizați varianta britanică a limbii engleze.
- ✓ **Primul titlu** se scrie cu **bold**, prima litera cu majuscule și aliniat la stânga.
- ✓ Numerotați paragrafele sau secțiunile cu cifre arabe. Evitați paragrafele foarte scurte sau formate dintr-o propoziție.
- ✓ Utilizați **bold** în text doar pentru **subtitluri** (numerotate, alineate).
- ✓ Pentru sublinieri în text, utilizați *caractere italice*.
- ✓ În textul principal, numeralele de la unu la zece trebuie scrise în cuvinte, dar pentru numerele mai mari trebuie utilizate cifrele (ex.: 11, 23, 264)
- ✓ Toate acronimele trebuie scrise în întregime prima dată, chiar și cele care sunt foarte des utilizate (ex.: UK, EU etc)
- ✓ Scrieți procent (nu %!) cu excepția parantezelor ilustrative.
- ✓ Între textul din stânga și semnele de punctuație nu se lasă spațiu .

Citarea și bibliografia

În text, dați numele de familie al autorului, anul apariției cărții și pagina (dacă există) între paranteze (Cole 1992, p. 251).

Pentru referințe care au între unu și trei autori, trebuie menționați toți (Cole, Green și Black 2003).

Pentru referințe cu patru sau mai mulți autori se utilizează următoarea formă (Cole ș.a. 2003).

IMP: toți autorii vor trebui menționați la bibliografie (nu se permite trimitere de genul *et al.!*)

Lista completă a referințelor citate, aranjate în ordine alfabetică a numelor de familie, va trebui scrisă la 1.5 rânduri, la sfârșitul articolului, în următoarea formă:

1. Cole, T. 1992. *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America*. Cambridge University Press, Cambridge.

2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. 1988. Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, **51** (1), 177-198.

3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. 1996, Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (eds), *Aging and Biografy: Explorations in Adult Development*. Springer, New York, 167-186.

Trimiterile la documente legislative vor respecta următoarea formă:

În *text*: denumirea cunoscută a documentului și codul de identificare (Com(2007) 332 Final) sau denumirea cunoscută și anul: Legea asistentei sociale (2011);

La *bibliografie*: Emient. An. Titlul documentului. Codul de identificare. Publicat in ..... sau Disponibil la:.....; Consultat la data de: .....

Se respectă următoarele:

✓ Autorii sunt rugați să reducă la minim trimiterile la lucrări nepublicate sau care urmează să fie prezentate la conferințe, pentru că sunt dificil de găsit de către cititori. Dacă se optează pentru astfel de trimiteri, se va indica: titlul conferinței, organizatorul, locul și data la care va fi susținută prezentarea.

✓ *Titlurile de Cărți și Reviste sunt Scrise cu Caractere Italice, Tile Case.* (fiecare cuvânt cu literă mare).

✓ Titlurile de Lucrări, articole și capitole din cărți se scriu tip sencecase (doar primul cuvânt cu majusculă) fără caractere italice.

✓ Se utilizează (eds / coord.) și (ed./coord.) acolo unde este cazul (fără litere mari, cu punct după ed., dar nu și după eds!)

Citarea paginilor de internet sau a publicațiilor online

✓ Menționați autorul, data, titlul, instituția care a publicat sau numele celei care găzduiește lucrarea, asemeni unei publicații tipărite. Apoi specificați: Disponibil online la ..... sau Adresa completa de internet [data accesării].

Tabele

- ✓ Tabelele trebuie inserate in text, numerotate consecutiv, cu precizarea sursei.
- ✓ Dimensiunile trebuie să se potrivească încadrării într-o pagină de 190 mm x 130 mm.
- ✓ Titlul trebuie scris înaintea tabelului, cu prima literă mare, cu caractere italice.
- ✓ Conținutul tabelului: numele rândurilor/coloanelor se scriu cu prima literă mare. Sunt preferate titlurile scurte. Detaliile tehnice sau metodologice (cum ar fi eșantionul, tipul de statistică) ar trebui descrise în denumire sau în note cu privire la table. Se utilizează doar o decimală.

Figurile

- ✓ Se trimit inserate in text sau pe pagini separate, numerotate consecutiv și denumite.
- ✓ Capturile vor fi în fișiere separate.
- ✓ In interiorul textului menționați locul aproximativ al tabelelor și al figurilor.

Copyright: Responsabilitatea conținutului articolelor revine, în întregime, autorului (autorilor). Autorul care trimite un manuscris (care este indicat pentru corespondență, în cazul semnării de către mai mulți autori) are responsabilitatea de a se asigura ca trimiterea spre publicare / publicarea a fost încuviințată de toți autorii. Este de asemenea responsabilitatea autorului de a primi acceptul instituției de proveniență pentru publicare, dacă acesta îi este solicitat. Corespondența legată de un manuscris va fi purtată cu autorul care va trimite textul, dacă nu există specificată, de la început, o altă solicitare din partea semnatarilor articolului.

RECOMMENDATIONS FOR AUTHORS

The authors should take into consideration the interdisciplinary and multinational addressability when they write their works. They should also take into consideration the implications of the analysis for the readers from other study areas, other countries and other subjects. The stereotypical presentation of individuals and social groups should be avoided.

The Journal of Social Economy is intended as an opportunity for promoting, reflecting upon and debating various topics in the area of social economy. The articles and studies published here reflect theoretical and practical issues, as well as instances of local, national and transnational experience. Our journal encourages innovative interdisciplinary and cross-disciplinary approaches to social economy development, connecting the theoretical views of the academic and research world with the practical outlook offered by for-profit and non-profit organizations, social enterprises and administration experts.

The articles will contain the specified number of words including the abstract, keywords, notes and references:

1. For theoretical studies: 5000-7000 words
2. For empirical studies: 5000-7000 words
3. For described experiences and best practices: 1800-2200 words
4. For book reviews: 800-1200 words

The text should not have already been published or sent to another publication. If the author has a similar article published, he/she should specify this.

The text should respect the technical recommendations.

The authors should respect *the deadlines for:*

- *papers submissions* (**15th January, 01th April, 15th June, 15th September and 01th November**)
- and for *submitting the reviewed papers* (one week after peer-review feedback).

It is encouraged the quotation of the articles from the ISI publications, from journals approved by CNC SIS/CNCS) and from other volumes of the publication.

Articles will be sent electronically as an attachment to: *jse@alternativesociale.ro*.

In order to ensure the peer-review process, the authors are asked to send the article in Romanian and in English Languages, in two copies each, of which one without the identification data and without any clue regarding the article's author.

We welcome articles that reflect the studies and researches conducted by the authors in recent years on the following topics:

- a. the history and origins of the social economy;
- b. social solidarity and entrepreneurship;
- c. participatory democracy / active citizenship;
- d. social justice;
- e. social inclusion;
- f. liberalism and Christian solidarity;
- g. individual welfare - social welfare;
- h. individual responsibility – social responsibility;
- i. personal autonomy – social autonomy;
- j. societal conflicts and cooperation;
- k. forms of social economy and practices;
- l. family - as a unit of social structure;
- m. contemporary European cooperative movement;
- b. sustainable development;
- o. fight against poverty;
- p. Social Cohesion;
- q. full employment;
- r. experiences of local, regional and national social economy;
- s. experience and training practices of the social economy;
- t. other topics of interest to social economy.

Structure of article

The authors are asked to respect the following indications regarding *the articles' structure*:

- TITLE in Romanian and English;
- Name and surname;
- Contact details – as footnote, one for each author - academic title, the name of the department and of the institution, correspondence address, phone number, e-mail address;
- Abstract: in Romanian and English (150 – 200 words)
- Key words: in Romanian and English (between 3 and 8)
- The text, in English, (Times New Roman, 11, line spacing 1.5, justified);
- Acknowledgments (if needed);
- The author's contribution to the article;
- Notes
- References;
- A short CV with the main scientific contributions of the author, other publications.

The tables and the images should be presented one by one on the page at the end of the article, with title, numbering and the source.

Structure of abstracts

For empirical / experimental manuscripts:

1. Theme and objective research.
2. Research methodology
3. Characteristics of participants in the study / studied community
4. Approximate or expected results.
5. Concludes with implications and applications results.

For synthesis / theoretical studies:

1. Theme study.
2. Theoretical perspective from which starts the study, the objective of the study.
3. The sources used (eg databases, the type of literature review, possible criteria for selecting it).
4. The main conclusions reached in the analysis / synthesis theory.

For the presentation of experiences:

1. Type of experience.
2. Characteristics of the organization / action set
3. New issues / positive experience
4. Possible questions / suggestions for future studies / future experiences.

Text style

The authors are asked to take into consideration the following indications regarding *the text's style*:

- For the English language use the British style;
- The first title should be written with bold, the first letter is capital and left aligned;
- Number the paragraphs or the sections with Arab numbers. Avoid very short paragraphs or one sentence paragraph;
- Use bold in text only for subtitles (numbered, aligned);
- For underlining use italic characters;
- In the main text, the numerals from one to ten should be written in words, but for higher numbers should be used numbers (e.g. 11, 23, 264);
- All the acronyms should be written fully for the first time, even those that are used really often (e.g. UK, EU etc);
- Footnotes are allowed only for details and technical information (including statistical data);
- Write 'percent' (not %!) with the exception of illustrative brackets;
- Do not leave empty spaces between text and punctuation.

Quotation and bibliography

Write the author's surname, the year of the book's apparition and the page (if it exists) between brackets, in the text (Cole 1992, p. 251).

For references that have between one and three authors, should be all mentioned (Cole, Green and Black 2003).

For references with four or more authors should be used the following formula: (Cole *et al.* 2003).

IMP: every author should be mentioned in the bibliography (it is not allowed a style as this: *et al!*).

The complete list of the quoted references, arranged in alphabetical order by surnames should be written with 1.5 line spacing, at the end of the article, using the following style:

1. Cole, T. 1992. *The Journey of Life. A Cultural History of Aging in America.* Cambridge University Press, Cambridge.

2. Elder, G.H. and Clipp, E.C. 1988. Wartime losses and social bonding: influences across 40 years in men's lives. *Psychiatry*, 51 (1), 177-198.

3. Ruth, J.-E. and Oberg, P. 1996, Ways of life: old age in life history perspective. In Birren, J.E., Kenyon, G., Ruth, J.-E., Schroots, J.F.F. and Svensson, T. (eds), *Aging and Biograpy: Explorations in Adult Development.* Springer, New York, 167-186.

For references on laws:

Please indicate, inside *text*: the known title of document and the identification code: (Com(2007) 332 Final) or the known title of document and year: Social assistance law (2011);

On *references*: The author / the institution that published or the name of the host institution. The date/year. The title. Identification code. Published in ..... or Available at:.... [the date of the page's visit].

The following indications should be respected:

- The authors are asked to reduce at minimum the references to unpublished works or that which are to be presented at conferences, as they are difficult to find by readers. If this type of reference is used, you should indicate: the conference's title, the organiser, the place and the date at which the work will be presented.

- *Titles of Books and Magazines are Written with Italics, Tile Case* (each word with capital).

- The Works Titles, articles and chapters should be written using sentence case (only the first letter capital) without italics.

- You should use (eds/coord) and (ed/coord) .... where necessary (without capitals, dot after 'ed.', but not after 'eds!')

Internet pages or online publications quotation

- Mention the author, the date, the title, the institution that published or the name of the host institution, as the same as a printed publication.

- Then specify: Available online at .....or the Complete internet address [the date of the page's visit]

Tables

- The tables should be in text or presented on separate pages at the end of the paper, consecutively numbered and you should write the source.
- The dimensions should fit the dimensions of a page of 228 x 152 mm (of which the text takes 184 x 114 mm).
- The title should be written before the table, with the first letter capital, italics.
- The content of the table: the names of the rows / columns should be written with the first letter capital. Short titles are preferred. The technical or methodological details (for example, the sample, type of statistics) should be described in the name or in the notes regarding the tables. Only one decimal should be used.

Images

- The references are made on separate pages, consecutively numbered.
- The captions should be in separate files.
- Inside of the text you should mention the approximate place of the tables and images.

Copyright: Submission of a manuscript implies that the work described has not been published before (except in the form of an abstract or as part of a published lecture, or thesis), that it is not under consideration for publication elsewhere. The author (authors) has (have) the full responsibility of the articles' content. The submitting (Corresponding) author is responsible for ensuring that the article's publication has been approved by all the other coauthors. It is also the authors' responsibility to ensure that the articles emanating from a particular institution are submitted with the approval of the necessary institution. Only an acknowledgment from the editorial office officially establishes the date of receipt. Further correspondence and proofs will be sent to the corresponding author(s) before publication unless otherwise indicated.

Titlul programului: Fondul Social European prin
Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor
Umane 2007 – 2013 – INVESTEȘTE ÎN OAMENI!

Titlul proiectului: Modelul Economiei Sociale în România

Editorul materialului: Asociația Alternative Sociale

Coeditor: Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași

Data publicării: Mai 2012

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod
obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a
Guvernului României.